

Leida Tigane

*Marqa
müüb mehi*

ROMAAN

LEIDA TIGANE

MARGA MÜÜB
MEHI

ROMAAN

KULDKIRI / TALLINN

1937

2

Tartu Ülikooli
Raamatukogu

218361

ARHIIVKOGU

Kirjastus „Kuldkiri“ / K. S. Einer
Tallinn / Postk. 462
Posti jooksev arve 737

Laine Perv, kellega koos ma kevadel lõpetasin kooli, näeb alati vaeva, et leiutada midagi, mida võiks ette võtta järgmisena. Muidu, tõendab ta, minevat elu igavaks.

Ühel õhtul tuli ta jällegi täis õhinat minu poole.

„Kas saad tulla otsekohe kaasa?“ küsis ta. „Viin sind oma tuttavate poole. Võib-olla sa tead neid ka — härra ja proua Ustav.“

Ma ei teadnud sellenimelist abielupaari. Laine polnud neist kunagi ennem rääkinud.

Need olevat väga sümpaatsed ja lõbusad inimesed, seletas Laine. Küll ma ise nägevat, kui tutvun nendega lähemalt — nende juures pole kunagi igav. Täna õhtul aga olevat neil niisugune asi ees: proua Ustav tunneb kedagi teist prouat, kel on homme sünnipäev. See, proua Palk on ta nimi, rääkivat alati, et küll temale meeldib see komme, kui inimesed lähevad oma tuttavaid nende sünnipäevaööl lauluga üles äratama. Tema ootavat iga aasta, et keegi tuleks temagi juurde, aga seni polevat veel kedagi käinud. Nüüd siis proua Ustav kor-

janud sõbrad kokku, et lähme õige, teeme talle meelehead. Ühte naishäält oleks veel vaja. Seal ju olevat juba paar prouat, ilmatu kenad ja lõbusad inimesed nagu Ustavadki, aga natuke nigelavõitu lauljad. Härra Ustav jälle tahtvat, tema panevat selle peale väga rõhku, et laul läheks korralikult. „Siis ma jooksingi sinu poole vaatama,“ lõpetas Laine seletuseandmise, „et vahest on sul aega kaasa tulla. Mis siis, saab nalja.“

Mul tõepoolest oli aega ja midagi erilist mul selle ettepaneku vastu polnud öelda. Kuigi säärane ukse taga laulmine pole ju väga tihti teab kui huvitav ettevõte, siiski on see teatavaks vahelduseks, kui keegi juba nädal otsa pole teinud midagi muud nimetamisväärset, kui heitnud õhtul magama ja tõusnud hommikul jälle üles.

Läksime niisiis Ustavate abielupaari poole. Muu seltskond oli seal juba koos. Härra Ustav istus laua ääres ja sirvis hoolega mingisugust nootidega lauluraamatut, et leida sünnipäeva pühitseva proua ukse taga ettekandmiseks sobivat pala. Tema vastas istus teine härra, kelle nimi öeldi olevat Ilves, kitarr käes, sõrmedki mängimisvalmilt keeltel, et asuda kohe harjutama härra Ustava poolt üles otsitud laulule saadet. Vahete-vahel, vist parema tegevuse puudusel, keeras ta oma pilli keeli ja proovis

siis, laupa mõtlikult kortsu tõmmates, kas neil on ka õige toon sees. Eemal diivanil istus kolm naist, proua Ustav, proua Ilves ja proua Pöder. Nad itsitasid tasakesi omavahel, et mehi nende küllaltki tähtsas mõtiskelus mitte segada, ja krõbistasid biskviite.

„Võtame õige „Vaikne öö, oh kalla sa“,“ otsustas lõppeks härra Ustav ja härra Ilves hakkas kohe kitarril selle laulu viisi, või õigemini enda arvates selle laulu viisi, meile ette mängima, et, nagu ta ütles, meil oleks selgem pilt. Kuigi selget pilti me sellest muidugi ei saanud, sest tema mängitud viis kõlas rohkem „Minge üles mägedele“ poole. Aga nagu ma pärast märkasin, see oli juba tema mängutehnika iseärasus. Ükskõik millega ta algas, lõpp kiskus ikka selle isamaaliku laulu peale välja.

„Jah, võtame selle,“ hüüdis proua Ustav õhinal, kes üldse näis mängivat nagu oma mehe adjutandi osa. „See on väga ilus laul. Otse südamesse läheb.“ Ja et näidata, kuivõrra see laul oli võimeline tungima tema südamesse, ta keeras silmad taeva poole ja tegi ingli näo.

Proua Ilves, kes näis kujutlevat, et ta on väga lõbusa iseloomuga inimene, turtsatas korra, nagu märguandmiseks, et nüüd ta kavatseb millegi naljakaga välja tulla, ja ütles siis: „Laulame parem „Vares, vaga linnuke-

ne.“ Seepeale hakkas ta juba laginal naerma, vaadates ringi, kas teised teevad sedasama. Ega see teda põrmugi eksitanud, kui nägi, et teised polnud tema nalja vist tähelegi pannud, ta ainult kordas veel kord enda poolt nimetatud laulu pealkirja ja naeris selle peale veel rohkem. Härra Ilves heitis talle ainult ühe altkulmu pilgu, võib-olla puudus sel mehel huumorimeel, aga võib ka olla, et see arvatavasti väga naljaderohke abielu oli ta ära tüüdanud.

„Kuidas teie arvate?“ pöördus härra Ustav Laine ja minu poole, keda pidas nähtavasti suuremateks asjatundjateks, kui teised siinviibivad meie kaassoolased. „Kas see laul on sobiv, või teate vahest midagi paremat. Kui teate, öelge julgesti, kaalume läbi.“ Ei tea, mispärast ta arvas, et me häbeneme öelda sobivate laulude pealkirju.

„Oh, sobib küll,“ arvasime meie.

„Ma mõtlesin ka,“ pidas härra Ustav oma kohustuseks selle laulu eelistamist veel sügavamalt põhjendada. „See on kunstipärane laul, Beethoveni viis,“ ta lõi sõrmelukiga plaksti noodilehele, kust ta selle teadmise oli hankinud. „Proua Palk, kelle juurde me praegu läheme, on intelligent inimene. Tema kadunud mees oli linnanõunik. Temale see võib küll meeldida.“

„Jah, proua Palgile see võib küll meeldida,“ andis proua Ustav oma abikaasa viimase lause natuke kokkuvõtlikumalt enda kõrval istuvatele prouadele edasi. Proua Ilves turtsatas jälle, aga tema seekordne nali polnud määratud laiematele hulkadele. See sosistati ainult proua Põdrale kõrva, kes viisakalt tõmbas huuled sekundiks naerule.

„Vahest teeksime siis väikese proovi,“ ütles härra Ustav, heites käega laia liigutuse enda ümber, et inimesed koguneksid talle lähemale.

„Jah, teeme proovi,“ kordas proua Ustav ja tegi omakorda viipe laua poole.

„Mina laulan bassi,“ hüüdis proua Ilves, mille peale ta jälle pidas vajalikuks tükk aega naerda. „Oih,“ ütles ta isegi, „ei tea, kas täna õhtul läheb viimati halvasti, et nii palju saab naerda.“

„Kas kõik teavad seda viisi?“ küsis härra Ustav. Ja kuigi igalt poolt ümberringi kuuldus jaatavat üminat, ei näinud ta siiski nagu tahtvat uskuda, et säärane kunstipärane viis on tuntud muudelegi inimestele peale tema ja ta perekonna.

„Igaks juhuks,“ ütles ta, „sina, Ludmilla, võiksid seda meile korraks ette laulda.“

Proua Ustav asus kohe sõnavõtlikult temale antud ülesannet täitma, aga ettevaatamatult

enne, kui ta abikaasa jõudis talle sobiva hääle kätte juhatada. Härra Ustav alles seisis, näpp otsaesisel, silmad kinni, ümisedes enda ette iga-suguseid selle viisi alguseks küsimusse tulevaid noote, kui Ludmilla juba lõpetas laulu esimese rea ja tahtis võtta teise käsile.

„Aga Ludmilla!“ hüüdis härra Ustav sügava etteheitena hääles ja laul katkes kohe. „Sa hakkasid pool tooni kõrgemalt peale.“

„Ja lõpetas poolteist tooni madalamalt,“ ei väsinud proua Ilves hoolitsemast seltskonna lõbusa tuju eest. Proua Pöder oli tasakesi teiste märkamata hiilinud tagasi oma endisele kohale diivanil, kus krõbistas enesega rahuloleva näoga biskviite. Tema vist oligi see nõrgim koht laulukooris, kelle pärast pidi linna pealt abivägesid toodama.

Proua Ustav kuulas ülitähelepaneliku näoga toone, mida ta abikaasa talle ette laulis, vahetides talle otse suhu.

„Aa,“ tegi härra Ustav.

„Aa,“ kordas proua Ustav.

„Ei,“ raputas härra Ustav juba natuke kannatamatult pead. „Sa ikka võtad natuke kõrgemalt. Kuula nüüd tähelepanelikult. Aa-a!“

„Be-e,“ kuuldus proua Ilvese poolt, kes selle peale suure naeruga toast välja jooksis, sest härra Ustav vaatas talle korralekutsuvalt otsa.

Lõppeks siiski pidi härra Ustav, kuigi pead raputades, andma oma naisele luba laulu uuesti alustamiseks. Kui ta oli lõpetanud, teatas proua Pöder diivanilt, me pidavat ruttama, kell olevat varsti pool kaksteist.

„Issand!“ hüüdis proua Ustav seekord ilma, et ta seda sõna enne oma mehe käest oleks kuulnud.

„Peame ruttu tegema,“ ärritus härra Ustav. „Pagan, et ta juba nii palju on, mitte ei pannud tähelegi seda aega. Kogunege ruttu siia, kõik,“ ta tõmbas jälle käega enese ümber ringi, „proovime, kuidas meil läheb koos.“

Seekord saime hääled kätte ilma vaidlemiseta. Aega polnud enam kuulata, kui puhtalt keegi teeb häält või kas ta üldse on võimeline mingisugust korralikku häält tegema. Härra Ustav, kelles nähtavasti tubli führung on kaduma läinud, lõi kontsaga laulule takti kaasa. Proua Ustav paistis olevat arvamisel, et mida kõvemini inimene laulab, seda ilusam, ja kes kõik teised jõuab üle karjuda, see on parim laulja. Härra Ilves ajas mingisugust joru, aga ainult siis, kui härra Ustav laulis. Niipea kui see vait jäi ja koorist mõned sammud eemale astus, et kuulatada, milliseid kunstilisi elamusi võiks meie laul pakkuda eemalolijaile, vaikis silmapilkselt härra Ilvesegi urr-urr. Proua Pöder pidas laulmise juures parimaks kalade mee-

toedit: ta liigutas ainult suud, häält ei teinud
aga sendi eestki.

Härra Ustav kuulab ühe kõrvaga, siis teise-
ga, siis mõlemaga kokku ja andis oma otsuse:
kõlab päris kenasti, aga oleks võinud kõlada
veel palju paremini. Oleks ometi keegi eile
õhtul tulnud sellele, siis oleksime võinud juba
ühe proovi ära teha. Aga eisel päeval sabast
kinni võtta ja tagasi tirida ei seisa teatavasti
surelikkude võimuses. Kellaosutid seiklesid ka
juba päris kaheteistkümne lähedal ringi, nii et
pidime härra Ustava suureks südamevaevaks
asuma teele puudulikult ettevalmistatuina.

2.

Proua Palk, keda kavatsesime õnnelikuks teha oma lauluga, elas Tähe tänaval kaunis taga otsas. Proua Ustav polnud veel ise seal käinud, sest ta sõbratar oli alles hiljuti sinna kolinud, aga ta teadis aadressi. Kui jõudsime antud numbriga märgitud maja juurde, siis nägime, et see oli pikk ehitis nagu meremadu, kahe eesuksega ja akendereaga kummalgi pool neid.

„Kas sa tead ka, kummast uksest tuleb sisse minna?“ päris härra Ustav.

„Linnapoolsest vist,“ püüdis ta naine meelde tuletada. „Teisel korral, korter neli, seda ma mäletan selgesti.“

„Vist,“ nurises härra Ustav. „Sa peaksid ikka täpsemalt järele uurima. Niiviisi võime ju sattuda hoopis vöörasse kohta.“ Aga et aega polnud abielutüli põhjalikumaks süvendamiseks, ta ei saanud rohkem joriseda. Ta parem püüdis kaine mõistuse ja loogikaga usteküsimusest jagu saada. „Korter neli,“ arutles ta. „Siis peaks see ikka vist küll olema linnapoolne uks.“

Korterinumbrid algavad ikka harilikult paremalt poolt majaotsast peale.

„Kumb see maapoolne eesuks on?“ itsitas proua Ilves, aga säärasel tõsisel silmapilgul nagu käesolev kinkis seltskond talle veel vähem tähelepanu kui harilikult.

„Aga mis siis, kui uks on kinni?“ küsis proua Pöder äreva sosinaga.

„Proua Palk ütles,“ teatas proua Ustav ka sosistades, aga märksa rahulikumalt, „et nende eesuksed olevat peaaegu alati lahti.“

„Võime ju kohe proovida järele,“ otsustas härra Ustav ja astus linnapoolse eesukse juurde. See oli lahti.

„Tss!“ ütles härra Ustav, tõstes meie poole hoiatavalt näpu püsti, enne kui puges maja sisemusse.

„Tss!“ tegi proua Ustav enne kui hiilis talle järele.

Meie järgnesime neile ilma häälightsusteta. Proua Ilvesele ainult tükkis vägisi naer peale. „Issand, küll saab täna õhtul nalja,“ sosistas ta minu selja taga.

Koridoris oli pime nagu põrgu keldris. Keegi pörkas kolksatades millegi vastu. „Hii-hii!“ häälitsetas tasakesi proua Ilves.

„Tss!“ tegi jälle keegi.

„Kas kellelgi on tikku?“ sosistas kuski minu läheduses härra Ustava häälel.

Kellelgi polnud. Meie seltskonna meestest polnud kumbki säärane, kes tavatsevad oma tervist ja varandust suitsuga vastu taevast lasta. Nende naised loomulikult mitte. Samuti polnud meist keegi taibanud varustuda taskulambiga.

Härra Ustav aga polnud sarnane tüüp, kes end paari tuletiku puudumise pärast laseb reast välja lüüa. „Pole viga,“ ütles ta, kuna meie, teised, nõutult vaikisime. „Küll saame niigi hakkama. Oodake.“ Seda ütles ta küll täiesti asjata, sest meil polnud ju käesoleval juhul üldse midagi muud peale hakata kui oodata, kuni kaine mõistus aitab härra Ustava sellestki segasest olukorrast välja. „Harilikult on majades korterid nii jaotatud,“ mõtles ta kõvasti, „number üks on paremat kätt eesuksest tülles, number kaks vasemat. Number neli peab olema kahe peal. Nii et ronime trepist üles ja laulame vasempoolse ukse taga.

„Ei tea,“ kahtles härra Ilves. „Meie majas, näiteks, on just korter number üks vasemal pool.“

Proua Ilves leidis parema puudusel sellegi lause peale võimaliku olevat turtsuda.

„Ma ütlesin ju, et harilikult on korter üks paremal pool,“ rõhutas härra Ustav ega arvanud tarviliku olevat säärastest reeglist kõrvalekalduvatest majadest, nagu härra Ilvese oma, pikemalt rääkida. Nähtavasti oli ta harjunud

elult nõudma, et tema poolele peab alati jääma õigus. Pealegi leidis ta selgi juhul otsekohe päästva seletuse. „Uksed on ju vastastikku,“ rääkis ta, et meist viimast kahtluseraasu hajutada. „Eks see ole kuulda mõlemasse korterisse, kui me laulame. Lähme üles, mis me siin palju arutame. Aga tasa.“

Mingisugune kobin eespool teatas, et meie juht on trepiotsa kätte leidnud. Meie, teised, hoidusime siis ka sinnapoole. Muidugi oli üles minnes kaunis raske saavutada absoluutset vaikust, mispärast härra Ustav oli sunnitud järjest sisistama, mis aga meie jalgade kolinat põrmugi ei vähendanud. Proua Ustav, kellele ta abikaasa poolt poole maa peal siia anti kattegooriline käsk laulu algus üles võtta, kui oleme ükskord nii kaugel, oli oma ülesande tähtsusest niivõrra täidetud, et ta täiesti unustas mehe sisinaid meile kordamast. Ta ümises juuba nüüd lauluviisi tasakesi enda ette, vist küll kartes, et see võiks tal viimasel minutil meelest maha libiseda, nagu tihtigi on ärevusega juhtunud.

Jõudsime siiski kõik ilma vahejuhtumisteta trepist üles ja pöördusime sinnakanti, kustpoolt kumas väga ähmaselt koridoriaken. Kogunesime hunnikusse selle ukse taha, mis härra Ustava teooria järgi pidi kuuluma korter neljale.

„Jumal,“ sosistas proua Ilves, „küll saab täna õhtul nalja.“ Kuigi juba tükk aega ta polnud öelnud midagi naljakat. Aga võib-olla ta sel momendil tundis lõbu nendest naljadest, mida kavatses teha kõige lähemas tulevikus. Seal-samas ta tuligi juba ühega välja. „Küll on pime,“ ütles ta. „Ei näe varvastki suhu pista.“ Selle lause peale ta oli jälle sunnitud ihuüksinda naerma ja et ta säärase asjaga täiesti harjunud oli, ei seganud see teda põrmugi. Ta ise tõendas, et nii palju naerda, nagu täna õhtul, ei olevat ta enam ammugi saanud, kuigi jäi arusaamatuks, mis takistas teda teistel päevadel oma teravmeelsusi endale ette kandmast.

Proua ja härra Ustav juba häälitsevad vastamisi. Kui nad kumbki kolm korda olid teinud „aa“, arvas härra Ustav, et selle viimase tooni peal võib kuidagi alata. Siiski ta pidi veel kord tähendama, tema ei saavat aru, mis viga see Ludmillal niisugune on, et ta ikka võtab hääle kas või õige väikese šatiirungi võrra kõrgemalt. „Ja siis,“ pöördus ta veel viimaseks näpunäiteks meie poole, „esimese osa laulame piaano. Aga „need kaunid tähed paistvad“ võtame hästi crescendo. Nii pääseb see ilus laul kõige paremini mõjule. Ludmilla, hakka peale.“

Proua Ustav täitis käsku. Et tal vahepeal, oma abikaasa viimaste sõnade ajal, aga õige

toon jälle näis olevat käest minema lipsanud, algas ta seekord terve oktaavi võrra kõrgemalt. Nüüd aga polnud enam midagi teha. Sünnipäevalapse ukse taga ei ole sobiv vaidlema minna hääle paraja kõrguse üle. Meie järgnesime talle nii hästi kui igaüks sai. Härra Ilves oma kitarril põristas meiega kaasa mingit viit, mis ei kõlanud seekord mitte sugugi nagu „Minge üles mägedele“, vaid hoopis nagu „Jeruusalem, sa püha taeva linn“. Aga sellest polnud suuremat viga, sest niikuinii polnud mängust peaaegu mitte midagi kuulda. Proua Ustava piaano oli selleks liiga tugev. Mõtlesin, et mis siis küll saab, kui ta oma mehe käsu peale peab vägeva crescendoga välja tulema. Siis arvata-vasti ronib mitte üksinda terve maja, vaid kogu kvartaal voodist välja ja läheb ukse taha vaatama, kas neile lauldakse.

Tuligi crescendo koht. Proua ja härra Ustav sooritasid vägevaid hääli nagu Niagaara kosed, isegi proua Põdra poolt kostus mingisugune „ii-ii-ii“. Siis kuuldus seestpoolt seda ust, mille taga andsime kontserti, tume müdin, nagu kauge kõuemürin suvel, ja võti hakkas rakisema lukuaugus.

„Nii vara,“ nurises Laine. „Ta oleks võinud oodata, kuni laulame oma laulu ilusti lõpuni.“

Uks tõmmati prantsatades lahti ja meile avanes järgmine vaade: Suur ning lai naisolend

rutuga ümbertõmmatud kirjust flanellist hommikumantlis ja soenguga, mis tuletas elavalt meelde hüljatud varesepesa, seisis valgustatud ukseavauses. Ta ei näinud mitte sugugi lahke ja rõõmsaltüllatatud sünnipäevalapse moodi välja.

„Soovime õnne sünnipäevaks,“ piiksus proua Pöder mu seljatagant. Talle võib-olla paistis ka, nagu kõigile teistelegi, et vastuvõtt, mis meile korraldati, oli jahedavõitu. Aga ta eksis rängalt, kui arvas, et võib seda oma õnnesooviga soojendada. Imelik oli seegi, et meie ettevõtte juht ja hing härra Ustav ühes abikaasaga nagu püüdsid ukse juurest eemale taganeda.

„Hii-hii!“ tegi proua Ilves tasakesi. Tedagi vist hoidis ilmunu ähvardav kuju tagasi sooritamast suuremat naerulaginat.

„Mis te tahate?“ käratas kogu ukse vahelt.

Säärast küsimust polnud keegi meist, isegi suurim pessimist, sel pidulikul silmapilgul ette näinud.

„Vabandage,“ kogeles proua Ustav. „Oleme vist eksinud.“

„Jah,“ ruttas ta tugevam pool talle appi. „Vabandage väga. Otsime proua Palki. Kas te ei võiks meile lahkesti juhatada, missuguses korteris ta elab.“ Härra Ustav kummardas elegant-selt nagu salongilõvi.

Kogu ukse vahel polnud säärast nägugi, et ta tahaks kellelegi midagi juhatada, pealegi veel lahkesti. „Mis te proua Palgist tahate?“ nõudis ta ega avaldanud ühtegi leebemaks muutumise tundemärki. „Ja üleüldse, mis kooserdamine see on öösi? Kui te kellegagi tahate kokku saada, tulge päevaajal.“

„Tulime proua Palgile stendhjeni tegematal on homme sünnipäev,“ püüdis proua Ustav selgitada olukorda meie vihasele vastasele.

Seegi seletus ei mõjunud soovitavas suunas.

„Ah tulite tegema,“ karjuti meie peale. „Õelge õige, mis tentjeni tegemine see on siin iga öö. Kes viis mul eile sahvriukse kõrvalt väikese paja ära?“

Oli ta jutt nüüd muidu mis ta veel oli, aga see viimane küsimus polnud küll enam kustki pärit. See isegi haavas meid. Härra Ustav pidi tahes-tahtmata meie au eest välja astuma.

„Vabandage,“ ütles ta viisakusega, millesse umbes viiskümmend protsenti oli segatud jahe-dust. „Ega teie viimati ei taha tulla väitma, et meie varastasime teie paja?“

„Kes see muu?“ visati vastu. „Seda te käitegi ausate inimeste majades ringi luusimas, et vaadata, kas ei jääks kustki midagi näppu. Katsuge, et saate minema, muidu ma toon politsei.“

Imelik mõtteviis näis olevat sel inimesel. Tema teooria järgi pidid vargad käima koleda kisa ja lärmiga majast majja, et vaadata, kas ei saaks kustki midagi üle lüüa.

„Vabandage,“ ütles jälle härra Ustav, kuna proua Ilves kihistas juba õige avalikult naerda. Ta oli vahepeal jõudnud selgele äratundmisele, et meie vastuvõtja oli pagana naljakas naisterahvas.

„Noh!“ tuli õige kurjakuulutavalt ukse vahelt, missuguse ähvarduse mõju suurendamiseks hommikumantlis kogu astus järsku sammu meie poole. Meie taganesime igauks vähemalt kolm sammu, välja arvatud härra Ustav, kes oma mehisuse näitamiseks hoidis vapralt senist positsiooni käes.

„Lähme pealegi minema,“ sosistas härra Ilves, kes, nagu ma ammu juba olin tähele pannud, ei kuulunud nende sekka, keda nimetatakse kangelasteks.

Härra Ustav aga kuulus nende sekka.

„Ei,“ ütles ta rõhuga, „meie ei lähe ära. Kui oleme tulnud ausate mõtetega siia majja oma tuttavat külastama, siis pole kellelgi õigust meid siit minema ajada.“

„Ah ei ole õigust!“ kilas võõras naine vastu. „Ah et minul ei ole õigust oma majast visata hulguseid välja! Seda me näeme otsekohe.“ See, peab ütlema, tõepoolest polnud mõni

maastleitud naisterahvas. Ta kadus ainult silmapilguks tупpa. Kui ilmus jälle nähtavale, oli tal käes pikk ja nõgine ahjuroop, mida hoidis löögivalmilt meie poole.

Seda nähes pistsid naised ja härra Ilves otsekohe jooksma trepi poole. Ja kuigi käesolev pilt oli vägagi koomiline, proua Ilvesele ei tükkinud esimest korda sel õhtul mitte sugugi naer peale. Ainult härra Ustav püsis veel mõned silmapilgud paigal, et avaldada vastasele oma arvamist tema praeguse käitumise kohta, aga temagi ei pidanud pealetungile enam kaua vastu. Mina olin esimeses põgenemishoos joosnud kaunis kaugele koridori pidi trepiotsast mööda, ja kui pöördusin tagasi, et järgneda teistele, tormasid minust mööda härra Ustav ees ja vihane majaperenaine taga. Just mõni samm minu ees lendas ahjuroop kolksatades vastu seinale. Sinna see hoop polnud kindlasti mõeldud, aga pimeduses ei saa ju kelleltki nõuda, et ta tabaks iga kord täpselt märki. Taganesin jälle hirmuga. Ootasin, kuni härra Ustav oma tagaajajaga olid jõudnud trepist alla, siis hiilisin neile järele. Ma jõudsin alla aga siis, kui perenaine raginal eesust lukku keeras. Väljast oli selgesti kuulda härra Ustava häält, kes töötas asja mitte milgi tingimusel niimoodi jätta.

Majaperenaine sai oma ukselukustamisega peagi valmis, seletas härra Ustavale läbi ukse

seest välja, mis ta siis kavatses ette võtta, kui näeb selle nägu veel kunagi oma ausas majas, siis hakkas tulema toatuhvlitega mööda maad vedades trepi poole.

Mul oleks nüüd olnud viimane aeg paluda majaperenaist ennastki välja lasta, aga seda teha, arvestades perenaise kuju ja ahjuroopi, julgesin ma niisama vähe kui surnuaia müüri taga vastutulevat kodukäijat paluda, et ta annaks oma põlevatest silmadest mulle paberossi peale tuld. Tõmbusin küüru trepi kõrvale ja kuulatasin, kuidas sammud läksid trepist üles ja piki koridori edasi, kuidas uks avati ja keerati lukku ja kuidas siis minu ümber jäi vaikselt nagu igas teiseski pimedas koridoris südaööl.

3.

Sihukest halba seisukorda nagu praegu ma ei mäletanud endal kunagi olnud olevat. Ei osanud õieti ehmatadagi ega hirmu tunda. Seisin ainult seal ja toetusin seljaga vastu treppi.

„Võib-olla saan välja hoovipoolsest uksest,“ tärkas mu meelde järsku uus lootus. Sihukesed pikkade vahekorridoridega majad on ju harilikult ehitatud niiviisi, et ühes koridori otsas on eesuks, teises uks, mille kaudu pääseb hoovi. Nende viimaste juures pole kombeks tarvitada lukku, haak või riiv käib neile üleliigagi hästi. Nii et häda polnudki vahest nii suur nagu see paistis esialgu. Tarvis ainult tassakesi, et kedagi majarahvast üles ei ärata, hiilida ukse juurde ja sealt hoovi. Hoovist väljapääsemine peaks juba olema hoopis kerge. Kas mul on olnud vähe juhuseid oma osavust harjutada üle hoovivärvate ja aedade ronimise kunstis?

Õösi on aga sedamoodi, et astu sa nii tasa kui tahad, ikka pead kartma, et viimati keegi kuuleb. Põrandalauad naksuvad hirmuäratavalt, jala all krõbiseb liiv, missugust häält päeva-

ajal üldse keegi ei pane tähele, ja kui kogemata riivad seina, praksatab tapet. Isegi kui seisad päris paigal ega liiguta end üldse, naksatab midagi kord ees, kord taga, kord vasemal, kord paremal. Siis hakkab kuski lähedal, vist mõnes sahvris, rott vedama enda järel konti või jumal teab missugust temale väga tähtsat asja.

Koridori, mille pikkus oli vahest ainult kümme meetrit, läbimiseks kulus mul sel ööl võibolla oma viis minutit. Siis tuli sein vastu. Kobasin käega ukse järele, paludes saatust, et ta ei viiks mind koridoriukse asemel mõne sahvriukse juurde. Ei osanud kujutellagi, mis saaks, kui satuksin mõnda sihukesse kohta. Kui kergesti ei või juhtuda, et pimedas kobades ajan riuililt maha sahvripurgi ja kui kergesti siis veel see ei või juhtuda, et selle kära peale tormab välja majarahvas ning leiab mu võõrast sahvrist. Õudne mõelda, mis näo teeksid siis nemad ja millise peaksin mina, vaenekene, tegema.

Seisin seal tükk aega ning tundsin endale avanenud väljavaate ees hirmu. Aga kaua sa ikka värised, kui tõsiolud sunnivad tagant edasi minema. Lõppeks, kui mõelda põhjalikult järele, mu seisukord poleks palju parem siiski, kui jääksin sahvrikartusel siiasamasse hommi-
kut ootama. Sihukese inimese peale ei vaata ju keegi hea pilguga, kes leitakse hommikul kin-

niste uste vahelt võhivõõrast majast ja kel pole enese sealviibimise põhjendamiseks ette tuua muud, kui et tuli siia juba õhtul inimestega, keda nägi esimest korda, külastama kedagi prouat, kellest ta ei tea muud, kui et see kuuldavasti elavat siin majas.

Hakkasin jälle seinu kobama. Kompisin natuke maad paremale poole, sealt ei avastanud ma midagi. Vasemalt poolt aga tuli peagi üks vastu. Katsusin seda. Siiski, sahvriuks polnud see kindlasti mitte, need on ju hoopis teistmoodi ehitusega kui käesolev. Ees on neil harilikult tabalukk, sellel siin aga link. Surusin ettevaatlikult lingile. Jah, üks polnud haagis, ta andis mu surumisele päris kergesti järele. Ja veel üks asi oli, mille pärast tundsin heameelt. Harilikult sääraseid vööruseuksed, kui neid liigutada, kääksuvad koledasti, see siin aga ei andnud endast mingisugust häält, kui avasin ta, samuti kui lükkasin ta oma seljataga jällegi kinni.

Ruum, kuhu ma nüüd tulin, oli sama pime nagu see, millest lahkusin. Rehkendasin omas meeles, et olin välisvööruses. Nii et ühe ukse pidin veel avastama siit kustki, enne kui pääsesin päris vabadusse. Oma esimesest kordaminekust julgustatuna hakkasin hiilima lootusrikka südamega edasi.

Järsku ma muutusin päris kangeks hirmust, sest üks hääl kuski mu ümbruses sosistas:

„Miks sa ust lukku ei pannud, Artur?“

Hääl kuulus igatahes kellelegi mehele.

„Vaata, et sa tasa teed ja otsekohe sāngi saad,“ noomis hääl. „Ema oli õhtul hirmus vihane, kui sa koju ei tulnud, ütles, et kus ometi olevat säärane koht, kus sinusugusel poisikesel on tarvis öösiti ümber hulkuda. Lubas homme koolist minna järele küsima. Ma siis jätsin õhtul ukse lahti, et saad tasakesi sisse.“

Seda ma olin kahjuks saanudki. Aga tundmatu härra nõuande järgi otsekohe voodisse minna polnud mul sugugi tahtmist ega võimalustki. Et juba säärane halb eksitus oli juhtunud, pidin selle toast väljapugemisega püüdma jälle heaks teha. Muidu võib juhtuda, et istun juba homme trellide taga ja pean enesele laskma meeldida, et mind nimetatakse korterivarjaks. Pöördusin ümber ja hakkasin ukse poole tagasi hiilima, rehkendades niiviisi, et kui pimedusest sosistaja peab mind ikka kellekski Arturiks, ta võib ju arvata, et lähen ust lukku keerima. Kui olen siit juba kord väljas, eks siis näe, mis saatusel minu jaoks täna öösi veel on tallele pandud.

„Käi sa tasa,“ noomiti mind. „Vaata, kui isa kuuleb, siis sa alles saad.“

See hoiatus oli küll minu praeguses seisukorras täiesti asjakohane, aga üpris ülearune. Ma ei püüdnud ju midagi muud, kui võimalikult tasa käia, sest väljavaade kohtuda kellegi vihase isaga ei pakkunud mulle vähematki lusti. Aga mis see nüüd oligi, märkasin hirmuga, et olin nähtavasti õigest suunast kõrvale kaldunud. Tähendab, ära eksinud. Kuni siiani tulin ilusat lagedat teed pidi, nüüd, tagasi minnes, kohtasin igal sammul takistusi. Kord oli see kapinurk, mille vastu pörkasin, siis riivasin küljega mingit madalamat eset, võib-olla lauda. Hirmuga, et võin järgmisel sammul midagi maha ja katki ajada, jäin jälle seisma umbes sihukese tundega südames, nagu seisaksin ürgmetsas ja ees oleks mul tiiger ja taga versta-pikkune madu.

„Kuule, poiss,“ nõudis hääl, „mis sa seal kaaberdad? Oota, ma tulen vaatan õige järele, kas sa viimati purjus ei ole.“

Midagi sahisest kuski just niimoodi, nagu tõuseks keegi voodis istuma.

Hüppasin meeleheitelga sennapoole, kuhu hoidus parajasti mu nina. Kaks või kolm tooli kukkusid selle liigutuse tagajärjel kohutava kolnaga ümber.

Kõrvaltoast hakkas häält kuulduma: pahast jõmistamist ja paljaste jalgade patsumist põrandal. Kobasin palavikuliselt seina, mille äärde

olin jõudnud. Avastasin seal küll midagi riulitaolist ja veel ühe tooli, aga ma ei leidnud ust.

„Ahaa, nüüd sa saad,“ ennustati sängist. Teadsin seda isegi. Küll oleks sel silmapilgul soovitud enesele seina sisse kadumise võimet.

Kuuldus mingi ukse avamist, kohe selle peale lülitati elekter. Nägin enese lähedal voodit, milles istus umbes üle paarikümneaastane noormees. Kui ta mind silmas, tõmbas ta ruttu teki endale lõuani peale ja tegi nii rumala näo ette, missugust ta vist kunagi enam oma elus ei oska korrata. Kohe voodi kõrval oli uks, millel seisis kaks inimest rõivastises, milles harilikult ei ilmuta seltskonda. Need olid vist küll see isa, kellega mind siin pimedas kogu aeg kollitati, ja ema. Mina seisin seina ääres vastu neid võib-olla ainult meetri osa paremal uksest, millest olin sisse tulnud. Kõik kolm vaatasid üksik silmi minule. Mina jälle vaatasin kordamööda neile kolmele, aga ühelegi mitte liiga kaua ega liiga julgesti.

„Jaan,“ pöördus ema hirmus etteheitva tooniga voodis istuva noormehe poole, „mis see tähendab?“

Ta muidugi ei teadnud, et Jaan oli nähtust niisama hämmastatud nagu ta vanemadki, kes sel ööl said oma pojast väga paha pildi.

Mõtlesin hiljem alati, et miks ma seekord seisin nii kaua seal seina ääres. Oleksin võinud

ju valgekminemise järel kohe ära joosta. Aga ma nagu ei tulnud siis selle pealegi. Seisin seal nagu lilleke, kelle peale ähvardavad lähimal ajal hakata puhuma marutuuled igast ilmakaarest, kes aga ei saa ära minna, sest teda hoivad juured kinni. Paistis nagu oleks minulgi siin raamaturiiuli kõrval paar pikka ja kõva juurt.

„Poiss,“ käratas isa omalt poolt, „kes see tüdruk on?“

Tundsin oma koledale seisukorrale vaatamata sel silmapilgul vaesele noormehel südamest kaasa. Ta istus seal nii õnnetult ja naljaka näoga, tekk kistud kõvasti lõua alla, et igal pool mujal teda niiviisi kohates ta oleks olnud jumalik vahend naerukrampide saamiseks. Praegune olukord aga oli naermiseks liiga koomiline.

„Vabandage,“ kogelesin vihaste vanemate poole, „teie poeg pole milleski süüdi, juhtusin siia kogemata.“ See kõlas sama veenvalt nagu: „Astusin möödaminnes sisse küsima, kuidas magate, ärge pange pahaks.“

Selle ütlemisega ma ei saavutanud muud kui tõmbasin kahe kardetava isiku tähelepanu ja viha täiel määral enesele.

„Kas teil häbi ei ole?“ karjus ema ja välgutask silmi.

„Välja! Kaduge jalamaid siit!“ kärkis isa ja näitas näpuga ukse poole, kust pidin väljuma, nagu mõnel mälestussambal sümboolne kuju näitab valguse poole. Alles siis mulle tärkas nagu pähe, et ma ju õigupoolest ei kuulugi sellesse perekonda, mis pärast mul polnud ka õigust nende omavahelist tüli pealt kuulata, kuigi olin selle isiklikult põhjustanud. Tegingi siis perekonnaisa nõuande järgi ja pugesiin ruttu ukse poole. Mõlemad vanemad vaatasid mulle päid kõigutades järele nagu puud, mis tuule käes latvu liigutavad. Kui avasin ukse, seisis selle taga üks koolipoiss. Ta, vaeneke, ei osanud vist oma halvimaski unes aimata, kui parajal ajal ta sel õhtul koju saabub.

Järgmine, mis ma nüüd pimedas avastasin, oli see, mida ma siin juba pool ööd olin halbade tagajärgedega otsinud: hoovi viiv koridoriuks. Jooksin tuulekiirusega ümber majanurga, et pääseda enne, kui kellelgi pähe tuleks mind taga ajama hakata, rebisin üle aia ronides oma kleidi lõhki, aga olin siiski üliõnnelik, et pääsesin nii kergesti sellest seiklusest. Aga siis, kui olin juba päris kodu lähedal, tekkis minus järsku kole mõte: See ema, kas see polnud mitte üks meie kooli vanematekogu liikmetest? Jah, päris kindlasti oli. Issand jumal, kui ta nüüd mu ära tundis!

Ei läinudki palju päevi mööda, kui juba Laine jooksis minu juurde uudisega, proua Piits, meie klassijuhataja, olevat imestanud, kuidas ma nii lühikese ajaga jõudsin nii põhjalikult raisku minna. See teade ei meeldinud mulle põrmugi. Keegi matemaatik oli kunagi välja arvestanud, et kui meie linnas iga inimene räägib teatava uudise edasi ainult kahele oma tuttavaist, siis saab see uudis linnas üldiselt teatavaks umbes kolme ja poole tunni pärast. Mina aga pole näinud inimest, kes räägiks midagi, mis ta on teada saanud (iseäranis kui see lugu räägib kellegi preili leidmisest südaööl kellegi härra juurest) ainult kahele tuttavale. Nii et, kui ma juba ei olnudki seda, mul oli hädaoht õige pea langeda üldise põlu alla. Ja mis veel ütlesid mu kasuvanemad selle kohta!

„Mine proua Piitsa juurde,“ ütles Laine, „ja räägi talle see lugu õieti ära. Siis ta vähemalt ei jutusta seda rohkematele kui ta juba on teinud.“

Klassijuhatajad on aga säärane tüüp inimesi, kellega, olgugi et oled juba abituuriumi

teinud, teiste sõnadega, daam, pole siiski kuigi mugav kokku puutuda. Harjumused ei taha lahkuda nii ruttu. Sellepärast, et oleks kindlam tunne, kutsusin Laine endaga kaasa sellele kaheldamatult hädaohtlikule teekonnale. Kui mitte muud, siis on vähemalt pärast hea järele teha, kuidas ta meiega rääkis ja mis nägusid ta selle juurde tegi.

„Igatahes,“ ütles mu kaaslane, „kärkida me enesega ei lase. Ma tean, tal on see mood. Räägime temaga nagu endasugusega.“ Ja et rohkem alla kriipsutada oma täiskasvanud olemist (me vist alateadvuses kartsimet, et see muidu liiga teravalt silma ei torka), puuderdasime ninad õige silmapaistvalt sisse. Laine viskas endale mingisuguse karvase looma üle öla, mille ta ühelt juudilt oli ostnud nelja krooni eest ja mille kohta ta väitis, pidavat olema väga hea asjatundja, kes aru saavat, et see pole päris ehtne hõberebane. Sinna juurde tähendas ta väljakutsuvalt, et „katsugu ta selle kohta midagi öelda“.

Läksime siis ja kõlistasime proua Piitsa ukse taga. Teenija ütles, proua Piits olevat, jah, kodus küll, ja palus meid sisse astuda. Päris hea oli, et ta meid eeskotta ootama jättis, sest siis oli aega peegli ees soliidseid nägusid ette seada, kusjuures mulle veel niigi palju aega üle jäi, et jõudsin pista sõrmed

peegli ees seisvasse veeklaasi. Koolis me nimelt pidasime säärast tükki, iseäranis, kui kellelgi avanes võimalus sooritada seda õpetajate toas, väga kordaläinud naljaks.

Laine Perv vaatas mu tegu kõrvalt pealt ja ütles põlglikult, ma nagu ei suutvat koolilaste tükke unustada. Vist selleks, et mulle näidata, missuguseid tükke sobib teha meiesugustel daamidel, ta hiilis suure riidekapi juurde, kuulatas iga ukse poole, kas keegi ei tule, avas siis ruttu kapi ukse ja pistis pea selle sisemusse. „Hiihi!“ tegi ta seal. „Tule, vaata, mis siin on.“

Kahjuks mul polnud enam võimalust minna vaatama mu kooliõde lõbustavat eset kapis, sest proua Piits astus parajasti eeskotta. Köhatasin küll kõvasti märguandmiseks, aga mis see enam aitas. Meie läinudaastane hirm ehk klassijuhataja seisis mu kõrval ja vaatas kapiukse vahele pugunud tüdrukut säärase pilguga, mida tarvitsaks jahimees, kes kõndides mööda kõrbe leiaks korraga enese ees pea liivasse pistnud jaanalinnu. Tal oli ilme, nagu ei tahaks ta hästi uskuda oma silmi.

Laine näis aga ennast kapi sisemuses väga hästi tundvat. Ja mis asja veel hullemaks tegi — ta kutsus mindki vaatama, milline naljakas lilla ballikleit rippuvat seal. „Üleval puha pitsvolangid,“ andis ta mulle seletust, „ja kus on ikka saba. Ei tea, kuhu ta kavatseb minna seda lo-

histama.“ Laine vasem käsi laotas kapiukse vahelt välja tõepoolest kaunis pika kleidisaba.

„Laine Perv!“ ütles proua Piits kõvasti ja mõjukalt, toonitades ühesuguse rõhuga mõlemat nime, täpselt samuti, nagu ta tavatses meid kooliski korrale kutsuda. Ta võib-olla oleks juba palju varemini tõstnud häält, kui tal mitte poleks kulunud aega kindlakstegemiseks, kes on see tüüp.

Siidkleidi saba kukkus kappi tagasi. Muidu aga jäi kapiukse vahe täiesti liikumatuks.

„Laine Perv!“ ütles proua Piits uuesti ja tema häälest võis igaüks lugeda, kui väga ta haletses selle nime kandjat. Nimelt sellepärast haletses, et, nagu ta edaspidisest jutust võis aru saada, ta oli arvanud, et meil kui täiskasvanud inimestel on juba natukenegi mõistust peas. Nüüd ta muidugi nägi, et meil pole seda mitte. Edaspidises kõnes mainis ta veel, et tal kahju olevat ajast, mis ta meiesuguste kasvatamisele raiskas ja et keegi ei oskavat aimata, mida ütleb ta süda sees, nähes selle vaeva tagajärgi.

Siinkohal ei pidanud Laine enam vastu. Ta hüppas järsku oma peidukohast välja, tõmbas ruttu peegli eest laualt kindad ja kadus. Mina tahtsin esimese ehmatusega talle järgneda, ja oleks seda kindlasti teinudki, kui proua Piits poleks taibanud mul veel parajal ajal sabast kinni võtta. Ja nii, kuna praegu kahjuks ei

kehti enam säärased otstarbekohased moed nagu sel ajal, kui elasid Joosep ja proua Potivar, et võisid nagu madu lipsata oma nahast välja, pidin jääma sinna ja järgnema isegi kõrvaltuppa proua Piitsale, kuhu ta mind käskiva käeliigutusega palus istuda.

Istusin proua Piitsa vastas ja mul oli säärane tunne nagu vanal heal kooliajal, kui vahel küsiti, kas mu kasuvanematel on võimalik ilmuda homme kooli ja ajada direktoriga minu käitumisest või edasijõudmisest paar sõna juttu. Iseäranis viletsaks läks olemine siis, kui mu vastasistuja paar minutit tähelepanelikult silmitses mu puudriga üleriputatud nina. Kui ta sel silmapilgul oleks küsinud, milleks olen enast sel moel ilustanud, siis oleksin vist küll vastanud, et kogemata. Aga sellest polnud juttu. Proua Piits küsis:

„Noh, laps, kas tulite mind niisama vaatama, või on teil selleks mingisugune põhjus ka olemas?“

Ma siiski parem ei hakanud talle meelde tuletama, et mulle ei sobi enam öelda laps, tegin, nagu oleks see sõna ta lausest jäänud mulle kuuldamatuks. „Oli põhjust ka,“ ütlesin tasa, seejuures mõttes siunates Lainet, kes jättis mu äraandlikult üksi säärasesse ohtlikku kohta. Ikka oleks nagu julgem, kui ta mu kõrval istuks. Saaks kas või sedagi, et teineteist

salakesi tonkida ja omavahel itsitada, kui klassi-juhataja meid pilgukeseks silmist laseks. Mis-sugune võimalus üksinda olles täielikult puudub.

„Noo, ja mis see oleks?“ uuris proua Piits.
„Rääkige julgesti südame pealt kõik ära oma vanale õpetajale, kui saan, siis aitan teid. Eks ole, seda olen ma teile ju alati korranud?“

„Teie olete öelnud, et mina olete hukka läinud,“ tulin oma asjaga päevavalgele.

„Mina!“ hüüdis proua Piits. „Kes teile seda rääkis?“

Ma ei võinud öelda, et see oli Laine Perv, kes juba niikuinii täna ei seisnud proua Piitsa juures eeskujulikkude inimeste nimestikus. Teggin näo, nagu püüaksin kibedasti järele mõelda, kust olin selle kuulduse võtnud. Paar korda isegi, et mõjuda hoolikama mõtlejana, koputasin endale sõrmega otsa ette. Proua Piitsa see demonstratsioon ei teinud aga kahjuks minu vastu aukartlikumaks, sest ta ütles:

„Ma näen, te ei taha seda avaldada. Hea küll, jätame see. Polegi kuigi ilus kuulda ja ei huvita mind hoopiski mitte niisugune inimene, kes ajab teistest halbu jutte. Et mina rääkinud, teie olete hukka läinud! Ei, seda pole ma kunagi öelnud. Ma ainult nimetasin, et poleks teist seda uskunud, mis lugesin.“

„Lugesite minust!“ hüüdsin ja olin seekord täiesti loomulikult ehmatanud. Isegi ajalehte on nad juba jõudnud panna selle loo. Tähen-
dab, ma kas pean enese maha laskma või linnast kaduma. Otsustasin siiski valida viimase või-
maluse kui tervisele vähem hädaohtliku.

Proua Piits astus, et pikematest seletustest hoiduda, ajaleheriivi juurde ja tõi sealt mulle kustki lehest väljalõigatud kirjutise. Silmitsegu ma seda, ütles ta mulle julgustavalt pead noo-
gutades, ta olevat selle välja lõiganud, sest teda väga huvitavat ta endiste hoolealuste edaspidine elu. Ta ise pidavat natukeseks ajaks vaatama minema, mis lapsed teevad.

Väljalõike pealkiri oli: „Esimene kunstnik-
kude hooaja maskeraad“. Vaatasin igaks ju-
huks ka paberi teist poolt, see oli veel rohkem
väheütlev. „Turuteated“, oli sinna trükitud. Kir-
jeldus maskeraadist oli kindlasti huvitavam, nii
et otsustasin lugeda seda, kui see on just tar-
vilik.

Õhk muutus kohe kergemaks, nagu pärast
äikesepilve möödumist, kui proua Piits toast
kadus. Tõmbasin sügavalt hinge, isegi usalda-
sin peeglisse vaadata, et kas puuder ninalt väga
tugevasti silma paistab. Kaunisti paistis, aga
nüüd andis see ennast kergesti kõrvaldada. Selle
järel toetasin ennast tugitooli seljale, tõstsin
koguni jala üle teise, mida ma senini polnud

usaldanud teha, kartes korralekutsumist, ja süvenesin endale pihku pistetud lektüüri.

Maskeraad oli olnud igapidi uhke. Dekoratsioonid ennenähtamatud ja tuled tarviliku tumedusega. Vaikseid nurgakesi oli seal ka leidunud külluses, hoolimata suurest rahvatungist. Lehe kirjasaatja näis olevat nendega isiklikult tutvunud ja vägagi rahule jäänud. Ja kus olid olnud daamidel tualetid seljas, mõnel sabaga, mõnel jälle ilma, nii kuidas kellegi maitse ja mehe rahakott lubas. Seda elegantsust nähes oli kirjutaja pidanud endale koputama vastu rinda ja küsima täiesti ilma naljata: „Kus me õieti oleme? Viimati Pariisis?“ Edasi järgnes tähtsamate isikute loetelu, keda kirjasaatja silm oli ballimöllust kinni püüdnud, nagu ta ajalehe stiilis luuleliselt tähendas. Neid oli kenake kogu. Järgnev hakkas mind juba huvitama, sest tundsin paljusid inimesi, kellest seal juttu tehti. Näiteks proua Kannel. Ta oli ilmunud maskeeraadile hirmus algupärases žoržett-tualetis ja olnud seal sees ise hirmus võluv. Härra Kannel jälle olevat omalt poolt liigne kord näidanud, kuidas üks elegantne härra kannab frakki, aga kas ta oma frakis oli sama võluv kui tema abikaasa, seda polnud lugeda. Proua Peep kandnud lameest kasakiini, mistõttu näinud välja haruldaselt nooruslik. Kas kirjasaatja sellega tahtis öelda, et see proua muidu pole nooruslik, see jäi

jällegi tumedaks. Proua Konsap mitte enam polevat kõndinud, vaid hõljunud sisse tüllivahuna ja olnud kogu õhtu kavaleridest sõna tõsisem mõttes sisse piiratud. Kirjasaatja, kui igapidi põhjalik inimene, nimetas neistki paari tähtsamat: härra Kuusk ja härra leitnant Hagu. Preili Park oma roosast taftist printsesskleidis olnud alati tantsupõrandal üks esimesi pioneere, proua Pint aga valges pitstualetis eelistanud einelauas istuda ja vaimukalt vestelda oma ümbuskonnaga. Mõtlesin just proua Pindile ja nendele inimestele, kel oli niipalju kannatust, et tema lõputut loba suutsid kogu õhtu pealt kuulata (normaalnimene peab neis oludes kõige rohkem viis minutit vastu), kui mu pilk jäi ankrusse ühele kohale lehetükil, kus seisis sõna-sõnalt: „Tuntud tööstur härra Semmel ei lahkunud kogu õhtu jooksul silmapilgukski preili Marga Kõivust, kelle õrna saledat kuju eriti toonitas muinasjutuline must pits.“

Tagumine pool sellest artiklist mind järsku enam ei huvitanud. Lugesin mainitud kohta veel kord. Ja siis taipasin järsku proua Piitsa ärevust. Marga Kõiv, see on nimelt minu nimi. Selgituseks olgu juurde lisatud, et proua Piits on kogu eluaja püsinud arvamusel, et kunstnikud, kui nad ei tööta oma alal, on ebamoraalsed, mispärast korralikul inimesel kõlbab küll nautida nende kunsti, mitte milgi tingimusel aga nen-

dega läbi käia. Kunstnikkude maskeraad, sellest on ta vist kuulnud jubedaid lugusid ja usub kaljukindlalt nende tõelisusse. Nii et, kui nägi siit minu nime, pole seal midagi imestada, et esimese ehmatusega hüüdis, ta poleks uskunud seda oma endisest õpilasest. Või, et ma olen hukka läinud, mul ükskõik, kumb variatsioon see oli. Praegu tegi see lugu aga mulle ainult heameelt, esiteks seepärast, et klassijuhataja polnud, tähendab, midagi kuulnud mu seeöosisest seiklusest, ja teiseks seepärast, et ma üldse ei austanud kõnealust maskeraadi oma osavõtuga. Kirjutisest võis õppida niipalju, et mul pidi leiduma siin kuski üks nimekaim. „Huvitav oleks näha, missugune see on,“ mõtlesin parajasti, kui proua Piits jälle sisse astus.

„Nüüd vist teate,“ ütles ta, „mida ma mõtlesin. Muidugi, ma ei taha lausuda midagi selle kohta, et käite maskeraadil“ (kuigi tal paistis nii mõndagi selle kohta öelda olevat), „olete ju täiskasvanud inimene. Aga uskuge mind, oma vana klassijuhatajat, mina tunnen ka inimesi ega pole teile kunagi soovinud midagi halba, härra Semmeli taoliste meestega ei sobi küll teie-sugustel tütarlastel tegemist teha. Tema on niisugune, ühe sõnaga, pole just kõige paremas kuulsuses ja kui mõni noor tüdruk näitab ennast temaga säärases avalikus kohas, nagu maskeraad, siis paratamatult rikub ta oma nime.“

Püüdsin proua Piitsale selgeks teha, et seekord on see keegi teine, kes oma nime rikkus, aga loomulikult mu jutt ei leidnud uskumist. Seda ei saa aga mu endisele klassijuhatajale põrmugi pahaks panna, ta oli ju harjunud, et salgasime alati kangekaelselt oma pahateod maha. Ta ütles, et olgu mis on, tehtut ei saavat muuta enam tegematuks, aga tulevikus soovivat ta mulle küll tõsiselt hoiduda säärastest maskeraadidest eemale. See tulevat mulle endale kasuks.

Olin hirmus õnnelik, et alguses nii mustana paistnud pilv osutus päris süütuks sagaraks, ütlesin, et hea küll, püüan talitada nõuande järgi, ja ruttasin minema. Järgmise tänavanurga taga ootas mind Laine.

„Noh, jäid kätte Seene Maalile,“ kihistas ta. „Said nüüd vist küll, vaeseke, säärase jutluse, et mitmeks päevaks jätkub.“

Siis, ühel õhtupoolikul, kuulsin, et eestois küsis keegi minu nime. Otsekohe pärast seda tõi tädi mu tuppa kellegi mulle päris tundmatu daami, ütleme, nii aastat nelikümmend viis.

„Kas teie oletegi preili Marga Kõiv?“ oli esimene asi, mis võõrast minu juures huvitas. Ja saades kinnituse sellele tõsiasjale, toetas ta enese minu poolt näidatud toolile, jäädes mind enam sõnagi lausumata silmitsema.

Mul oli kaunis ebamugav tunne. Lõppeks, ma pole mõni kleidiriie, mida enne ostmist uuritakse põhjalikult igast küljest läbi. Ja mis veel kõige halvem, võõral ei paistnud minu vahtimise-st niipea isu täis saavat. Püüdsin piinlikust seisukorrast ülesaamiseks juttu alustada, aga see üritus ei leidnud mu külalises vastukõla. Nii ei jäänud minulgi üle muud nõu, kui kas või aja-viitekski silmitseda jälle teda.

Korraga ma pidin muigama. Mulle meenus kaunis koomiline pilt. See oli paar nädalat tagasi saunas. Seal ma ju nägin seda daami. Seekord ta istus auruannis, suures kastis nurgas, millest paistis välja ainult ta pea. Kannatlikult

püsis ta seal, keerates ainult silmi siia ja sinna. Kui läksin sauna, oli ta juba seal ja kui lõpetasin pesemise ning pöördusin tagasi rõivastumisruumi, jäi ta ikka sinna. Mõtlesin seekord, et ta kavatsebki jääda sellesse kasti, sest kui mõni idamaa munk võib usu pärast istuda kolmkümmend aastat aiateiba otsas, siis võib naine keha-ilu pärast ammugi püsida eluaeg auruannis. Nagu ma nüüd nägin, oli ta vahepeal sealt kahjuks siiski välja tulnud.

„Mille peale te naerate?“ küsis daam ja ei näinud seejuures põrmugi sõbralik välja.

Mul ei jäänud muud üle, kui püüda tõendada, et teine eksis. Ei saanud ju inimesele, keda nägin esimest korda, kuigi ta kaunis viisakusetult minu juurde sisse tungis, öelda, et naersin tema naljakat nägu auruannis.

Daam aga ütles, et ärgu salaku ma ühtigi, ta teadvat väga hästi, mille üle ma, vabandatagu ta otsekohest sõna, nii häbematult naeran. Vaese naise üle, kelle alles läinud sügisel igavest truudust töötanud peigmehe ma olevat nurjatul kombel üle löönud. Selle kohani jõudnud, pidas daam tarvilikuks võtta käsitaskust väikese pitsiga äärestatud taskuräti ja hakata selle sisse õlgu raputades nutma. Nuuksumishoogude vahed kasutas ta väga osavasti ära, nimetades ennast nende jooksul vaaseks, õnnetuks, maha jäetud naiseks — ja kedagi teist, arvatavasti

küll mind, meesteröövliks ning hukkaläinud inimeseks.

Väga kaua ta siiski ei nutnud. See taskurättki polnud säärane, et oleks suutnud vastu seista kuigi kestvale pisaratevoolule. Nii ta pani selle käsitaskusse tagasi, sõrmitses vähe üht teist, helesinist, ilma pitsita taskurätti, aga vist otsustades, et ei maksa kõike kaasa võetud varustust korraga ära raisata, läks vihaseks.

„Ärge te arvake,“ rääkis ta mulle põlglikult, „nüüd naerate minu üle, aga pange tähele, õige varsti tuleb aeg, kus mõni teine naerab jälle teie üle. Ma tean, tunnen teda kauem kui teie, säära-
rased plikakesed pole veel ükski suutnud teda kauemat aega huvitada.“

Siinkohal pidas ta jutus väikese vahe, mida kasutasin selleks, et küsida, kellest ta õieti räägib. See iseenesest süütu küsimus mõjus mu külalisse nagu oleks keegi näpistanud sabast kännu alla ronida kavatsevat rästikut.

„Ah!“ kiljatas ta hüsteeriliselt. „Missugune süütus! Ah! Mitte midagi ei tea ta!“ Ja veel kord: „Ah!“

Mul läks ka süda täis, et mis asjamees see võõras õieti on, tuleb uksest sisse ja ei oska isegi selget juttu ajada. Muudkui keerab silmadega ja ütleb „ah“. Seepärast võtsin juba õige külma tooni ja seletasin, mulle ei meeldi, et võhivõõ-

rad daamid tulevad minu juurde hädaldama oma võrgutatud peigmeeste üle, kellest ma kunagi midagi kuulnud ega näinud pole. Daam ütles selle peale jälle „ah“ ja „või nii“, keerates oma helepunaseks värvitud huuled imelikult kõveraks. Oli lihtsalt meelegeitele ajav tüüp.

Nüüd istus ta jälle vagusi ja mõtles järele. Ja tuli otsusele, et olen veel palju kardetavam isik, kui ta esialgu arvas. Nähtavasti on mul vanaks harjumuseks mehi meelitada halvale teele. Nii et kui mulle tullakse mu patutegusid ette viskama, siis mul polegi aimu, missugusest ohvrast on jutt. Siinkohal kanti mulle jälle väike nutuhoog ette, seekord juba helesinisesse taskurätti. Heites pilgu tema käsitaskusse nägin, et seal oli tagavaraks veel heleroheline rätik, nii et võisin arvestada kolmandatki pisaratevalamise perioodi.

„Õelge mulle vähemalt selle härra nimi, kellest räägite,“ panin tüdinult ette lootuses, et vahest siis selgubki, mis minust tahetakse.

„Härra Semmel,“ lausus daam ja lakkas nutmast, sest taskurätiga silmade ees ta ei oleks saanud järele vaadata, kuidas mõjub öeldud nimi minu peale.

„Ah härra Semmel!“ hüüdsin mina ja kui mulle sel silmapilgul oleks kätte toodud see aja-kirjanik, kes kirjutab kunstnikkude maskeraadist, ma oleksin võinud korda saata jubedaid

tegusid. Juba kaks pahandust paari päeva jook-
sul tema kerge sule pärast. „Ma kahjuks ei
tunne härra Semmelit,“ võtsin võõra daami
vastu nüüd juba kindlama tooni.

Seda viimast lauset mu külastaja lihtsalt ei
uskunud. Ta ütles lausa välja, ma valetavat.
Sest miks ma olevat hüüdnud niisuguse häälega
„ah, härra Semmel!“ Ja kuidas saavat üldse
võimalik olla, et ma inimesega, keda ei tunne,
viibin terve öö ballil koos.

„See pidi olema keegi teine minunimeline,“
seletasin.

Daam ütles, ka säärane asi olevat võimatu.
Ta olevat käinud aadressbüroos ja seal öeldud,
et meie linnas on ainult üks Marga Kõiv.

Mina ei andnud ka alla. Meie linn pole ai-
nuke maa peal, kus elavad inimesed, väitsin. See
preili võis väga hästi olla kustki mujalt sisse
sõitnud. Ballidele sõidab alati küllalt inimesi
väljastpoolt.

Otsida kõikidest linnadest ja vahest valda-
destki üles Marga Kõivu nimelised naised ja
sõimata nad oma peigmehe võrgutamise pärast
läbi, säärast ülesannet mu võõras siiski oma õl-
gadele ei usaldanud võtta. Ta arvas, et parem
rahuldub sellega, mis tal on juba käes, s. o. mi-
nuga. Ma püüdvat lihtsalt käest ära põigelda,
väitis ta. Aga ma ei pääsevat seekord sugugi nii
kergesti, kui arvan, sest ma pole lolliga koos.

Daam vajus mõttesse, ta pidi ju selgusele jõudma, kuidas mind vääriliselt karistada. Ei julgenud talle öelda, et mingi ära ja juurelgu kuski mujal selle probleemi üle. Säärased hüsteerilised naised on vahel päris kardetavad. Nad nutavad küll pool tosinat taskurätte märjaks ning demonstreerivad kannatavat Jenoveevat, aga teisipidi, kui neid ärritada, võivad nad sealtsamast käsitaskust välja võtta väävelhappe pudelikese. Head viskajad nad ju hariplikult pole, aga arvestades lähedast maad võivad nad siiski oma vastasele pahandust teha. Sellepärast pidasin targemaks oodata, kuni talle enesele meenub, et viibib võõras korteris. Nii palju siiski lubasin endale teda ärritada, et heitsin pikali ja võtsin raamatu ette.

„Kui palju tahate selle eest, et jätate ta rahule?“ küsis mu külaline järsku.

„Ütlesin juba, et ma ei tunne seda härrat,“ vastasin.

Daam katsus nüüd heaga. Mis ma sellest nii väga salgavat, rääkis ta. Tal pole ju minuga mingisugust kurja nõu, ta tuli siia ainult selleks, et rahulikult rääkida ja kokkulepet saavutada. Sellest ballist peale (daam viibis sel ajal maal, mispärast tal polnud võimalik seal järelevalvet teostada) polevat ta peigmehel enam kunagi aega. Oma endistest kogemustest selle mehega näis tal neist tundemärkidest olevat

kindel teadmine, et mängus on keegi teine naine. Ja jäljed tõid tagaajaja minu juurde.

„Pakun teile mingisuguse summa,“ läks ta nüüd juba üle ärilisele toonile. „Tean väga hästi, teie käite temaga ainult ta raha pärast. Kuulasin järele, te olete kooli lõpetanud, elate praegu kasuvanemate juures, kohta ei ole. Ma tean ju, täiskasvanud inimesel on võimatu iga tarvilikku krooni teiste käest küsida.“ Siinkohal tegin suu lahti viimaseks katseks tõsiolusid jalule seada, aga võõras kõrgendas häält ega jätnud oma jutusse minu tarbeks ühtki pausi. „Aga ütleme nii — see tehing jääb, teadagi, meie vahel täielikuks saladuseks —, mina maksan teile summa, mis teid rahuldab. Ma tean, armastusest siin palju juttu ei ole“ (mind hakkas juba huvitama, missugune võiks olla see mees, keda iga hinna eest taheti tagasi saada, kellest aga ei ustud, et temasse võiks armuda) „ja teie annate mulle oma sõna, et ei kohtu enam kunagi härra Semmeliga.“

„Võin selle sõna teile anda maksutagi,“ ütlesin tüdinult, sest igasugused seletused siin niikuinii ei näinud aitavat, pealegi tundsin juba ammu soovi oma ootamatust küllastajast lahti saada.

Aga daamil näis jälle olevat kange isu oma rahast lahti saada. Näis, nagu oleks ta raha peale vihane. „Ei, ei,“ ütles ta, „ma juba tun-

nen inimesi.“ Rahaga olevat igasugune tehing palju kindlam. Pealegi paistvat talle, et ma ajan vastu lihtsalt tagasihoidlikkusest. Nime-tagu mina aga summa, tema loeb selle mulle sealsamas peo peale.

„Annan kümme ausõna,“ töötasin. „Võtke oma peigmees ja jätke mind rahule.“

„Tänan,“ ütles daam. „Loodan, et võin teie sõna uskuda.“ Ta sooritas oma näo kallal vajalikud remonttööd, et pisaratejälgi kaotada, naeratas siis juba päris sõbralikult minu poole ja asutas minekut. Saatsin ta välja. Uksel võttis ta, et kindlam olla, mult veel üheteistkümnenda ausõna, siis alles võisin kergendatult ohata, et olin tast lõplikult vabanenud.

Kui oma tuppa tagasi jõudsin, oli esimene asi, mis mulle silma puutus, mõned kokkupan-
dud rahad, mis lebasid mu laual. Millal võo-
ras nad sinna poetas, seda ma tõepoolest ei
märganud. Kaotada ta neid ei saanud, sest
säärasel korral oleksid rahad pidanud lebama
kas toolil, kus daam istus, või kuski põrandal.
Laua juures polnud ta ju kordagi käinud, ainu-
ke võimalus oli, et ta viskas rahad sinna, kui
tema endakaunistamise ajal kummardusin raa-
matut riiulile panema. Lugesin raha üle, et
kui kalliks ta õieti oma kaotatud peigmeest lu-
ges. Viiskümmend krooni. Nii et liiga kõrge
väärtusega see härra uhkustada ei võinud.

Kaalusin järele, mida pean nüüd selle rahaga peale hakkama. Daami nime ma ei teadnud, mind polnud peetud selle teadmise vääriliseks. Leiubürosse viia polnud mõtet, niikui nii ei läinud keegi sinna teda otsima. Sest kui võõras selle siiski kaotas, pöörduks ta arvata-vasti kõige esmalt minu poole. Nii et ei jäänud nähtavasti muud üle, kui oodata, võib-olla ta külastab mind veel kord. Oli ju seegi võimalus veel olemas, et daam, kui näeb, et on käinud oma peigmeest ostmas vales kohas (ja seda ta vist küll märkab õige pea), tuleb oma rahale järele, et seda toimetada õigele adre-saadile.

Nii siis pistsin raha laekasse ja jäin ootama, mis saab asjast edaspidi.

6.

Laine ema on kangesti pulmadepidamise himuline naine. Ajalehestki ei loe ta kunagi muud kui abiellumisteateid. Et ta ise ei saa enam seda, nagu ta ütleb, kõige tähtsamat sammu inimese elus astuda, sest ta mees elab veel, siis on ta pähe võtnud Lainet kõige kiiremas korras mehele panna. „Mul on lihtsalt piinlik,“ räägib ta, „sugulased ja tuttavad küsivad iga päev, millal Laine teeb pulmad, täiskasvanud tüdruk juba, aga mina ei oska mitte midagi vastata.“ Selle peale tuleb nende tuttavate preilide loetelu, kes on alles nooremad kui Laine, siiski juba tanu alla saanud või lähemal päevil saamas. „Olete liiga upsakad, vaat mis,“ jõudis proua Perv lõppeks minu ja Laine mehele mittesaamise õigele põhjusele, „niikui mõni poiss sõna ütleb, viskate kohe kümme vastu. Ei tea, kes sihukest naist küll peaks tahtma.“

Laine ise oli neist alalistest etteheidetest juba lõplikult tüdinud. Et neist pääseda, teadis ta ühe ainsa pääsetee — tõepoolest abielluda. Sel põhjusel ostiski ta selle boa, mida

ta ise hõberebaseks, ta kadedad kooliõed aga karvuskaks nimetavad, seab selle õlgadele ja näeb nii enda meelest pagana šikk välja. Ainult see pole kedagi ligi tõmmanud, peale ühe noorukese poisi, kes küll kas nüüd hõberebase pärast või niisama oli paar kuud tagasi Lainesse üle pea armunud, kahjuks aga oli ainult väikesepalgaline müüja kuski koloniaalkaupluses. Lainel jälle olid meeste kohta oma teatud nõudmised, mis ei käinud mitte niipalju nende välimuse, mõistuse, vanaduse, hea iseloomu ega muu säärase ülearuse, kui just rahakoti suuruse kohta. Sellepärast minu tädigi leidis, et Laine on väga mõistlik tüdruk. Ja sellepärast polnud ka armunud koloniaalkaupluse müüjal mingeid väljavaateid, kuigi, arvestades ta noorust, teda vist oleks saanud kõige kergemini nii väga igatsetud pulmadeni meelitada.

Ühel päeval ütles Laine mulle:

„Homme on vastlamaskeraad. Lähme õige. Niisuguses kohas on harilikult ikka palju rahvast koos, saab nalja. Ja tead sa, elu on läinud õieti väga igavaks. Ma mõtlen, on viimane aeg, et midagi juhtuks.“

See tähendab, lihtsamasse keelde ümbertõlgitult, on viimane aeg, et saaks mõne abiellumishimulise mehega tuttavaks. Lainel oli seda rääkides hirmus tõsine nägu ees, küllap ema oli talle täna jälle meelde tuletanud, kui

palju temast nooremaid tüdrukuid on juba abiellunud.

„Kostüümide pärast ära muretse,“ ütles Laine. „Tule õhtul minu poole, ema lubas meile mõlemale midagi vaadata.“

Tädile ma loomulikult ei tohtinud öelda, et lähen maskeraadile. Tema vaated on natuke teissugused kui Laine ema omad. Õigust-öelda polnud ju tädilgi midagi selle vastu, kui ma oleksin abiellunud. Ainult tema mõtleb, endale meest valima minna ei kõlba noortel tüdrukutel, esiteks sellepärast, et säärane meetod oleks heade kommete vastu, ja teiseks sellepärast, et nad ei oskagi valida. Sest lõppeks, milleks on siis noortel inimestel vanemad ja hooldajad? Ja veel üks põhjus. Tädi oli nimelt noorpõlves Peterburis toaneitsiks kellegi vürstinna juures, see tähendab, ta on liikunud paremas seltskonnas, mispärast peab ennast väga peeneks naisterahvaks. See vürstinna olevat neile, oma toatüdrukutele ja muidu ümmardajatele, alati öelnud, et lapsed, ärge kunagi minge maskiballile ega restorani. Et need naised, kes käivad sihukestes kohtades, ei vääri üleüldse enam naisterahva nime.

Ma ei tea, mis põhjusel vürstinna säärast juttu ajas, kas kadedusest, et ta ise ei saanud enam minna maskeraadile (ta olevat olnud üle seitsmekümne aasta vana) või uskus ta seda

isegi, igatahes tädi on seniajani jäänud kalju-kindlalt vürstinna õpetuse truuks pooldajaks. Minu arusaamine elust on aga niisugune: Kui ma ütlen tädile, et lähen maskeraadile ja teen seda ka, siis kadunud vürstinna teooria järgi ma pole enam tädi silmis vääriline kandma naise nime. Kui ma aga ütlen, olen kutsutud mõne kooliõe sünnipäevale, ja lähen ikkagi maskeraadile, siis ei lähe mu väärtusest tema juures vähematki kaduma.

Nii siis rääkisin tädile, et täna õhtul on Elsa Maalri sünnipäev. Kõik Tartus elavad kooliõed on palutud.

„Vaata, et sa seal ennast siis hästi üleval pead,“ ütles tädi. Tema mõttekäik läks alati natuke imelikku rada. See tuli ettekujutusest, et kui jõuan välja ta silmapiirist, siis ma ei mõtle enam muule kui sellele, kuidas teha kõige lühema aja jooksul kõige rohkem rumalusi.

„Ja ära sa jää väga kauaks,“ lisas ta juurde.

Lubasin kõik, mis ta tahtis. Maskeraadilt ju harilikult ei saa kella kaheteistkümnene ajal ära tulla, sest sel ajal läheb seal alles lahti, aga arvestasin seda, et ega tädi ei kuule, millal koju tulen. Kas või kell kuus hommikul, ikka ütlen, et tulin kell kaksteist. Tädi ja tädimees armastasid vara magama minna ja polnud karta, et

nad tuleksid vahepeal sängist välja kella vaatama. Selleks pidasid nad mõlemad liialt lugu mugavast ja soojast voodist.

Läksin kella üheksaks Laine poole, aga alles kella poole kaheteistkümneks jõudsim ehtimisega valmis. Laine ema oli meile kogu aeg nõuga ja jõuga abiks. Võib-olla ta pidas seda maskeraadi Laine viimaseks katseks. Ta seadis isiklikult korda Laine lokid, kohendas tema kostüümi siit ja sealt, kust see veel halvasti istus, ja andis näpunäiteid näojumestamise kohta. Minule õnneks nii palju tähelepanu ei kingitud, ma polnud ju ka proua Pervele häbi-plekiks. Mulle öeldi isegi paar korda, et vaat, kus veel asi maskeraad, kuhu ennast nii kangesti ehitakse. Nähtavasti hirmuga, et mine sa tea nende meeste maitset. Äkki meeldin ma mõnele rohkem kui Laine. Ka kostüümide valikus oli lähtunud samast põhimõttest. Laine sai selga ilmatu uhke vanamoodse siidkleidi, mida kuuldavasti ta vanaema oli kandnud oma laulatusel, minule anti heegeldatud laudlina ja kirju siidist pearätik. Laudlina kästi panna undrukuks ja siidrätik pluusiks, peale selle saavat ma veel ühe lille juustesse ja punase paela vööks. Hispaanlannat kujutavat ma selles kostüümis, väitis proua Perv. „Ja kui algupärane,“ imestas ta, kui oli mind viltuasetatud peaga vähe aega teisest toaseinast silmitsenud.

Ma leidsin ise ka, et idee, nagu jookseksid hispaanlannad ringi heegeldatud laudlinades. oli vägagi algupärane. Aga mul polnud enam teist valikut. Nii hilja ei saanud minna kustki mujalt kostüümi otsima, teiseks ma ei tahtnud proua Perve haavata oma rahulolematusega. Ta oli minu vastu alati väga hea ja ei saa ju kellelegi pahaks panna, et ta oma tütar on tal esimeses järjekorras südamel. Kohendasin siis laudlina ja siidräti endale ümber nii hästi kui vähegi oskasin ja trööstisin end sellega, et vanaid filosoofidki ütlesid, inimene õppivat kogu aeg kuni ta elab. Teine kord tuleb olla lihtsalt targem ja mitte enam jääda lootma teistele inimestele.

Laine astus teatriuksest sisse säärase lootusriikka näoga, nagu oleks maskeraad koht, kus vajaliku raskusega rahakottidega varustatud mehed ripuvad varnas ja abiellumishimulised tüdrukud võivad sealt võtta, missugune neile aga meeldib.

Kui jõudsimme saali, oli tants juba täies hoos ja rahvast nii paksult, et tükk aega pidime seisma trepiotsal, enne kui mahtusime ise ka sinna vahele. Tegime esialgseks ülevaatuks paar ringi ja sellest jätkus, et rikkuda täielikult Laine tuju. Mitte selles polnud asi, et siin puudusid mehed, kellest võis oletada neid olevat jõukad ja vallalised. Neid oli siin isegi küllu-

ses. Aga mitu korda rohkem oli naisi. Laine tähendas mürgiselt, et kogu see naiste ülekaal, mis Eestis viimaste rahvaloenduste puhul avalikuks tulnud, olevat täna õhtul siia kokku joosnud. Kus mõni mees liikus, seal oli ikka oma kolm kuni kuus naist ümber. Ühte paksu onk-lit piirasid koguni kaheksa iludust, mis ei tulnud mitte sellest, nagu ta oleks olnud kokkutulnud meestest võluvaim, aga tema ümber lihtsalt mahtus rohkem.

Tegime katset omaltki poolt okupeerida paari sümpaatsemat kavaleri, aga meie peale-tungid lükati nende härrade juba käevangus rippuvate austajate poolt energiliselt tagasi. Jäime siis lõppeks õige rõhutud meeoleolu seisma akna alla ja jälgima ennast ümbritsevat sagimist ning kilkamist.

„Hiljem tuleb veel mehi juurde,“ ütlesin trööstivalt. „Korporante ja üldse üliõpilasi. Nemad ei armasta kunagi tulla liiga vara, neil on veel oma seltsides ja konventides tegemist. Nii ühe-kahe paiku, siis on nad juba siin.“ Ega ma ise polnud küll ennemalt käinud maskeraadil, aga need vajalikud teadmised olid saadud mu targematelt kooliõdedelt. Seal oli ju paar säärast tüdrukut, kes ennast kangesti elukogenuks lugesid sellepärast, et olid käinud juba korra maskeraadil ja kohvikus isegi mitu korda. Aga nad polnud põrmugi kadeda iseloomuga,

jagased isegi väga lahke meelega oma kooli lõpetamisest kuni siiani koguda jõutud suurest elutarkusest ka mitte nii kaugele jõudnud kooliõdedele.

„Aga need, kes hiljem tulevad, on enamasti kõik purjus,“ ütles Laine lootusetult. Temagi oli nähtavasti enne maskeraadile tulekut käinud elukogenute juures informatsiooni hankimas.

„Laps!“ hõikas keegi väga noorukese koolipoisi moodi iseteadev kavalier, kes meist parajasti mööda marssis, ja võttis Lainel lõuast kinni. „Miks nii kurb?“

Laine äigas ägedalt käega ja kavalier kadus naerdes rahva hulka.

„Vastik koht,“ ütles Laine.

Ega siin, õieti-öelda, mullegi meeldinud. Teised, kes olid ennem käinud maskeraadil, kiitsid alati, et tore ja lõbus olemine, aga mina ei leidnud siin praegu ühte ega teist.

„Ei tea, mida niisugused beebid siia otsima tulevad,“ rääkis üks möödajalutaja oma daamile, tähendades sellega ilmselt meid. Daam itsitas ja vahtis veel üle õlaga meie poole tagasi, nagu oleksime midagi pööraselt naljakat.

„Lähme ära,“ vihastus Laine. Aga siis jäi ta pilk peatuma ühele väikese kasvuga ja palja pealaega härrale, kes oli meie lähedale seisma jäänud ning vahtis üksisilmi meie poole.

„Ei tea, mida see vana gorilla peaks siia vahtima,“ ütles Laine ja naeratas väga võluvalt kõneldava poole.

Palja pealaega härra itsitas edevalt ja kõigutas naljakalt õlgu edasi-tagasi.

„Totakas ta paistab küll olevat,“ arvas Laine, naeratades veel võrgutavamalt, „aga selle eest ka rikas. Vaatame, vahest ta viib meid vähemalt einelauda. Mul on praegu pöörane janu ja mis me siin ikka seisame.“

Veel üks julgustav pilk kulus ära, enne kui meie tundmatu austaja usaldas oma naljakatel lühikestel jalgadel hakata tulema meie poole. Sealjuures panin tähele, et tal olid saabaste all õige kõrged kontsad, vist selleks, et näida pikemana, ja et ta liikus edasi kuidagi nagu pooltantsides. „Igavene kergats,“ sain ma veel Lainele sosistada, kui ta juba seisiski meie ees.

„Miks armulised ei tantsi,“ lobises ta kahe kummarduse vahel. „Nii kenad preilid ja nii kurvad. Kas lubate ennast löbustada?“

Laine astus mulle salaja jalale ja ütles: „Tantsiks hea meelega, aga ei saa. Nii kange janu on, et sure kas või siiasamasse paika maha.“

„Oo,“ püüdis härra oma silmadepööritamise anda kaastundlikku kõrvalmaiku. „Aga,“ jätkas ta optimistlikult, „see viga annab ennast kergesti parandada. Kas daamid lubavad kut-

suda endid alumisele korrale. Mõneks minutiks vast ainult," lisas ta juurde, nähes meie pilkudevahetamist ja saades sellest aru niiviisi, et kahtleme minna säärasesse kohta.

Laine astus mulle veel kord jalale ja andis armulikult härrale üle meie mõlema nõusoleku alumisele korrale minekuks.

All meeldis meile juba hoopis rohkem kui üleval. Meie kavaler nägi küll naljakas välja, aga ta paistis päris tähtsa isikuna. Ooberid jooksid talle küürus selgadega vastu ja olid kas või valmis mõnda osa külalistest välja viskama, et aga talle ruumi teha. Ja ümberringi inimesed vaatasid puha tuttavlikult tema poole, lähemal istujad küsisid isegi, kuidas käsi käib. Tema ainult naeratas ülilahkesti ja tegi õige ruttu, nagu oleks tal selgroo asemel vedru, kummardusi siia ning sinna.

Laine allalangenud tuju tõusis silmanähtavalt ülespoole. Esiteks see, et, nagu ta ütles, olime saanud jälle inimeste sekka, teiseks aga istusid meie kõrval neli härrat, kes otsekohe meie sinna saabudes hakkasid meile pöörama peaaegu niisama palju tähelepanu kui oma napsiklaasidele. Laine sosistas mulle õnnelikult, et ta koguni teab ühte neist näo järgi, seda mustajuukselist, klaasivabrikant Vaher, õige rikas härra ja naisest lahutatud. Arusaadav on, et nüüdsest peale magusaimad naeratused ja võlu-

vaimad pilgud lendasid klaasivabrikandi poole. Mina pühendasin oma tähelepanu rohkem klaasivabrikandi kõrval istuvale heledajuukselisele noormehele, kes ainult naeratas mulle tagasihoidlikult ega joonud sugugi nii palju kui teised. Meie võõrustaja aga ei näinud põrmugi märkavat meie huvide kõrvalekaldumist, ta vahtetas rõõmsalt edasi, valas meile veini klaasi ja tellis järjest uusi asju juurde.

„Eks ole, jumalik õhtu?“ ütles ta, tõstes klaasi laualt naljakalt hoogu võttes kõrgele, peaaegu üle oma pea.

„Tõepoolest jumalik,“ ohkas Laine, vaadates klaasivabrikandile luuleliselt silma.

„Tore oleks praegu autoga sõita,“ rääkis paljaspäine. „Kuhugi hoopis linnast välja. Kümme kilomeetrit umbes. Olete käinud seal kunagi?“

„Jah,“ ütles Laine, kes parajasti vahetas laua all klaasivabrikandiga mingisuguseid signaale ega kuulnudki, millest oli jutt, aga ta nagu aimas, et praegu temalt midagi küsiti.

„Läinud aastal käisime seal ühe hiiglalõbusa seltskonnaga,“ vadistas meie kavalier edasi. „Kas teate, küll oli tore sõit. Ma ei unusta seda oma surmatunnil ka mitte ära. Aga, mu daamid, jooge ometi. Te ju nokite nagu linnupojad klaasi kallal.“

„Ei,“ ütles Laine, kes kuuldes jälle kõnes pausi pidas oma kohuseks vastata. Et ta eelmisel korral oli öelnud jah, luges ta täiesti loomulikuks nüüd öelda ei. Sest tema põhimõtteks oli, et kui keegi tahab olla tõeline daam, peab ta eelkõige olema tagasihoidlik käitumises ja huvitav ning mitmekülgne oma jutus. Selle loosungi ta oli omandanud kustki hambaarsti ootest kalendrisabast, aga ta pidas seda kõige õigemaks lauseks, mis ta oli lugenud aine „daam“ üle, ja ta kujutles, et peab sellest põhimõttest ikka ning igal pool täpselt kinni.

„Mis?“ küsis paljaspäine, kehtitas minu poole õlgu ja naeris. Siis ta püüdis mulle näidata, kuidas mina ning Laine joome, mille peale naeris veel hullemini.

„Järgmise tantsu ajal nad kindlasti tulevad ja paluvad meid,“ sosistas Laine mulle. Ta vist oli saanud mingisuguse märkide keelega laua all selle asja selgeks teha.

Kahjuks me ei saanud enam üle elada järgmist tantsu seal. Saatus segas end vahele ja veel väga ebasoliidsel viisil.

Parajasti, kui Laine jälle vaatas unistavalt klaasivabrikandi poole ja mina poole kõrvaga kuulasin pealt oma võõrustaja jutustust sellest, kui lõbus olnud see sõit, mille ta läinud aastal sooritas sõpradega linnast välja, avanes einelauaruumi üks järsku ja kuidagi nagu vihase-

malt kui harilikkude sissetulijate ajal. Üksest tuli nähtavale seesama daam, kes alles hiljuti minu juures nutmas ja oma peigmeest tagasi ostmas käis. Tema ilmumine oli üldse kuidagi nagu imelik. Kõik lähedalistujad vaatasid üles ja nii mõnigi muigas. Ainult minu kõrvalistuja lobises innuga edasi, põimides oma jutu sekka tõestisündinud lugudena paar anekdooti, mida mõne päeva eest võis lugeda igast meil ilmuvast ajalehest, ja naeris nende peale üle terve kõrtsi kajava häälega.

Daam suundus otse meie laua poole. „Jumal tänatud,“ mõtlesin mina, „et mulle seni pähe ei tulnud maski maha võtta. Taevast teab, milles tal täna võiks pähe tulla mind süüdistama hakata.“

Daam jäi meie laua ette seisma ja vaatas surmava pilguga meile kõigile kordamööda otsa.

Meie kavaleri jutt jäi seisma poole šotlase-anekdoodi pealt, ta tõmbus küüru ja vaatas naljakalt silmi pilgutades üles daami poole. Laine ei pannud uustulnukat üldse tähelegi, sest klaasivabrikant surus just õrnalt kätt südamele. Mina aga tundsin end sama ebamugavasti, nagu kass sahvriiriulil kahe kooritud koorekausi vahel, kui perenaine astub parajasti sisse.

„Ahhaa!“ ütles daam.

Meie kavaler tõusis püsti ja püüdis ehmunult teha daamile rahustavaid märguandeid

ning juhtida tähelepanu irvitavatele ümberolijatele, aga neid kätega vehkimisi ei mõistetud pooltki nii hästi kui Laine ja klaasivabrikant omavahelistest aru said.

„Ah siis siin oled sa jällegi,“ pörutas daam just nimelt õige kõva häälega, nii et isegi need väsinud, kes juba olid jõudnud laudade äärde magama jääda, üles ärkasid ja, saanud teiste käest mõned selgitavad sõnad, hakkasid meie laudkonna vastu tundma õigegi kärarikast huvi. Lainegi oli vahepeal laskunud maa peale tagasi ja vahtis nüüd suurte silmadega küsivalt kordamööda meie kõigi otsa.

Mulle tuli järsku pähe kohutav mõte. Nähtavasti oli meie võõrustaja selle daami mees, kes kodunt on ära karanud üheks lõbusaks ööks. Meiegi lugu võis lõppeda väga halvasti, kuna istusime patustaja mehe lauas. Kõige parem oleks otsekohe kaduda, mõtlesin.

Ma ei jõudnud enam oma plaani teostada. Daam oli märganud mu liigutust Laine poole. Ühe sammuga seisis ta minu ning Laine vahel ja enne kui meist keegi jõudis mõeldagi, mis tal järgmisena võiks olla kavatsusel, olid meil mõlemal maskid näo eest kadunud. Ja meie põgenemistee oli kinni. Ainukesel laudade vahel, kust oleksime võinud välja pääseda, seisis daam ees.

Ei jätkunud üksinda sellest, et kõik ruumis viibijad meid püsti seistes vahtisid, uksest tuli

neid järjest juurde. Nad tulid sisse suure õhinaga, jäid aga kohe rahulikult paigale, kui nägid, et olid saabunud veel parajal ajal. Keegi oli vist juba üles oma tuttavatele sõna saanud viia.

„Ah soo-oo!“ venitas daam nagu häiresireen, kui mu ära tundis. „Teie olete, preili Kõiv.“ Ja nüüd kuulsin ma enda arvel sääraseid jubedaid nimetusi ja nii palju, et sihukest hulka ma enam vist eluajal kokku ei korja, kuigi läheksin iga päev turule ainult sellepärast, et seal naistega vastamisi sõimelda. Petis, kelm, autu naisterahvas, need kõlasid teiste seast nagu väga suured meelitused.

Meie kavaler, kes seni asjatult keksis ümber daami, püüdis teda seljale patsutamisega ja mõmisemise moodi häälightsustega rahustada, leidis vist, kui mind oli peaaegu kümme minutit vahetpidamatult sõimatud, et asi läheb tõesti liiale. Ta pistis käed taskusse, astus minu ja daami vahele ning ütles, püüdes anda oma häälele kindlat kõla:

„Kuule, Elli, jäta otsekohe järele. Muidu ma teen veel sihukese tüki, et lasen politseil su välja viia. Kas sul häbi pole sõimata võõrast preilit, kes pole sulle mitte midagi teinud.“

„Mõtle, missugune süütukene,“ imestas daam. „Loomulikult, mulle pole ta mitte midagi teinud. Aga kas sa tead ka, et seesama prei-

like alles nädala eest müüs sinu mulle ära. Ta kaupleb meestega, kui teada tahad, sellest ta arvatavasti elabki.“

„Mis, mis?“ kiheles härra oma kõrgete kontsade otsas, kelle nimi oli, nagu ma nüüd hakkasin aru saama, Semmel.

„Müüs ära jah. Viiekümne krooni eest. Ütles, et rohkem sa väärt ei olevat ja et kui annan talle selle raha, siis ei tee ta sinuga mitte ilmaski enam tegemist. Ausõnaga töötas. Ma ei usu elu seeski enam ühtegi naist,“ vandus ta nii pühalikult, et see pani kogu kõrtsirahva mürinal naerma.

„Proosit!“ hõikas keegi eemalt ja hakkas üldiseks heameeleks laulma: „Naised on ühed igavesed maod, maod.“

Nägin, et Laine heitis altkulmu appipaluva pilgu klaasivabrikandi poole. See ei surunud enam kätt südamele, vaid istus ja irvitas ühes teistega. Teadagi, härrasmees ei tunne kaasa olgu siis kui sümpaatsele tüdrukule, kes segatud avalikku kõrtsiskandaali.

„Kui te sellega rahul ei olnud,“ nuuksus daam, „miks te siis ei öelnud. Oleksin võinud ka rohkem maksta. Minu kallis Artur on mulle enam väärt kui kõik maailma varandused.“

Viimane oli juba lüürika valda kuuluv väljendus, mispärasast oli täiesti põhjendatud siinkohal daami oma kallile Arturile kaelalange-

mine kõrtsiliste heakskiitva proositamise ja klaasitõstmise saatel.

Klaasivabrikant oma laudkonnaga naersid en- did laua alla. Keegi kaugemalt ajas enese suure vaevaga seina najale püsti ja ütles, et laulab meile elagu. Aga ta hindas oma praeguseid võimeid natuke üle. Laulust ei tulnud välja midagi muud, kui kaks vägevat röögatust, mille peale laulja oma ettevõttele käega löi, oma toolile tagasi vajus ja otsustas võtta veel mõned napsid.

„Lähme,“ sosistas Laine mulle. Daam oma härdusehoos oli meile põgenemistee vabaks jätnud. Kasutasime seda, enne kui ta oma kal- lima rinna najalt jõudis lahkuda, ja lippasime peaaegu kinnisilmi ukse poole. Silmi avada või kellelegi otsa vaadata oli lihtsalt hirmus häbi. Kuulsin veel, kuidas üks naisehää! minu laudlinast kostüümi kohta tegi märkuse, et hull olevat vaadata, kuidas mõni inimene jul- geb rahva seas ringi joosta. Aga või siis sää- rane aferist millestki hoolib.

„Issand!“ oigas Laine tänaval. „Mis meist nüüd saab? Mina küll ei julge enam elada.“

Ega mulgi selleks olnud praegusel momen- dil suuremat lusti. Siiski oli mul Lainest roh- kem kahju kui enesest. Eks see juhtunud ju minu pärast ja mu kooliõe hea nimi ning ise- äranis mehelesaamise lootused olid tänase õh- tuga võib-olla jäädavalt hävitatud.

7.

Härra Turvas, meie kolme naabermaja peremees, oli sel ajal meil pea igaõhtune külaline. Ta oli lesk, kaks naist juba maha matnud, aastatelt üle neljakümne ja nurga peal piimapoes räägiti kõvasti, et ta otsivat nüüd kolmandat naist. Ise ta sellest asjast küll kunagi ei rääkinud. Minu arvamise järgi käis ta meie pool peajasjalikult sellepärast, et nad mõlemad tädi-mehega näisid põdevat kaardimängimise haigust. Tädi aga oli kindlasti veendunud, et ta käis seal minu pärast. Ja juba paljas mõte sellele pani ta rõõmsalt õhetama.

„Sa oled rumal,“ ütles tädi mulle, kui juh-tisin ta tähelepanu asjaolule, et härra Turvas vaatab kogu õhtu jooksul vaevalt paar korda minu poole. „Sa ise istud niisuguse torssis näoga nagu hapukurk nurgas, julgeb siis teine vaadata või juttu teha. Vaata, kuidas teised tüdrukud säravad ja teevad lahked näod ette, kui mõni meeldiv mees lähedale trehvab. Siis on ometi teisel ka kergem. Sest vaata, üks ausesate mõtetega ja mõistlik mees on armastuse-avaldamises alati natuke arg.“

„Aga mind ei huvita ju põrmugi tema armastuseavaldused,“ vaidlesin vastu. „Ta ei meeldi mulle.“

Tädi leidis, et ta ei olevat sihukest lolli juttu eluilmaski kuulnud. Härra Turvas ja ei meeldi! Säärane peab just olema ideaalne mees, väitis ta. Parajas mehees, oma kindel varandus ja sissetulek olemas ja — mis veel üks suur pluss — ajab mehelikku juttu. Mitte nagu mõni kehkard (selle oskussõna all tädi mõistis kõiki nooremaid mehi, keda ta vähegi arvas kahtlustada võivat, et need mulle meeldivad). Mehejutt tädi keeles käis jälle umbes nii:

Härra Turvas: „Puud on läinud hirmus kalliks. Kui niiviisi veel tükk aega edasi läheb, ei jõua meiesugune neid küll enam osta.“ (Meelheitmist väljendav kätelaiutamine.)

Tädi (ohates): „Jah, päris kole kohe.“

Härra Turvas: „Eile ma läksin turu peale vaatama, mis sa ikka teed, puud on otsas. Vaatan, maamehel õige pisike köks peal, üle paari sületäie seal pea et ei olnudki, aga kümme krooni küsib. Alla ei lase mitte rääkidagi.“

Tädi (õudusejudinaga üle selja): „On jah, nii häbematuks on läinud teised, et varsti ei julgegi enam puuturgu minna.“

Härra Turvas: „Pagan teab, mis niiviisi peaks saama. Päris mõtlema paneb kohe. Kuhu me niiviisi jõuame?“

Tädi (filosoofilise mõtlikkusega näos):
„Jaa.“ Väikese pausi järel veel kord: „Jaa.“

Üldse, peab ütlema, härra Turba jutud keerlevad meelsaimini ikka nende asjade ja ainete ümber, mis on läinud kallimaks või mis kindlasti teadaolevate allikate järgi kavatsevad seda lähimas tulevikus teha. Siis veel majapere-mehe suurtest muredest. Sõna „üürnik“ ajab ta ikka vihale. Millega need vastutustundetud inimesed küll kõik hakkama ei saa. Taovad ilmatusuuri naelu seinu, lõhuvad veel muulgi moel tapeteid ja oskavad uskumatu kiirusega põrandatelt värvi maha nühkida. Jumal ise teab, millega nad seal ringi kraabivad. Üüri aga ei maksa. Minu teada on härra Turba majas elanud ainult üks perekond, kes selles punktis patustas, ja seegi juhtus neli aastat tagasi, aga härra Turvas, kahjuks, pole ikka veel suutnud unustada seda kurba lugu. Meie ka ei suutnud, juba lihtsalt sellepärast, et seda meile iga külaskäigu ajal vähemalt kord meelde tule-tati.

Reedel, enne seda, kui oli välja kuulutatud suusarong Elvasse, pidasime Lainega nõu kokku, et sõidame õige kaasa. Laine lubas kogu niiviisi korraldada, et tema tädipoeg Peeter tuleb meiega. Minule, kui öelda välja puhtast südamest, see Peeter meeldis väga hästi, kuigi olin teda ainult paar korda kaugelt

näinud. Aga ta oli kena poiss. Pikakasvuline, tumedate silmadega ja alati rõivastunud eeskujuliku korralikkusega. Nii et hakkasin juba suure igatsusega ootama toda sõitu.

Aga mis inimesel on kõvasti südamel, sellest on raske vaikida. Nii siis tuligi, et õhtul, kui härra Turvas tädimehega jälle pildusid kaarte plaksudes lauale ja tädi õnnelikkude silmadega jälgis oma väimeheks-igatsetu meheliikke liigutusi, rääkisin neilegi oma kavatsusest.

„Ah teie, preili Marga, suusatate ka?“ huvitus härra Turvas. „Pole teid kunagi näinud suuskadega.“

Olin väga heas meeleolus, sest mulle tulid jälle meelde Laine viimased sõnad, millistega ta tõendas, Peeter sõitvat kindlasti, kui talle ainult nimetada, et saab seal minuga kokku. Niisiis vastasin härra Turvale oma hariliku eemaletõrjuva oleku vastu päris lahkesti, et olen seda sporti sel aastal õige harva saanud harrastada. Pealegi on meil lumeoludki viimasel ajal sääraised, et pole teha muud, kui appi karjuda, kui satud kogemata suuskadega küntud väljale. Tädi pilgust, mille tabasin selle jutu ajal, võisin lugeda tulist heameelt, et ometi kord olin võtnud aru pähe.

Härra Turvas pani väheks ajaks kaardid kõrvale ja hakkas rääkima suusaspordi kasulikkusest. Sedasama juttu, aga palju kokkuvõtli-

kumalt, võib lugeda igast ajalehe spordinurgast, aga me kuulasime siiski, mina viisakusest, tädi sellepärast, et oli vaimustatud igast sõnast, mis pudenes härra Turba suust, ja tädimees lihtsalt olude sunnil, sest tal polnud praegu midagi muud teha. Tuli välja, et kümme-viisteist aastat tagasi oli härra Turvaski suusatanud. Viimasel ajal aga pole enam käinud. Kasulik ta ju on tervisele, aga mis sa ikka, vana inimene, kratsid mööda välju.

„Seda jah,“ nõustusin mina. „Ma arvan, et ega mullegi, kui saan teievanuseks, ei paku säärased asjad enam mingisugust huvi. Aga nüüd, näete, meeldib pööraselt.“

Niikui olin lõpetanud oma lause, nägin kohe ära, et seda ma küll poleks tohtinud öelda. Härra Turvas oli väga haavunud näoga.

„Ma küll ei leia,“ ütles ta, „et oleksin sportimiseks juba liiga vana, nagu preili Marga arvab.“ (Kuigi ta seda just ise enne toonitas.) „Aga mul pole lihtsalt olnud sääraseid tuttavaid, kellega koos minna. Üksinda on aga igav. Käi pealegi mööda heinamaad ühe kuhja juurest teise juurde. Ei tea, mis huvi see pakub.“

„Kuula nüüd juttu,“ hüüdis tädi, kes esialgu minu taktivaesetest sõnadest päris tummaks oli ehmunud, „nagu aastad midagi tähendavad, kui inimesel muidu on hea tervis. Ja veel sihukese tühja mööda lund kraapimise juures. Mina

ütlen, teil, härra Turvas, on just praegu paras aeg sporti teha ja ennast natuke liigutada.“

„Kindlasti,“ nõustus härra Turvas, „aga nagu ma juba ütlesin, pole sääraseid tuttavaid, kellega minna.“

Nägin tädi näost, et siinkohal ähvardas jutt võtta mulle ebasobiva pöörde. Et seda ära hoida, võtsin ajalehe, lõin lahti ja heitsin pilgu sinna sisse. „Kas olete tähele pannud,“ hüüdsin, „kui palju inimesi viimasel ajal jääb rongi alla. Päris kole. Iga päev lehes, kellel jalg otsast läinud, kes surma saanud. Muud enam polegi.“

Tädimees, kes alati ja igapäevaga on valmis arutama päevasündmusi, haaras sellest jutuotsast kohe kinni. „Inimesed on lihtsalt ettevaatamatud,“ rääkis ta tõsise asjatundlikkusega. „Joostakse või sõidetakse ringi, pea seljas mõtteid täis, ei vaadatagi kahele poole. Kas mina olen vähe üle raudtee ja isegi raudteed mööda käinud, mispärast mina pole kunagi alla jäänud,“ väitis ta.

Tädi aga ei lasknud ennast nii kergesti liimile vedada, kuigi temalgi kindlasti oleks olnud nii mõndagi õpetlikku öelda nende inimeste kohta, kes jäävad rongi alla. Ta tegi näo, nagu oleksid minu viimast lauset moodustanud häälained ta kõrvadest lihtsalt mööda ujunud.

„Ah, mis te räägite, härra Turvas, pole kellegagi minna,“ tõrjus ta käega seda väidet nagu

kärbest endast eemale. „Teie enda majaski kaks kena preilit, iga päev käivad, suusad seljas, meist mööda.“

„Noh, kui niisugustega minna, siis parem küll üldse mitte minna,“ ütles härra Turvas täis põlgust. Tädi tegi õnnestsärava näo. Naised on üldse alati kole õnnelikud, kui kõigist nendesoolistest, välja arvatud nad ise, nende tütreid ja, nagu praegusel juhul, hoolealused, ollakse halvas arvamises.

Seal ütles härra Turvas meile kõigile ootamatult:

„Preili Margaga ma läheksin küll hea meelega. Näitaksin talle, et ega ma veel nii väga vana polegi. Võib-olla lasen veel mõnestki noormehest ette. Aga teie ei taha ju minuga tulla.“

Enne kui ma sain sest ootamatust ettepanekust ehmatadagi, ruttas tädi väga nobedalt vastama:

„Miks ei taha, härra Turvas, mis te nüüd. Teie ise ei räägi kunagi suusatamisest, kõlbab siis noorel tütarlapsel ennast pakkuma tulla.“ (Noorte tütarlaste hooldajatele aga näis see küll sobivat.) „Ja minul oleks väga hea meel, kui teaksin, et mu tütar on kindla kaitse all. Ega mulle, kui teile õieti välja ütlen, väga ei meeldigi, et tüdruk käib üksinda linnast väljas. Karta

ju midagi ei ole, ma tean, aga ikka nagu oleks süda rahutu.“

„Seda nüüd küll,“ oli härra Turvas tädiga ühel nõul, lüües rinna ette. Kange kaitseja allakriipsutamiseks vist.

„Nojah, mis siis, sõitke muudkui pühapäeval Margaga Vapramäele,“ võttis tädi energia ikka veel hoogu juurde.

„Ei tea,“ arvas härra Turvas, „kas must ikka saabki minejat ja või preili Marga üksinda sõidabki. Küllap tal on juba eneselgi kaitsejad kaasas.“

Tädi, olles kogu aeg mulle advokaati mänginud, ei loobunud nüüdki oma osast. „Sõbrannaga sõidab ainult,“ teatas ta. „Võite julgesti minna. Tüdrukutel on hea meel, kui saavad endile säärase tubli kavaleri, nagu teie olete.“

Selles, et sõidan ainult Lainega, rääkis tädi enda arvates puhast tõtt. Ma polnud loomulikult talle Laine tädipojast sõnagi lausunud. Diplomaatilistel kaalutlustel nimelt ja ka kodurahu huvides. Viimast ma hindan väga ja mulle ei valmistanud kunagi löbu kuulata etteheiteid minu imeliku maitse pärast ja selles suhtes, missugused kerglased on meie aja noored poisid. Milliste elukommetega veel, sellest ei saa üks viisakas naisterahvas rääkidagi, kuigi ta tahaks. Pealegi ei tahtnud ma tädi head arvamist Lainest kõigutada, mis oleks kindlasti juh-

tunud, kui oleks teada saadud, et see kena tüdruk omab kahekümneviie-aastast tädipoega, kelle süü peale ta olemasolu seisis veel selles, et ta ei omanud ühtki maja.

Ja et nüüd kõik kolm vaatasid ootavalt mulle otsa, mis sain ma muud teha, kui kinnitada, et ei minul ega Lainel pole midagi härra Turba kaasasõitmise vastu. Et meie isegi rõõmustame väga ta seltskonna ja kaitse üle.

8.

Selle kõige tagajärjena pidin pühapäeva hommikul tund aega ettekavatsetud ajast varemini üles tõusma. „Lähen Laine poole suuski määrima,“ ütlesin tädile, kes paistis mu varase minemajooksmise peale õige pahane olevat. Ta oli jõudnud vahepeal juba härra Turbale nime-tada, et astugu jaama minnes meilt läbi. Vastasin, kahju küll, et saan seda teada alles nüüd, aga kui olen lubanud teatud ajal minna kuhugi, siis ma seda ka täidan. Ja kuulamata tädi vastuväiteid, mis kindlasti olid olemas, isegi õige kaaluvaid nende seas, kadusin majast, hüüdes veel ükselt tagasi, et ootame härra Turvast jaamas.

„Oh,“ ütles Laine muretult, kui rääkisin talle oma sissekukkumisest härra Turbaga, „küll me ära kaome. Seal on kindlasti nii palju rahvast, et kui oleme küllalt ettevaatlikud, ta ei leia meid üleski.“ Edasi ta andis teada, et Peeter lubanud oodata meid otse Vapramäe jaama-hoone ehk õigemini -putka taga. Teesklesin suurimat ükskõiksust selle teate vastu, nagu ikka inimesed teevad, kui tunnevad kellegi või

millegi vastu suuremat huvi kui on avalikult lubatud.

Äparduse kohta maskeraadil pean ütlema, et olime jõudnud vahepeal selle juba unustada. Paar esimest päeva oli küll sees säärane tunne, et elu on selge mõttetus, aga kui kõik jäi meie ümber vaikseks, keegi tuttavaist sellest loost midagi teada ei saanud, inimesed ei hakanud tänaval meie peale kive pilduma, tuli meile aegamööda endine julgus tagasi. „Ah,“ viskas Laine juba nädala keskel käega, „kes meid seal tundis? Need, kes seal olid, olid puha purjus, neil pole ühelgi enam meie nägusid meeles. Õieti, kui mõelda, see stseen oli hiiglanaljakas. Mäletad, kuidas too madam meie onklile kaela kukkus?“ Laine tegi seda väga kujukalt ahjunurga peal järele. „Niisuguseid lugusid peaks alati juhtuma, siis juba tasuks elada,“ väitis ta. „Ainult klaasivabrikandist on mul kahju.“ Seda öeldes muutusid mu kooliõe silmad kurvaks nagu alati, kui tuletas meelde seda härrat. „Mõttele, mul vedas juba nii toredasti, siis lendas see poolhull sisse ja pani kõik nahka.“

Kõige hullem oli veel see, et Laine maskeraadilt koju saabudes rääkis emalegi klaasivabrikandist. „Ma ei tea isegi, mis mõttega ma tegin seda,“ kaebas ta hiljemini mulle, „aga ema küsis, kuidas läks, ja ma ei võinud talle ometi rääkida sellest koledast skandaalist. Siis otsus-

tasingi kõneleda, et sain härra Vahtraga tuttavaks ja et ta kutsus mind järgmisel öhtul kinno, eks see ettekujutus teinud mu endagi tuju natuke paremaks.“ Nüüd oli aga lugu võtnud sihukese hullu pöörde, et proua Perv, suutmata oma õnne üksinda kanda, oli rääkinud klaasivabrikandist kui oma tütre peigmehest väga paljudele tuttavatele. Laine oli hirmul, et kui asi tuleb avalikuks (kindlasti juhtub see õige pea, arvestades meie linna suurust), siis peavad nii ta ema kui ka ta ise laskma kõigil inimestel, kel on selleks lusti, enda üle irvitada.

Üks põhjus, nagu nüüd tuli ilmsiks, mispärast Laine tahtis täna minna suusatama, oli, et ta oli näinud väga tihti härra Vahtrat liikumas tänaval, suusad kaenlas. „Vahest ta sõidab ka täna Vapramäele,“ lootis Laine. Siis saaks võib-olla kuidagi korraldada tutvumise asja. Näiteks kukkuda maha klaasivabrikandi lähedale nii sõlme, et omal jõul on võimatu tõusta. Või, veel lihtsam moodus, kaotada järsku keset mäekülge oma suuskade üle valitsemise võime ja sõita ehmunud kiljatusega klaasivabrikandile otse selga. Võib-olla annaks asi veel niiviisi korraldada, et lõpuks ei naeraks tuttavad, vaid Laine ja ta ema.

Kui läksime rongilt maha, oli terve jaama ümbrus inimesi täis nagu apelsin vitamiine. Möödasõitev talumees pidas koguni hobuse

kinni, et talle vastu tuleva eidega vaielda selle üle, kes meist on mees ja kes naine. Mõnegi kaugemalseisja isiku juures läksid nende arvamised karedalt lahku. Aga selles, et linnainimesed on tõepoolest kerge aruga, kuuldusid nad jälle olevat täiesti ühel nõul.

Hoidusin teiste inimeste varju, et kui härra Turvas juhtub olema kuski siin ümbruses, siis ta ei märka mind. Pärast tuli välja, et kogu see ettevaatus ja peitmine oli täiesti üleaarune. Kui jõudsime jaama taha, kus Peeter pidi meid ootama, polnud sellest poisist seal veel jälgegi, aga tema asemel leidsime seal härra Turba. Ta oli jõudnud juba siduda suusad alla ja avaldas nüüd suure käraga heameelt selle üle, et sai meid lõppeks ometi kätte. Mina ei saanud kuidagi ta rõõmu jagada. Ta oli meid otsinud juba terves rongis, käies vagunist vagunisse, mispärast üks konduktorgi olevat tema peale pahane.

Härra Turba suusadress nägi välja nagu kõik teisedki suusadressid kakskümmend aastat tagasi. Pikk valge kampsun ja samasugune müts, mis on heegeldatud nii kavalasti, et tuisu ja külma puhul võib tõmmata selle nagu koti üle pea ja kaela. Selliseks puhuks on mütsile jäetud ühe külje sisse auk, kust siis nagu välja vahib.

„Pagana naljakas tüüp, see sinu härra Turvas,“ sosistas Laine mulle, kui meie kaitseja ronis paar sammu eemal seisva künka otsa, et jä-

rele vaadata, kuhu poole oleks nüüd kõige parem minna. Olime, nagu välja tuli, kõik esimest korda Vapramäel. „Mis asjamees ta muidu on, sellest pole sa mulle veel rääkinud,“ päris Laine.

Rääkisin talle kõik, mis härra Turbast teadsin.

„Ah, need kolm suurt maja teie kõrval on tema omad?“ küsis Laine teatud imetlusega hääles. Need majad olid nimelt talle alati meeldinud.

Jaatasin.

Laine vaatles härra Turvast mõtlikult veidi aega.

„Õieti-öelda,“ ütles ta, „on ta pealtnäha päris sümpaatne. Ja ma leiain, et tema kostüümi juures pole ka mitte midagi naeruväärset.“

Mina polnud seda kostüümi naernudki nii palju kui Laine. Tema oli peairvitaja, mina ainult aitasin kaasa. Aga niipalju kui tundsin oma kooliõde, polnud mingit mõtet hakata talle neid asju õiges valguses näitama. See ainult vihastaks teda. Teiseks polnud säärasel töö tagaajamisel ka mingit mõtet.

Härra Turvas tuli tagasi, et meile seletada, kuhu kanti tema arvamise järgi olevat kõige otstarbekohasem siirduda. Ta näitas kepiga selle sihhi kätte. Kui läheme siit üle heinamaa

otse paremale, siis jõuame peagi mäe lõpuni. Teised suusatajad nähtavasti kavatsevad sõita otse üle mäe, aga härra Turvas arvas, et milleks peaks inimene ronima suuskadega mäe otsa ja pärast sealt alla kukkuma, kui saab väga hästi ümbert minna.

Siinkohal jõudsid pärale Peeter ja keegi härra Paas, kes oli ka väga sümpaatne noormees, seejuures veel kaunis tuttava näoga. Härra Turba sealolekust ei paistnud kumbki olevat vaimustatud. Tema kavalat mäevallutamise plaani lõi Peeter järsult läbi. See olevat hullumeelsus, väitis ta, milleks siis üldse tullakse mägedele suusatama, kui hiilitakse nende ümbert mööda. Säärasel juhul polevat mingit mõtet raisata sõiduraha, mindagu Valgeveski alla ja hõõrutagu seal kas või päev otsa edasi-tagasi.

„Kas teie, härra Turvas, vahest ei tunne mäesõitu?“ küsis härra Paas, pilgutades silmi Peetrile.

„Loomulikult tunnen,“ ütles härra Turvas tõrjuvalt, „aga ma mõtlesin esmajoones meedaamide peale.“

„Daamidele teeme selle asja ka varsti selgeks,“ seletas härra Paas optimistlikult. „Ega see polegi teab kui suur kunst. Üles minna on natuke raskem, alla saab alati, kas mõistad sõita või ei.“

„Otsime üks paras kungas välja,“ pani ette Peeter, „härja Turvas vast näitab seal meile need peatrikid kätte.“ Jälle vahetasid nad tähendusrikkaid pilke, näidates ilmselt, kui vähe nad usuvad härja Turba võimetusse.

„Võib ka,“ pomises härja Turvas, suutmata varjata oma segadust.

Mulle hakkas varsti selguma, et see, mis Laine rääkis ennem Peetri ütlemistest minu kohta, oli ilmne liialdamine. Ei paistnud millestki välja, nagu oleks Peeter kaasa tulnud sellepärast, et mina siin olen. Ta ei teinud minust sugugi rohkem välja kui mõnest teisest meie seast. Olin pettunud. Mis mulle tegi kõige rohkem viha — talle ei mõjunud kuidagiviisi äritavalt, kui Laine nimetas härja Turvast minu heaks sõbraks. See on halvim, mida võid avastada mehe juures, kes sulle meeldib.

Olin valmistunud selle kohtumise vastu õige põhjalikult. Pool nädalat uurisin filmilehtedest ja mujalt, kust midagi säärast võis leida, kuulsate staaride arvamist meestest ja kuidas neid saab võita kõige lihtsamini. Retsepte oli niisama palju või veel rohkemgi, kui on tähti filmitaevas, sest mõne kuulsama nõuandeid selle ala kohta lugesin mitmest erisugusest ajakirjast, igal pool isemoodi. Mõnel pool soovitati meestele hästi süüa anda, teises kohas iga päev isemoodi krae kleidi peale õmmelda, kol-

mandas mitte juukseid värvida, siis veel alati rõõmus olla, salapärane näida ja jumal teab, mis veel kõik. Lõppeks oli mul kõigist neist asjatundlikkudest näpunäidetest pea nii segi, et ma tõepoolest ei teadnud, missugust pidada parimaks. Otsustasin siis viimati-loetu kasuks, sest see oli mul kõige värskemalt meeles.

See käis nii:

„Kõigile meestele võib öelda meelitusi, kuid peab mõistma, millal seda võib teha otsekoheselt, millal jälle varjatud kujul. Kuid mõlemat tüüpi meestele võib alati öelda umbes nii:

— See pole halb, kuid siiski teie väärte rohkem... Ootan teilt rohkem...“

Selle lause kinnitasin endale ajju, sest nii palju kui ma ise juba mehi olin näinud, see tähendab — nimetades asju õige nimega — koolipoisse, sihuke väike kiitmine ja usalduseavaldamine nende võimetesse polnud neile kunagi vastumeelne. Nüüd ootas ainult juhust, millal asuda sellega võitma Peetri südant.

Juhus ei tahtnud tulla. Peeter püsis kogu aeg härra Paasi kõrval, kellega arutasid küsimust, kust saaks muretseda mingisuguseid loenguid. Üldse peab ütlema, inimesed, kes tegelevad igasuguste heade õpetuste kokkukirjutamisega filmiajakirjades, peaksid välja arvama rohkem sääraseid lauseid, mis klapiksid igal juhul. Näiteks see, mis mul praegu pähe õpitud, oleks

hiiglahästi sobinud, kui Peeter oleks praegu meile mõne omatehtud luuletuse ette kandnud. Kuid säärasel juhul, kui mees küsib su käest ainult „kuidas elate?“ ja pärast seda hakkab sõbraga arutama oma ülikooliasju, pole temaga mitte kui midagi peale hakata.

Olime jõudnud esimesele künkale. Härra Turvas oli vahepeal poetanud enese viimaseks. Seda poleks tal aga vaja teha olnud. Peeter, kuigi ta meist ei näinud palju hoolivat, ei raatsinud siiski meie ees edvistamata jätta iga-sugu kunstlikkude pöörete, hüpete ja sikkidega, mida ta kohe kukkus mäeküljel sooritama. Härra Turvas kui suusaõpetaja oli tal vahepeal hoopis meelest läinud.

„Mis te ootate?“ hõikas Peeter, kui ta kõigi teel ettevõetud kõveruste kiuste oli künkast alla jõudnud. „Tulge järele.“

Härra Paas läks esimesena. Ta saabus õnnelikult alla, aga ilma kunsttükkideta.

„Noh, härra Turvas!“ lehvitas ta sealt mütsi.

Hüütav lükkas surmapõlgava näoga suusad minema. Esiailgu läks ta vinda-vända nagu Peeter enne, aga näha oli selgesti, et praegusel juhul maksis suuskade tahtmine rohkem kui nende omaniku oma. Siis keerasid need õelad spordiabinõud otsad lumest pooleldi väljapaistva kadakapõõsa poole ning sõitsidki otsejoones

sellele selga. Härra Turvas, kes nende külge oli rihmadega kinni seotud, pidi tahes-tahtmata kaasa sõitma. Tee peal kahmas ta küll viimases hädas ühe kuuse okste järele, et nad teda peataksid, aga ta ei tabanud märki. Kui ta kadaka pöösasse lume tuisates pikali lendas, hirnus härra Paas kõvasti, Peeter kui härrasmehelikum muigas natuke teise suunurgaga.

„Mulle väga meeldib teie sõidustiil,“ patsutas härra Paas härra Turbale seljale, kui see alla nende juurde jõudis.

„Suusad, saatanad,“ sõimas see, „niii kõveraks kiskunud ennast suve jooksul, et kuidagi ei saa teisi enam juhtida.“ Ta tõstis isegi parema jala üles, et näidata oma kõverat suuska, aga teisi ei paistnud see huvitavat. Peeter kehtas ainult põlglikult õlgu.

Siis käsutati meid Lainega tulema. Nii halvasti meil küll ei läinud kui härra Turbal, kuidagi me ikka alla jõudsime, aga Peeter raputas meiegi sõiduoskuse üle tõsiselt pead.

Meid pidavat natuke õpetama, enne kui läheme minema läbi metsa, arvas ta. Kõigepealt, ütles ta, tuleb meil õppida, kuidas kukkuda. Sest kukkumine olevat suusatamise juures üks keerulisemaid kunste.

Selles punktis ma küll ei saanud olla temaga ühel arvamisel. Minu kogemuste järgi pole kukkumine kellegi kunst. Õieti-öelda on see ala,

mida ma suusaspordi juures kõige paremini valdan. Mulle ei tee mingeid raskusi kukkuda tasaseimal väljal, mis siis veel rääkida mäekallakutest, kus ma kunagi pole vajanud erilist õppimist selleks, et lumme lennata. Härra Paas kinnitas, et tema juures minevat see sama libedasti. See oli üldse imelik poiss. Ta ei hoobelnud sugugi. Kui ta Peetri trikke järele tehes iga järsuma käänaku peal külili lendas, ei püüdnud ta leiutada nendele kukkumistele mingeid vabandusi, ainult vandus. Peeter oli hoopis teist laadi. Kui tema oleks kordki tütarlaste nähes niiviisi maha kukkunud nagu härra Paas, ta oleks vist häbenenud enese lume alla. Mäest üles tulles oli see vahe jälle selgesti näha. Peeter läks kindla sammuga kordagi komistamata üles. Härra Paas aga libises tihti tagasi ja siunas kõvasti, et oli lasknud panna saabaste külge sääraised klambrid, et ei saa suuski nii kergesti iga minut alt ära võtta. Et märke ronida oleks suuskadega kaenlas palju kergem kui jalgade küljes.

„Kivi, saatanahing!“ vandus härra Turvas. See oli jälle mõeldud uueks vabanduseks tema istulilendamise kohta. Ta oli nii hasardis, et talle ei tulnud enam meeldegi, kui sobimatu on säärane kõneviis daamide juuresolekul.

Ma ei tea, kui kaua meid seal künkaküljel veel igasuguste kukkumis- ja pööramisharju-

tustega oleks piinatud, kui mitte meie lähedale poleks kerkinud suur salkkond võõraid suusatajaid ja kui nende seas poleks leidunud daam rohelises kostüümis, kes härra Paasi arvustuse järgi nägi välja nagu lendav moeleht. Daam vaatas meist mööda minnes tagasi, et heita Peetrile ameerika filmidiivalikku naeratust. Mina tulin kohe otsusele, et daam oli eemaletõukavalt edev. Peeter aga kahjuks ei jaganud selles suhtes minu arvamist.

„Ma mõtlen,“ ütles ta, vahtides üksisilmi daamile järele, „oleme juba küllalt harjutanud. Nüüd peaks see kõigil enam-vähem minema. Võiksime vast proovida nüüd teha pikemat sõitu.“

Mulle torgati nagu kahvliga südamesse. Kuigi ma seni rohkem vaatasin pealt teiste rabelemisi kui ise tegin kaasa, ütlesin peaaegu paluvalt: „Ei, õpime veel veerand tundigi.“ Selle ajaga, rehkendasin eneses, peaks see kole tüüp ehk teiste sõnadega daam viimases moekarjes olema meie silmist juba kadunud.

„Jah,“ tuli härra Paas mulle appi, „harjutame veel. Ma olen küll juba mõni paarkümmend korda kukkunud, aga päris selge pole see asjandus mulle ikka veel.“

Peeter heitis meile ainult pool pilku, pomises midagi päris hästi minemisest ja andis suuskadele täie käigu. Võõras seltskond oli jõudnud

peaaegu metsatukani. Mis jäi meilgi muud üle kui talle järele sõita. Mina ja härra Paas ees vaikides, meist tükk maad taga härra Turvas, kes vahetpidamatult kirus oma suusamääret, mis ei laskvat suuskadel libiseda nii hästi kui vaja, ja Laine, kes oli poetunud ta kõrvale, et näidata, kuidas ta härra Turvast igas asjas täielikult mõistab.

Poolel mäel jõudsimel seltskonnale järele. Daam, nähes, et Peeter on tal juba päris kannul, viskas teise suusakepi maha, mis talle siis Peetri poolt galantse kummardusega kätte ulatati ja mille peale mõlemad vahetasid ülimagusaid naeratusi.

Ma ei saanud teisiti kui pidin astuma võitlusse. Erapooletult vaadatuna, ega see Peeter mulle nüüd enam ei meeldinudki nii väga kui kaugelt nähtuna, ta käitus kogu aeg, nagu oleks ta ainult armu pärast laskunud meiesuguste seltskonda. Aga inimene on juba kord niisuguseks loodud, et mida ta näeb olevat endale kättesaamatu, seda tahab ta just nimelt saada. Rabelesin edasi kõigest jõust, kuni saabusin Peetri kõrvale. Daam, kelle tuttavad ka juba hakkasid tema järele ringi vaatama, kiirustas siis neile järele. Peeter heitis mulle pilgu, millest ei saanud kuidagi öelda, et see oli sõbralik. Mina omalt poolt katsusin ka järele aimata ameerika filmidiivade naeratust, aga tundsin

isegi, et see ei kukkunud mul pooltki nii loomulikult välja nagu võõral daamil.

„Teie suusatate imehästi,“ algasin võlumist, „kus kohal teie seda õppisite?“

Selgesti oli näha, et ma selle lausega Peetri südant enesele ei püüdnud.

„Ise õppisin,“ ütles Peeter tüdinud häälega.

„Aga ma loodan teist rohkem,“ haarasin viimase hädaga kinni filmilehe retseptist, „olen kindel, et teie saate seda palju paremini teha.“

Kuulsin, kuidas härra Paas meie selja taga päris avalikult naeris.

Peeter vaatas daami rohelises. Ta pidi ju olema valvel, et hüpata juurde, kui teine alanud tutvuse süvendamiseks peaks veel midagi maha poetama.

Olin kinni. Filmilehes polnud öeldud, kuidas seda jutuajamist tuleb jätkata, kui teine midagi ei vasta, ja ise ei osanud ma midagi enam välja mõelda. Mu pea oli ärritusest lihtsalt tühi. Nii siis sõitsin vaikides edasi, hoidudes jonnakalt Peetri kõrvale.

Seltskond meie ees, daam rohelises sinna juurde arvatud, näisid kuuluvat nende omavahelise jutuajamise järgi otsustades kõik ühte suguvõssa. „Meie perekond,“ kordasid nad tihti, olles ilmselt arvamisel, et see on midagi esmaklassilist. Peale meile juba tuntud daami

kuulus sinna veel teine preili, kes esines kollases kostüümis, siis kolm täiskasvanud ja peotäis poisikeseohtu noormehi pealekauba. Nad olid kõik väga head suusatajad. Seda võis jälle nende jutust järeldada. „See järsk koht, mis tuleb siin varsti pärast ristteed,“ rääkisid nad, „eks näe, kas keegi peale meie julgeb sealt alla sõita.“ Kindlasti ei julge, otsustasid nad samas. Üks noormeestest lubas koguni oma mütsi soojalt ära süüa, kui mõni säärane peaks leiduma väljaspool nende perekonda. Peeter naeratas üleolevalt enese ette. Küllap ta kavatses panna seda noormeest mütsi sööma.

Saabusime mäeharjale. Eesminejad pöördusid väikesele metsateele. Meie ikka neile järele. Aga sealsamas jäi peatuma hästisuusataja suguvõsa. Nendest eespool metsateele oli ilmunud veel üks salk suusatajaid.

„Ootame siin natuke,“ ütles kollane preili, olevat. „Siin tuleb varsti üks käänak ja selle kes üldse näis siinsete kohtadega õige tuttav järele läheb tee kaunis järsku alla. Kindlasti kukuvad sinna kõik maha. Seisame siin paar minutit, kuni nad jälle üles saavad ja minema lähevad, muidu sõida neile selga. Kõrvale käämata on seal kaunis raske, puid ümberringi täis, lagedat on ainult paari meetri võrra.“

Nad seisid seal ja ootasid, kuna nende eesminejad kadusid üksteise järel puude vahele.

Meie seisime ning ootasime nende taga, milline aeg Peetrile ja daamile rohelises kindlasti mitte ei tundunud pikk olevat, sest neile avanes jälle soodus võimalus silmi teha. Ja meie taha oli tekkinud veel kenake rodu rahvast. „Noh, nüüd on nad kõik vist juba all siruli,“ arutas suguvõsa omavahel, tundes sellest kujutlusest lõbu.

Kui nende arvestuse järgi kõik mahakukkunud pidid olema jõudnud endid jälle jalgadele upitada ja eest minema kolida, hakkas suguvõsa liikuma. „Inimesed harilikult kardavad sihukesi kohti,“ seletas kollases kostüümis daam, „aga minule meeldivad nad üle kõige. Küll oleks uhke, kui terve tee muud ei olekski, kui niisugused kaelamurdvad käänakud.“ „Jah,“ ütlesid teised, „tõepoolest oleks uhke.“ Nemadki kadusid üksteise järel meie silmist. Kui viimane neist oli läinud, lükkasime meiegi oma suusad liikuma.

Tee hakkas peagi laskuma allapoole. Esiti õige aeglaselt. Siis tegi korraga suure käänaku kuusetihniku vahel, mille peale läks tõepoolest õige järsku alla. Kui jõudsin sellele äkilise koha algusele, avanes mu ees silmapilgu vältel järgmine vaade: peaaegu otse all asetseb väike org, milles oli segamini maas terve hästisuuataja suguvõsa, kes pikali, kes risti üle teise.

Ehmusin seda nähes nii, et ettevaatuse mõttes kukkusin istuli juba üleval. Ühe silmapilgu pärast olin ma all, täienduseks sealleiduvale

inimestehunnikule. Ja ülevalt tuli rahvast järjest peale. Keegi ei näinud ju õnnetust enne kui ta oli käes. Polnud kuulda muud, kui naiste kilkumist, suuskade raksumist ja kukkumise müdinat. Keegi matsatas mulle valusalt selga, üks teine võttis aset mu paremal jalal. Kui sadu lõppeks lakkas, enam kedagi peale ei tulnud, julgesime hakata liigutama ja ringi vaatama, kuidas pääseda pundist lahti.

See polnud kuigi kerge. Sest peale meie eneste olid seal veel meie suusad ja kepid, viimaseist nii mõnedki pooleksmurdunud kujul. Mina istusin risti üle kollase preili suuskade. Mu paremal jalal oli härra Turvas pikutavas asendis. Ka mu vasem käsi oli kinni. Sellel istus mulle tundmatu härra, kes oma kohuseks pidas tingimata välja selgitada, kes on käesolevas õnnetuses süüdlane.

„Kes kukkus siia kõigepealt?“ nõudis ta äärmiselt tõsisel, ametlikul toonil. „Niiviisi teistele ette jääda. See on ju inimeste eluga mängimine, kui tahate teada.“

Kellelgi polnud aega temaga hakata seda ainet pikemalt arutama, sest kõigi peamiseks mõtteks oli, kuidas oma jalgu ja käsi kätte saada.

Peeter oli ainuke, kes polnud sõitnud meie hunnikusse, vaid kõrvale oskas käänata. Kõrval aga oli paks tihnik, nii et Peeter paratamatult

sõitis vastu puud. Praegu arutas ta alt ära murdunud suuski, mille kohta härra Paas, kes istus härra Turba süles, tähendas, et nendest küll eluilmaski enam ei saavat asja. Daam rohelises ütles seda kuuldes, ta pidavat järgmise rongiga linna tagasi sõitma. Teine jalg valutavat tal nii, et pole mingit mõtet jääda.

„Näete,“ ütles härra, kes istus mu käel. „Siin on isegi vigastatuid. Meie kõigi ühine kohus on süüdlane välja otsida. Karistada ega kohtu alla anda meie teda loomulikult ei saa, aga meie võime talle selgeks teha, missugused tagajärjed säärasel kergemeelsusel võivad vahel olla.“ Kui keegi temale ikka ei pööranud tähelepanu, mõni isegi irvitama kippus, hakkas ta meid kõiki autunde puudumises süüdistama.

„Kõnnib ikka maailmas tüüpe ümber,“ ütles härra Paas. Selle peale läks lahti juba avalikuks irvitamiseks. Võõra härra õnnetuse põhjuse juurdlemist ei seganud see palju. Nüüd oli ta järjekorras oma süüdistusega jõudnud metsavalitsuse juurde. Peaks ju sealpool kandis ometi teatama, et siin on niisugune kardetav koht. Samuti ei peaks teadmata olema seegi asjaolu, et sel mäel käib palju suusatajaid. Mis oleks lihtsam, kui üles tee äärde enne käänakut seada silt vastava hoiatusega. See ei võtaks kuigi palju vaeva ega kulu, aga kui palju õnnetusi saaks selle läbi ära hoitud.

„Ärge kartke,“ ütles härra Paas, „kui seal silt oleks üleval, ei jätaks küll keegi tulemata siia vaatama, milles asi seisab. Nüüd veel mõni, kes seda kohta ei tea, sõidab mööda.“

Osa hästisusatajast suguvõsast oli juba püsti, Peeter aitas daami rohelises jalule. Daam kollases, vist kartes, et teised lähevad minema ja jätavad tema siia maha, küsis minult, kui kaua ma kavatsevat veel istuda tema suuskadel. See märkus pani meiepoolse inimestehunniku ka virgemalt rabelema.

Härra Turvas libistas enese mu jalalt maha, aga püsti tõusta ta ei saanud, sest tema ja härra Paasi suusad olid läinud lihtsalt sassi. Laine aitas hoolega uurida, kuidas neid koost ära saaks. Mina tõmbasin oma käe välja võõra härra alt, aga siis, vehkides temaga ringi ja otsides mingit ülestõusmise tuge, sattus see järsku härra Paasi taskusse.

Keegi ulatas kustki kaugemalt koputama suusakepiga härra Paasi õlale. „Kuulge, teie seal,“ hõikas kepi omanik, „olge tähelepanelikum. See väike kelm teie kõrval pistis käe teie taskusse.“

Härra Paas vaatas imestunud näoga enda õlale koputavat kepiotsa, siis minu kätt, mille ma parajasti ehmunult tõmbasin tagasi. See, kes nimetas mind kelmiks, oli härra Semmel.

Hästisusataja suguvõsa tahtis juba liikuma

hakata, aga kuuldes huvitavat kõnelust nad jäid paigale. Härra Turba rüütliveri aga löi keema.

„Kuulge, teie,“ käratas ta härra Semmelile, „kuidas te julgete seda preilit nimetada kelmiks?“

„Kas teie vahest tunnete teda?“ küsis härra Semmel vastu.

Härra Turvas sai vihaga oma suusad härra Paasi omade alt õige ruttu lahti. Ta tõusis püsti, et minna ja seista sõjakalt minu teotaja ees. „Jah, mina tunnen teda,“ rääkis ta kõlaval häälel nagu kirikuõpetaja. „See preili on minu naabrite kasutütar ja mina ei luba teil teda laimata.“

„Mina ei laima kedagi,“ vehkis härra Semmel kätega vastu, „aga ma armastan tõde üle kõige. Ja ega ma teid ei süüdistagi. Võib-olla teie tõesti ei tea tast muud kui et ta on teie naabri kasutütar. Kuidas ta raha teenib, sellest pole teil vahest aimugi. Ta müüb mehi.“

Härra Turvas, kes teise kindla tooni peale vahepeal oli juba vist natuke kahtlema löönud, ütles pahaselt:

„Teie olete vist küll põrunud.“

„Lubage,“ tõstis härra Semmel kätt, „enne teile terve asi ära seletada, enne kui hakkate oma kaaskodanikkude mõistuse üle otsustama.“ Ja ta rääkis loo, kuidas ma kellegi talle väga

hästi tuntud härra olevat kellelegi daamile maha müünud saja krooni eest, pärast aga kahetse- nud, et nii vähe küsis, läinud juurde pressima ja kukkunud sisse. Millegi pärast ta salgas, et ta ise oli see härra, ja tõstis oma hinda sajani. „Teatud ringkond,“ lõpetas ta oma ettekande, „valvab nüüd selle preili järele. Nad tahavad teda anda politsei kätte, kui ta peaks veel jul- gema oma musta äri edasi ajada.“ Viimane osa jutust oli muidugi puhtal kujul liialdus, aga härra Semmel tahtis sellega kuulajatesse süga- vamat mõju avaldada. Ja ta saavutaski selle mõju. Isegi härra Turvas jäi vait, et minule ühes teistega otsa põrnitseda.

„Sa oled nagu kala,“ koputas Laine mulle külge. „Kas sa ei ütle, et kaebad selle palja pealaeaga kera kohtusse.“

Tahtsin seda just öelda, sest säärane ähvar- dus paneb inimesed alati uskuma, et sul on siiski õigus, kui mulle anti viimane hoop. Härra Paas, kes mind kogu aeg oli vahtinud pärani silmi, nagu midagi meelde tuletada tahtes, küsis:

„Kuulge, preili Kõiv, see olite ju teie, kes meile kahe nädala eest öösi sisse tükkis?“

Tundsin nüüd ka tema ära. See oli noor- mees, kes istus sängis ja kiskus tekki lõua alla. Tema küsimus viis mu nii tasakaalust välja, et ei taibanud teda ähvardada kohtusse kaevata, vaid ütlesin hoopis:

„Mina jah. Kas teie isa ja ema väga pahased olid, kui ma ära läksin?“

„Kui teie teaks!“ vastas härra Paas õudusest silmi pööritades.

Seltskonnal meie ümber hakkas vist jube. Nad algasid igasse ilmakaarde laialipudenemist. Peeter ühes daamiga rõhelises kadus jaama poole. Laine lippas järele härra Turbale, et talle näidata asju õiges valguses. „Ma räägin teiega,“ sosistas ta mulle, „ta vast ikka usub mind natukenegi. Muidu ta viimati räägib veel loost su tädile ja mõtle ometi, mis siis saab.“

Ma ei julgenud üldse mõelda säärasele võimalusele.

Org oli tühi. Seal seisime ainult meie kahekesi — mina ja härra Paas.

„Õelge mulle õige,“ algas härra Paas, „mida teie otsisite tookord meie korterist?“

Ma ei vastanud talle sõnagi, vaid tulin ka ära. Nii et kõige viimaks jäi sinna orgu ainult härra Paas.

Järgmisel päeval ma olin päris teesklematult ehmunud, kui härra Paas kukkus minu juurde uksest sisse.

„Tere hommikust,“ ütles ta ainult ja vajus lähemale toolile.

„Tere hommikust,“ ütlesin mina ja sain veel parajal ajal alla neelata järgmised sõnad, mida kavatsesin öelda, nimelt: „Mis te soovite?“

„Kas teate, mispärast ma tulin teie juurde,“ rääkis härra Paas, sirutades jalad koduselt välja, „mind ikka huvitab küsimus, mida te seekord minu juurest otsisite?“

„Mitte midagi,“ seletasin võrdlemisi kuivas toonis, „ma eksisin uksega.“

Härra Paas toetas ennast mugavalt tooliseljale ja vaatas mind varjamatu muigega. „Olete päris huvitav tüüp,“ filosofeeris ta. „Kas te tihti eksite niiviisi?“

Jumal teab, ta pidas mind vist vanaks vilunud korterivargaks. Leidsin õigusega, et sihuke arusaamine asjast oli minule solvav. Sellepärast tegin ette nii eemaletõrjuva näo kui sarnasel

puhul on nõutav ja vaatasin demonstratiivselt aknast välja.

„Te näite pahane olevat,“ ütles mu külaline, aga ta hääles polnud vähimatki kahetsust, et tema oli selle põhjuseks. „Räägime siis midagi muud, kui see teile ei meeldi.“ Ta mõtles vähe aega, vist selle muu jutuaine üle, aga mitte kaua. Häbematuses näis tal olevat geniaalne anne. „Teie vist olete mu sõbrast Peetrist kaunikesti sisse võetud?“ esitas ta mulle küsimuse.

Pöördusin mõrtsuka näoga tema poole, aga sõnu ma lihtsalt ei leidnud nii järsku.

„Ma arvan seda sellest,“ andis mu külaline lähemat seletust, „et te kogu aeg eile nagu ei näinudki kedagi muud kui ainult teda. Keerutasite aga talle silmi ja rääkisite rumalusi.“

„Kas te hakkate varsti minema?“ küsisin mina.

„Mul on veel tund aega,“ sain vastuseks, „siis mul algab üks loeng.“

„Olete võimatu inimene,“ otsustasin mina.

„Eks ole,“ nõustus tema. „Aga ma ei tahtnud rääkida praegu mitte minust, vaid mu sõbrast Peetrist. Et misjaoks te ainult teda vahtisite. Seal oli ju ometi muudki näha.“

„Mida näiteks?“ püüdsin minagi saada võitu oma ärritusest.

„Näiteks mind,“ koputas ta näpuga oma rinnale.

Leidsin, et ma polnudki enam nii vihane kui meie jutuajamise alguses. Aga ma ei tahtnud seda näidata. „Teist me ei pidanud ju rääkima,“ urisesin ma.

„Armastan korda,“ ütles härra Paas. „Enne rääkisime mu sõbrast, nüüd on see teema läbi, nii siis on järg minu käes. Nii siis, tegin kõik, et vaataksite vahel mind...“

„Tahtsite vist, et pidin vahtima kogu aeg teie mahakukkumisi,“ püüdsin leida temaltki mõnd õrna kohta.

„Misjaoks ainult mahakukkumisi, ma olin ju vahepeal jalgadel ka. Ükskord tegin koguni peaaegu puhtalt ühe kunstliku pöörde, aga seda te muidugi jälle ei näinud. Vahtisite parajasti Peetrile järele, kui see läks tolele võõrale preilile kratsfuussi tegema.“

Otsustasin, et see inimene siin küsis nii palju ja nii ebadiskreetselt, et temast võis jagu saada ainult vastuküsimustega. Tõin välja omagi kahurid.

„Kas saite sel ööl, kui mina ära läksin, sugeda ka?“

„Oi, preili Kõiv,“ hüüatas mu külaline. „teiega on ju pagana huvitav juttu ajada. Ma arvan, ma ei raatsigi täna loengule minna. Teate, pikne oli tol korral kõva küll. Vaene poiss tuli kah nii parajal ajal uksest sisse, et sai sealsamas oma sauna kätte. Ja ega mulgi

palju ei puudunud. Vanad ei tahtnud kuidagi uskuda, et ma teie sealolekust midagi ei teadnud. Ajasime ju enne teiega veel juttugi, mäletate?“

„Mäletan küll. Te olite seekord sama jutukas kui praegugi.“

Tema naeris. „Oli naljakas küll. Mina räägin ja teie mitte sõnagi vastu ei ütle. Pidin juba vahepeal tulema vaatama, et mis seal on. Kahtlaseks läks nagu. Ei, aga öelge nüüd päris tõesti, mispäraast tulite sinna sisse?“

„Teie vist arvate, et tahtsin minna vargile,“ muutusin ma jällegi pahaseks.

„Ei, seda ma ei arva,“ raputas tema pead, „aga üks põhjus peab ometi inimesel olema, kui ta öösi võõraste korterisse sisse hiilib. Eks ole?“

Kindlasti tal oli õigus. Ja et ta nähtavasti oli otsustanud mitte sealt enne liikuda kui on teada saanud, mida tahtis, jutustasin talle lõppeks loo kurjast majaperenaisest ja meie sünnipäevalaulust.

„Oo,“ hüüdis härra Paas rõõmsalt ja tuli ning istus mulle lähemale, „kas teate, mul on väga hea meel.“

„Mille üle?“ imestusin. „Et meil seekord laulmine nurja läks?“

„Ei,“ ütles tema, „sellepäraast, et teie sissemurdmise põhjus oli siis üsna tühine.“

„Soo?“ ütlesin mina.

„Kavatsen teilt veel midagi küsida,“ teatas ta.

„Palun,“ vastasin alistunult.

„Mida see palja peaga onu eile rääkis meestemüümisest? Kuidas teie müüte neid?“

„Tosinaviisi,“ seletasin mina. „Kes kaks-teist sihukest onklit ära ostab, saab ühe teiesuguse pealekauba.“

„Räägime tõsiselt,“ ütles tema, „ma ei tee nalja.“

„Mina ka mitte. See kõik on selge tösi.“

„Ei,“ ütles tema, „ma tõepoolest pean teada saama kõik, mis puutub teisse. Ärge arvake, mul on selleks oma tõsine põhjus ka olemas.“

Mul hakkas natuke hirm. „Kas olete viimati politseist?“ küsisin, kuigi ma õieti ei teadnud, mis sel asutisel võiks olla tegemist minu asjadega. Aga vahest siiski sihuke inimestega handeldamine käib mõne paragraafi alla?

„Ei ole,“ raputas härra Paas pead. „Aga teate, minu isa tahab, et ma teiega abiellun. Oi, ta on väga kindlaloomuline inimene. Vaadake, tema mõtleb, et mina olen teid ära võrgutanud, aga tema põhimõte on niisugune, et säärasel juhul peab mees kindlasti tüdruku kosima. Kergemeelsust ta ei salli. Seda, et ma teid üldse ei tundnud, ei või talle rääkidagi. Ta ei usu, seleta niipalju kui tahad.“

„Aga,“ vaidlesin mina, „teie võite ju öelda, et mina ei taha teiega abielluda, kui muu nõu enam ei aita.“

„Ma pole harjunud valetama,“ raputas härra Paas pead. „Ja mul on kangesti kahju, et teiesugune noor tüdruk seda teeb.“

Läksin jälle vihaseks. See poiss, kuigi — pidin tunnistama — ta oli kaunis meeldiv, arvas endast nähtavasti liiga palju. „Ma ei valetanud,“ toonitasin võimalikult külma häälega. „Mulle pole, selle peale võite mürki võtta, säärast pöörast mõtet kunagi pähe tulnud.“

Härra Paas raputas mõtlikult pead. „Ma ei taipa,“ ütles ta, „kustpoolt see mõte võiks pöörane olla. Kui mina räägiksin, et ei taha teiega abielluda, siis on see loomulik. Teie kolate öösiti mööda võõraid kortereid ringi ja müüte mehi. Aga mina olen ju täiesti korralik poiss, mind te pole veel ühegi halva teo pealt tabanud. Ma tõesti ei saa aru, mis teil võiks olla minu vastu.“ Härra Paas otsis taskust peegli ja vaatas sinna sisse. „Edev ma ei ole,“ tõendas ta, „aga siiski pean ütlema, ma ei näe just kõige halvem välja.“

Mõõtsin teda võimalikult mürgise pilguga ülalt alla ja sama teed jälle tagasi. „Sel ööl,“ laususin kuivalt, „kui te oma voodis istusite ja tekki lõua alla kiskusite, teie nägite välja kui kõige tallekesetaolisem poiss maa peal. Teie

praegusest häbematusesest polnud siis jälgegi. Vist kartsite kangesti oma vanemaid.“

„Jumala eest,“ noogutas härra Paas rõõmsalt, „selles on teil tuline õigus. Neid ma kardan hirmsasti. Ja eks see ole ka iga lapse kohus. Sellepärast, isa käsul ma tulingi siia teiega rääkima. Ema, teate, oli küll kangesti vastu, et mis raiskuläinud tüdrukust perekonda tuua, aga isa ei lase sihukest juttu rääkidagi. „Kui poisid tüdrukuid ei võrgutaks,“ väidab tema, „siis poleks ka raiskuläinud naise üldse olemas.“ Eks ole, mul on päris tark isa.“

„Õelge oma targale isale ja trööstige ka oma ema, et mul pole vähematki tahtmist saada nende perekonna liikmeks,“ püüdsin anda oma häälele trööstivat kõla.

„Seda mu isa jälle ei usu,“ teatas noormees, kellest ma ei saanud aru, kas ta kogu aeg narris mind või oli tal tõesti nii kindlate vaadetega isa, „ta ütleb, olevat täiesti võimatu, et tüdruk ei taha abielluda noormehega, kelle korterisse ta hiilib siis, kui kõik magavad.“

„Kuulge,“ võtsin juba päris otsustava tooni, „sellest, et eksisin tookord teie uksega, ma ei taha tõepoolest enam sõnagi kuulda. Ja et tervel sel lool oleks ükskord lõpp peal, ma kirjutan teie isale. Muu seas, mind ei imesta sugugi, et ta teie jutte ei usu. Ükski inimene maa peal ei teeks vist seda.“

Härra Paas naeratas, nagu oleksin talle öelnud jumal teab missuguse meelituse, ja avas suu, et vastata, aga ta ei saanud niikaugele. Tädi tormas tuppa. Nähes mind seal istumas võhivõõra noormehega külge kõrval, ta jäi minutiks seisma, nagu tahtes veenduda, kas see ikka vastab tõele, ja ütles siis õige kurjalt:

„Marga, kuidas sa tuled sellele, võõra noormehega niiviisi istuda? Ma küll poleks uskunud, et mu silmad peavad seda nägema.“

Mina poleks seda ka uskunud. Olin seni ajani isegi päris kindel, et sääraselt teolt ma ennast tädil kunagi ei lase tabada. Nüüd siis tuli sissekukkumine nii ootamatult, et ma ei püüdnudki ennast kuidagi vabandada.

Härra Paas tõusis püsti, kummardas ja oli nii viisakas kui ta vähegi oskas, aga see ei leevendanud kraadivõrragi tädi meeleolu. Ta heitis poisile ainult paar pahast ning umbusklikku pilku ja teatas, et tahab minuga üksinda rääkida. Sõnal „üksinda“ oli nii jäme kriips all, et härra Paas kadus rutemini kui kass söögilaualt. Tädi heitis talle õige ebalahke pilgu järele.

„Kes oli see noormees?“ küsis ta.

Ütlesin, et see oli härra Paas.

„Kust sa teda tunnud?“

„Elsa sünnipäeval sain tuttavaks,“ vastasin.

„Mida ta tahtis?“ päriti edasi.

Mu pea töötas küll nagu vabrik, aga midagi viisakat ei tulnud mulle meelde. „Ma ei tea,“ ütlesin, „ta vaevalt sai uksest sisse, ei jõudnud veel rääkima hakata, kui sina tulid.“

„Ja kohe istute peaaegu teineteise süles,“ viskas tädi jälle seda vana lugu ette. „Kas sul raasugi häbi ei ole, võõras noormees, alles teist korda näed, nagu sa ise ütled. Aga kes sind teab. Sa näid ju viimasel ajal tegevast niisuguseid tükke, et ma ei tea, kas ma julgen varsti enam tänaval näidatagi oma nägu.“

See jutt ajas mulle juba hirmujudinad üle selja.

„Härra Turvas oli täna hommikul käinud piimapoes ja rääkinud poeprouale, et tema küll poleks võinud uskuda, et meiesugustel mõistlikkudel inimestel on sinusugune kasutütär. Tema olevat alati rääkinud, laste kasvatada võtmisega peab olema äärmiselt ettevaatlik. Peaaegu ikka tulevat mõni halb omadus ilmsiks. Nüüd naised muudkui põrnitavad mulle otsa ja seljataga naeravad ning tongivad üksteist. Eks ta ole õigus ka, kasvatajad peavad ju alati süüdi jääma, või lastel enestel sellest midagi on.“ Tädil läksid oma kannatajarolli pärast isegi silmad märjaks, mida muidu temaga ainult siis juhtub, kui kedagi sugulast ristitakse, laulatakse või maetakse. Aga tema pahameel minu vastu ei läinud sellepärast veel üle. „Nüüd ütle

mulle," nõudis ta õige kategoorilise häälega, „mida sa siis eile jälle korda saatsid?“

Nii siis, härra Turvas polnud oma moraalse pahameele põhjust minu vastu avaldanud. Lugesin vist õigusega seda endale suureks õnneks. Ja et seda õnne mitte rikkuda, otsustasin kõik maha salata. „Ma ei teinud mitte midagi,“ seletasin, „härra Turvas lihtsalt laimab mind.“

Tädi leidis, see, mis ma praegu öelnud, olevat suurim häbematus, millist ta kunagi kuulnud. Härra Turvas, see tema meheideaal, tulevat ilma asjata mind laimama! Tädi ütles, ennem uskuvat ta seda enesest kui sellest mehest. Ta aimavat ka ikka natuke, milles asi seisab, ega ta nii rumal ei olevatki, kui mina vahest arvan. Küllap ma ikka seal Vapramäel midagi härra Turba vastu korda saatsin, näiteks võivat minust väga hästi uskuda, et korjasin kampa endasuguseid kokku ja mängisin nendega oma naabritele mõne rumala tembu. See aeg, kus mina ükskord targaks saan, ei tulevat vist küll enne viimsetpäeva kätte, kinnitas tädi.

Mõtlesin, et tädi leiutatud põhjus härra Turba põlgusele minu vastu annaks sellest saksast küll õige egoistliku pildi, aga ma ei avaldanud oma mõtteid. Jäägu tädi parem selle juurde, kui et ta asja õiget otsa arutama hakkab.

„Ma mõtlesin juba eile,“ jätkas tädi, „süda nii kangesti valutab sees, et mine tea, ennast

valvamas ei ole, mis sa seal teed või ütled. No ega teine ka mõni pastel ole, et sina pillu teda kuhu aga tahad, tema ei niiksatagi. Ütle nüüd mulle, mida sa õieti tahad? Mis sul õige häda oleks olnud? Oma ilus varandus, mõistlik mees, ela nii, nagu süda lustib, muret mingisugust pole.“

Kuigi härra Turba hädaoht minust nüüd igavesti mööda oli läinud, arvestades selle härra kõlblaid vaateid, pidasin siiski julgemaks veel kord tädiile tõendada, et ma sihukesest murest elust ei pea mitte midagi.

Tädi nuttis ja söimas mind vaheldumisi. Tal oli nähtavasti kangesti kahju härra Turba majadest ja arvatavasti ka tema mehelikust jutust. Minule oli halb see, et ta ise läks oma sõnadest ikka rohkem ja rohkem hasarti. Esi- algu ta nimetas mind tänamatuks inimeseloomaks, kes viivat tema vähemalt kakskümmend aastat enne talle saatuse poolt määratud aega hauda, siis hakkas mulle ette arutama kõiki heategusid, mis ta oli teinud minu heaks ja mille rida oli õige pikk, ning pahanduse lõppkokkuvõttena ütles, ta kahetsevat koledasti, et ta üldse üles kasvatas minusuguse olendi.

Olin hirmsasti solvunud. Nutsin peaaegu terve öö läbi. Ma saatus tuli mulle väga hale ette. Siis magasin natuke aega, aga ärkasin ikka enne teisi. Mõtlesin, mida nüüd teha, sest olin kindel, et pidin ette võtma midagi erakordset. Hakkasin ennast põhjalikumalt analüüsima ja selle tulemusena leidsin, et mul puudus vähimgi edasielamise tahe. Nii siis tõusin üles ja kirjutasin järgmise kirja:

„Armsad kasuvanemad!

Ma ei taha enam kauemini teile tülinaks kaelas olla. Loodan, et kevadel, kui jõgi lahti läheb, lained kannavad minugi laiba kaldale. Elage hästi.

Teie igavesti tänulik

Marga.“

Lugesin kirja kolm korda läbi ja nutsin järjest selle tegevuse juurde. Enne arvasin, et peaksin veel midagi juurde lisama, aga kolmanda lugemise järel otsustasin seda mitte teha. Siis ta oleks kaotanud poole oma põrutavast mõjust. Asetasin ta ümbrikku, maa-

lisin tädi nime peale ja selle järel asusin uue kirja kallale, jälgides põhimõtet, et enne surma on iga inimese kohus ära korraldada oma maise asjad. Teine kiri läks härra Paasi isale ja selles teatasin ma, et tal ei maksa enam peale käia oma pojale, et see minuga abielluks, sest esiteks on see puha eksitus, mis juhtus sel ööl, teiseks mul pole abielluks tema pojaga vähimatki soovi ja kolmandaks ma üldse ei viibi enam elavate killas, kui kiri saabub oma lähtekohta. Kui olin sellegi paberi ümbrikku asetanud ja aadressi peale kirjutanud, tulin otsusele, et nüüd ei sidunud mind enam miski kohustus selle maailmaga. Ja siis hakkas mul järsku hirm.

Ennast uputama minna pole kindlasti mitte mugav. Iseäranis veel siis, kui jõel on jää peal. Tuleb otsida jääauku või, kui seda ei leidu, siis raiuda. Sihukese tööga ma polnud harjunud. Kuidas seda näiteks teha? Võib-olla kirvega? Esiteks pole kombeks, et preilid kõnnivad mööda linna, kirves kaenlas. Teiseks, mine tea, lähen raiuma, aga vahest taon nii kõvasti, et jää praguneb ja kukun sisse. See oleks kindlasti halb üllatus, isegi säärasele inimesele, kes kavatseb minna end uputama. Ja kui mõelda veel edasi — tuleb kevade. Mu laiba toovad lained kaldale. Kindlasti ei näe ma siis kuigi kena välja. Juuksed salkus (mul polnud elektrilokke) ja sinine näovärv ei sobi mulle ka pör-

muigi. Ühe sõnaga, mida rohkem ma mõtlesin oma viimasele suurele žestile elus, seda vähem ta mulle meeldis.

Istusin enne minekut veel natukeseks oma laua äärde, et mõelda asja põhjalikult järele. Tõmbasin hajameelselt lauualaekaid kinni ja lahti, kuni silmasin ühes neist kokkukeeratud rahasid. Need olid viiskümmend krooni, mis sain vihaseult daamilt härra Semmeli eest.

Kui inimesel on olemas viiskümmend krooni, siis on kõige loogilisem, et enne kui ta läheb end uputama, ta otsustab need veel läbi lüüa. Minugi mõtted võtsid raha nähes kohe uue suuna.

„Sellega,“ tärkas mulle pähe, „ma võin ju hakata iseseisvalt elama.“

Surmaminek kadus otsekohe kuhugi tagaplaanile. Otsustasin üürida endale kuhugi möbleeritud toa ja siis alustada otsekohe kohaotsimist. Tänapäev juba. Lähen kas või kuhugi majateenijaks, ei tea, mis neilgi inimestel on viga elada. Peaasi, et ma ei pea hakkama otsekohe oma rahast elama. See jäägu, kui on vähegi võimalik, kindlustuseks, kui jään korraga haigeks või saan kohast lahti, et mul oleks jälle kuni uue koha saamiseni millestki elada. Võõrast daami üles otsida ja talle raha tagasi viia ei tulnud mulle enam mõttesegi, sest olin selle eest juba üleliiga palju pahandusi kaela saanud.

Istusin seal ja kujutlesin endale oma vars-

tist iseseisvat elu. See paistis olevat õige meelitatav. Elan rahulikult enda ette, keegi ei kärgi minuga ega kirjuta ette iga sammu, mis pean astuma. Mul on oma korter ja ma kutsun endale külla neid inimesi, kes mulle meeldivad, mitte neid, kes tunduvad tädile sümpaatsed olevat ja ajavad mehelikku juttu.

Oma kavatsusest ma otsustasin mitte sõnagi lausuda, enne kui see on mul täide saadetud. Lähen hommikul välja ja õhtul, kui mul on käes korter ning koht, tulen siia tagasi ja teatan tädile oma elumuutusest. Paar ilusat ja mõjuvat sõna, millega kavatsesin seda teadaannet ette kanda, vilksatasid mul juba vaimusilma eest mööda. Igatahes, sellest pidi tulema liigutav silmapilk ja tädi pidi kindlasti kahetsema, kuigi ta seda välja ei näitaks, oma eilset halba ülespidamist minu vastu võõra noormehe juuresolekul. Ja kui ta vahest kahetsusest peaks väga haledat nägu tegema või koguni andeks paluma, siis otsustasin olla nii suurmeelne, et lubaksin tulla teda vahete-vahel vaatama.

Aga kui mu esimene kuraas langes ja ma natuke kainemalt hakkasin asja üle järele mõtlema, pidin veenduma, nagu väga palju teisigi minutaolisi, et kohaotsimine pole naljaasi. Kõige kergem on muidugi saada kuhugi kontorisse praktikandiks. Tähendab, pead tööd tegema rohkemgi kui mõni palgaline ametnik, tasuks

saad au, et sind lubatakse selles asutises töötada, ja tulevikulootuse kolmekümnekroonisele kuupalgale. Nendest kahtlemata headest asjadest teatavasti ei saa elada. Poemüüjannaks võib-olla saaks ka, aga neilt inimestelt nõutakse tingimata vene ja saksa keelt. Minu juures polnud lugu kummagagi hiilgav. Saksa keele kohta ei saa ju muidu mitte midagi öelda, aga kes pagan sinna küll artiklid välja mõtles! Artiklid, need on jälle sihukesed asjad, kui vast keegi veel ei tea, neid on kolm tükki ja sea sa sõnale ette missuguse tahtes, ikka on vale. Meil klassis ju leidus sääraseidki võlukunstnikke, kes oskasid artikleile alati nende paraja koha kätte näidata, aga minu saksa keele peale, ükskõik kas ta siis tuli mu suust või sulest, oli õpetaja alati minestamas. Kui poleks meie koolides tarvitusel ilusat spikerite-süsteemi, oleksin ma vist igaveseks ajaks selle keele taha istuma jäänud. Vene keelest ma jälle ei tea niigi palju kui kana ükskordühest. Masinakirja- ja raamatupidamise kursusi ma polnud samuti läbi teinud. Teadsin ainult natuke ajalugu, oskasin kaardi pealt näidata Musta merd ja Niiluse jõge, teadsin, mitu kilomeetrit maad on meilt päikese juurde ja palju aega kuluks, kui kellelegi pähe tuleks sõita rongiga kuu peale. Mida veel? Logaritmidetabelit õigetpidi kätte võtta, joonistada savikaussi ja kaalikat kõrvu ja kõrge jalaga

napsiklaasi kaalika taga ehk kokkuvõtlikult öeldes natüürmorti, kirjutada kirjatöid selle kohta, kuidas ma hindan „Kalevipoega“ ja mida kavatsen ette võtta Eesti majanduselu tõstmiseks (muidugi mitte oletadeski, et see tõstmine kunagi minu kätte usaldatakse), ja veel palju muudki. Ühegi peale ei saanud jääda lootma, et mul sellest kuski abi oleks, Majateenijaks minek ei tundunud ka enam nii ligitõmbav kui alguses.

Otsisin siiski üles igaks juhuks eilse „Postimehe“, et vaadata kohapakkumise kuulutusi. Palja enda ette mõtlemisega pole teatavasti saanud veel keegi mingit teenistust. Lehes oli üksainus kuulutus, mis mulle sobis. Selles öeldi, et vajatakse ettevõtlikke inimesi kerge töö peale, kus hõlpsasti võib teenida kuus seitsekümmend kuni sada krooni. Läbi rääkima võib tulla iga päev.

See polnud sugugi halb. Ma polnud elanud kunagi iseseisvalt, aga rehkendasin siiski, et seitsmekümne kuni saja krooniga kuus võiks juba elada. Ainult kahtlane tundus olevat selle juures asjaolu, et selle võrdlemisi hea palga peale inimesed ei paistnudki tormi jooksvat. Isegi aega polnud määrata, millal teenistusehimulised inimesed võivad tulla ja asutise ukse taha sappa seista. See näitas ainult, et suurt tungi sealpool ei kardetud. Siiski otsustasin

minna vaatama. Kui keegi tahab maksu mis maksab hakata iseseisvalt elama, siis tuleb tal ka otsekohe energiliselt peale hakata.

Hiilisin tasakesi välja, kell oli alles pool kaheksa. Teised magasid. Kella üheksani lonkisin ringi ühest tänavast teise, siis läksin antud aadressi peale.

See oli mingi seebitehas. Härra seebivabrikant avaldas elavat rõõmu, kui kuulis, mis asjama tulin. Miks mitte, ütles ta, teenistust andvat ta mulle hea meelega. Asi olevat iseenesest väga lihtne. Mul tulevat lihtsalt käia majast majja ja pakkuda inimestele tema vabriku seepe müüa. Muidugi saan ma iga müüdud seebi pealt omad protsendid. Mu vahepeal lootusrikkaks tõusnud meeoleu langes seda kuuldes peaaegu nullini.

„Oi, ärge tehke sugugi niisugust nägu,“ noomis härra, kes tegi selle ettepaneku. „Selle alaga saab hästi teenida. Igatahes palju ette, kui istuda kuski tolmuses büroos. Ainult peab olema natuke oskust.“

„Aga mul pole mingit oskust,“ püüdsin teise lahkelt pakkumist tagasi tõrjuda.

Sain kohe teada, et olin härra seebivabrikandi sõnade mõttest valesti aru saanud. Õieti öelda pole sellel alal tarvis mingisugust oskust. Ainult natuke peab teadma, kuidas inimestega ümber käia. Viisaka inimese mulje jätma, et

oleks usaldust. Peale selle, milline tervislik töö. Võib alati viibida värskes õhus, mis on iseäranis tervitatav nähtus nüüd, vastu kevadet. Ma nägevatki pisut kahvatu välja, ütles härra, nii et mulle oleks säärane kuur lihtsalt õnnistuseks. Ja ma kindlasti ei kujutavat ettegi, kui palju võib sel moel teenida. Neil olevat praegu üks preili (läbikäigu suurenemise puhul nad peavad nüüd teise juurde võtma), see rääkivat iga päev, tema tööpoolest ei taipa, kuidas võivad inimesed olla nii rumalad, et istuvad kontorites kolmeneljakümne krooni otsas. Tema ei taha säära-
sest asjast enam kuuldagi pärast seda, kui õp-
pis tundma seebimüütamise ala. Seitse-kahek-
sakümmend krooni kuus, see olevat tal nalja-
asi teenida ja ega sadagi krooni teeks raskusi,
aga ta lihtsalt ei viitsivat liiga palju käia. Te-
gevat päevas oma paaritunnise tiiru ära, siis
minevat kinno, et mis sest rahast kokku ajada,
kui ennast lõbustadagi ei saa.

„Ma ei tea,“ pomisesin. Suurepärastest väljavaadetest teenimise ja tervisekosutamise alal hoolimata ma polnud kuigi vaimustatud.

Härra raputas pead. Olevat, jah, rahva seas imelik, õieti võlts vaade säärasele teenistusele, et nagu ei peetavat kõige paremaks või viisaka-
maks või, härra ei teadnud isegi, mis see õieti oli. Aga viimasel ajal olevat märgata sel alal juba paranemist. Pole ka ime, kultuur tungib

ikka rohkem ja rohkem rahvahulkadesse ja ühes sellega siis kaovad ka igasugused väärad arusaamised. Lõppeks, kui mõelda loogiliselt järele, milleks peab inimene alati jooksma poodi, kui seep saab otsa. Seepidel teatavasti on juba niisugune õnnelik omadus külge sündinud, et nad saavad otsa. Siiski, ta on niisugune väike asi teiste suuremate seas, et linnas liikudes tuleb perenaisele väga harva meelde seepi kaasa viia. Pärast on muidugi hirmus siunamine, kui peab uuesti poodi minema. Aga kui see vaieldamatult tarvilik ese majapidamises tuuakse perenaisele koju kätte, kellel on siis sihukese heategija kohta midagi öelda. Igatahes, kole kahju, arvas härra, et ma ei saanud rääkida selle preiliga, kes juba müütas seepe, muidu ma viimati mõtlevat, et ta kiitleb.

Seda ma täpselt ei mõelnud parajasti, vaid arutasin, kas see härra võib niiviisi veel palju rääkida. Kindlasti oleks ta äri läinud kõige paremini, kui ta ise oleks käinud seepe müütamas. Ta kõne voolas nii libedasti ja nii veenvalt, et minagi, kes alati olin mõelnud kaubaagendi ameti olevat viletsaima koeraelu siin maakeral, hakkasin seda juba pidama päris kenaks ja vastuvõetavaks elukutseks. Ja et ta on peale selle veel üks tulutoovamaid ning tervislikumaid, selles olin ka juba peaaegu veendunud. Ainult, milles ma veel kahtlesin, et seda hiilgavat pak-

kumist kahel käel ei võtnud vastu, see oli mulle endalegi tume. Nähtavasti siin oli tegemist inimese loomuliku endakaitseinstinktiga.

Seebivabrikant, nähes mu kõhklevasse meeleollu langemist, võttis ruttu ette paberi ning pliiaatsi ja hakkas arvutama, kui palju mul täpselt on võimalus teenida selle äriaga. Kaks kuni neli senti saan ma seebi pealt, vastavalt selle hinnale. Ütleme, keskest läbi, kolm senti. Kui müün päeva jooksul maha sada seepi, see olevat, omavahel öeldes, naljaasi, on mul kolm krooni käes. Kui juba natuke rohkem vilun selle alaga, on isegi kaheksa senti päevas müümine naljaasi, tähendab, kuus krooni. Aga ütleme, et mul pole veel tuju koju minna, mõtlen, et olgu, müün veel mõned seebid. Ütleme, veel üks sada, mis, jälle omavahel öeldud, vilunud müüja käes polevat kah kes teab mis kunst, see teeb välja juba üheksa krooni päevas. Rehkendagu ma välja, missuguse summa teeb see kuus. Kuulutusse pannud ta ka mingisuguse palgasuuruse, aga see läinud nii umbes. Tal polevat enne kuulutuse ära viimist aega olnud rehkendama hakata. Ja ärgu ma sugugi arvaku, et üheksa krooni päevas on mingi maksimum. Mitte sinna poolegi. Üldse peab jälle ilma kiitlemata ütlema, üks paremus teiste ees on mulle pakutaval elukutsel peale juba mainitute veel olemas. See on, et inimene teenib niipalju, kui-

palju ta väärt on. Kontoris, näiteks, kas vehid päev läbi tööd teha, nii et pea on otsas märg, või närid sullepea otsa, ühepalju palka saad ikka. Kes sulle sellepärast palka tuleb juurde panema, et töötasid täna rohkem kui harilikult. Aga meil kõne all oleva ameti juures on see täiesti loomulik nähtus.

„Ma esialgu lasen teile sisse pakkida ainult sada seepi,“ ütles vabrikant. „Kui puudus tuleb, eks te siis või tulla veel juurde otsima. Ja esimene päev ka, või teil siis vaja on kohe jalamaid rikkaks minna.“ Selle viimase osa peale lausest ta naeris ja mina pidasin viisakaks teha sedasama.

Alles siis, kui ma, seepe täis pakitud kohver käes, seisin jälle tänaval, meenus mulle, et õieti-öelda ma ju poleks pidanud seda vastu võtma. Seebivabrikant ei kõnelnud enam ja ta sõnade mõju oli väga virk kaduma. Suured teenimisvõimalused taganesid mu silmade eest ikka kaugemale ja kaugemale.

Kohvrit tagasi viia ja öelda, et ma siiski loobun sellest elukutsest, ma ei julgenud. Ja mis sellest ka välja tuleks? Seebivabrikandil paistis aega laialt käes olevat, ta räägiks mulle ette veel pikema jutu kui enne ja ma usuksin jälle teda. Niiviisi võiksin ma kohvriga tantsida edasi-tagasi kas või päev läbi. Parem vahest siiski kas või paaris majaski proovida.

Läksin, nagu ikka rõhutatud meeleolus, kõigepealt Lainelt nõu küsima.

Mu kooliõde oli vastu igasuguseid ootusi mu uuest ametist lihtsalt vaimustatud.

„Suurepärase,“ leiutas ta, „ostan ise su käest esimese seebi. Iga äri läheb hästi, kui algus on hea.“ Ostiski. Ühe kolmekümneviiese, millel reklaami järgi otsustades pidi olema maasika lõhn, tegelikult aga oli täiesti lõhnatu tumeroosa ese.

„Ma tulen sinuga kaasa,“ ütles Laine, kui ta oma ostu piduliku näoga oli ära viinud. „Kahekesi on julgem. Ja vahest saab nalja ka. Niisugustel ühest majast teise käimistel võib juhtuda vahel huvitavaid asju.“

„Hõberebase“ jättis ta seekord koju. Niisugustel käikudel ei sobi olla väga uhkelt rõivais, väitis ta.

Kui aga olime juba tänaval, me ei teadnud kaua aega, missugusesse majja kõigepealt sisse astuda. Ühtemoodi eemaletõukavad nägid nad puha välja. Ma üksi poleks vist säärase samuga kunagi toime tulnud, kui mitte Laine po-

leks kogu aeg meelde tuletanud, et mida rutem ma sada seepi ära müün, seda varem võin oma tööpäeva lõpetada.

Lõppeks jäime peatuma ilusa kollase majakese ees. Pealtnäha väga sõbralik ehtis.

„Noh,“ ütles Laine julgustuseks.

Tegime eesukse ettevaatlikult lahti, nagu läheksime vargile, ja koputasime uksele paremal. Kuulatasime pinevalt. Kui seest hakkas kuuluma kobinat, oli mul tunne, et nüüd on veel viimane aeg jalga lasta. Kui Lainet poleks seal olnud, oleksin ma kindlasti seda teinudki. Uks avati. Üks naine vaatas meile küsivalt otsa.

„Vabandage,“ kogelesin, „mul on siin mõned seebid, kas teie ei tahaks vast osta?“

Uks klõpsatas kinni. Naine selle taga rääkis kellelegi agentidest, kes alaliselt käivad tülitamas ristiinimesi.

„Tige vanamoor,“ ütles Laine, „ma nägin seda ta näost otsekohe, nagu ta ukse vahele tuli. Aga sihukesti tuleb õnneks õige harva ette.“ Selle lootusega, et sääraseid, missuguse peale kukkusime esimesena, terve maailm pole täis, koputasimegi teisele uksele selles majas. Sellest väljavaatav naine avaldas arvamist, et meie olvat tulnud vargile. Nagu juba võib arvata, ei ostnud seegi seepi.

Alles kui väljusime majast, nägime, et see kandis numbrit kolmteist. Siis meid enam ei

imestanud sugugi asjaolu, et niipalju lohesid võis olla kogunenud ühe katuse alla. Mida lootagi sihukese numbriga majast?

Aga nagu peagi selgus, polnud number viisteistkümmet kandev maja oma naabrist karvavõrragi parem. Seal ütles esimene proua, ma olevat teda oma igapäevse tülitamisega juba põhjalikult ära tüüdanud, teine ainult urises meie peale ja kolmas rääkis, ta teadvat isegi, millal tal on seepi vaja. Peale selle oli ta täiesti veendunud, et see, mida ma nimetan seepideks, on tegelikult viimane rämps. Lõpu-sõnas soovitas ta meile tema ukse tagant jalamaid kaduda ja mitte kunagi enam sinna oma nägu näidata, millist kavatsust meil kindlasti pärast kõike temalt kuulnud ei olnudki.

„Selles tänavas ei maksa enam,“ otsustas Laine. „Siin nähtavasti on agente väga paksult. Mõnda kohta trehvab. Lähme, katsume kuski mujal.“

Minu arvamine oli, et üldse ei maksa enam. Paremini otsin endale mõne muu koha ja seni elan viiestkümnest kroonist. „Ei,“ ütles Laine. Ma ise olevat rumal ega oskavat asju ajada. Kes siis niiviisi üldse on kunagi midagi ära müünud, nagu mina teen. Midagi ei räägi rohkem, kui et ostke seepi, ostjaid oma kauba headuses ja odavuses veenda ei püüa. „Küll sa

näed," ütles ta, „ma ise pakun järgmises kohas, siis vaata, kuidas tehakse äri.“

Selle tingimusega olin ma muidugi nõus. Mis viga pealt vaadata, kui teine näeb vaeva, pealegi mind huvitas ka, kas Laine tõesti oskab säärast asja paremini. Oma sisemuses, kuigi seepidemüümine oli praegu minu huvides, ma lootsin, et tal läheb sama halvasti kui minul. Ei kannatanud lihtsalt mõtet, et teine võiks olla minust targem või osavam.

Läksime koguni teisele poole jõge, et jõuda võimalikult kaugemale teiste seebimüüjate piirkonnast.

„Hea küll," jäi Laine seal seisma ja ringi vaatama, „kaugele me ikka jookseme. Anna kohver siia.“

Ta võttis selle ja kõndis lähema eesukse poole. Mina uudishimulikult tema kannul.

Eesukse peal seisis silt: J. Kuusk. Laine kõlistas. Noor tüdruk avas ukse.

„Vabandage," ütles Laine tähtsalt, „kas me võime rääkida proua Kuusega?“

„Palun," ütles tüdruk ja kutsus meid sisse. Seal laskis ta meil isegi mantlid maha võtta. Mina pidasin küll seda toimingut täiesti üleauruseks, aga Laine ütles, see siin näivat olevat viisakas maja. Arvasin, et ega sellega veel pole öeldud, nagu vajaksid nad meie seepi. Laine aga oli enese edus siin täiesti kindel. Kus inimesega

juba algusest peale viisakalt ümber käiakse, väitis ta, seal olevat ka viisakas kohtlemine igas muuski asjas kindlustatud. Nii et, kui meilt siin ei ostetagi seepi, oletades, et neid on juba olemas terved lademed, siis vähemalt võib ta anda oma pea selle peale, et meid siin ei söimata ega lööda uksi nina alt kinni nagu koortel.

Tüdruk tuli uuesti ja palus meid edasi astuda. Proua ootavat meid juba. Laine heitis mulle võidurikka pilgu ja astus uhkesti, kohver käes ja nina püsti, teenijale järele.

Meid saadeti tuppa, kus meile ootavalt otsa vaatasid neli naist ja üks mees. Nad jõid teed. Naistest ma ei tundnud ühtegi, aga mees oli kindlasti härra Vaher, klaasivabrikant.

Terve seltskond vahtis meid pärani silmadega. Üks daamidest tõstis koguni lornjeti.

Laine kuraas kadus silmanähtavalt, kui ta märkas klaasivabrikanti.

„Tere!“ ütles ta nii naljaka kohmetusega, et klaasivabrikant päris avalikult muigas.

„Oo, vabandage,“ tõusis laua juurest keegi daamidest, kes vist oligi proua Kuusk. „Mina mõtlesin, et olete hoopis teised.“ Oma sõbrannade poole: „Ma ei tea, mis ma küll pean peale hakkama oma uue teenijaga. Iga päev ta saadab midagi korda.“ Jälle meie poole: „Palun, vast astume siia kõrvaltuppa. Teie vist tahtsite minuga rääkida.“

Laine noogutas peaga ja pomises midagi. Näha oli, et selles viisakas majas ei tundnud ta ennast enam hästi.

Korraga ütles klaasivabrikant: „Ohoo, seal ongi ju see kange preili, kes härra Semmeli proua Partsile, teate selle raamatukaupmehe lesele, kõva raha eest maha müüs.“

Daamid tõstsid jälle pead oma teetasside juurest ja vaatasid meid veel suurema huviga kui enne.

„Ah-ah-haal!“ naeris klaasivabrikant.

„Hii-hii!“ tegid daamid.

Perenaine pöördus ümber ja vaatas meid väga kahtlevalt. Ta vist ei teadnud, kas sobibki meiesuguseid tüüpe viia kõrvaltuppa või on rohkem etiketi järgi, kui ta räägib meiega eestoas.

Klaasivabrikant, kes kui kunagi õige kaval-er oma daame lõbustada püüdis, hõikas:

„Kas vahest preilidel on täna ka mõni mees müüa?“

„Hii-hii!“ tegid daamid.

Lainel kargas süda täis.

„Ei ole täna mehi,“ ütles ta. „Nüüd müüme seepe. Niisuguseid seepe, millega mõni lakutud välimusega härra ennast seestpoolt võib pesta. Teile, näiteks, paistab seda tarvis olevat.“

„Jumal!“ kaebasid daamid. „Milline häbe-matus!“

Seebivabrikant läks punaseks ja tõusis püsti. Perenaine hõikas vihast väriseva häälega tüdrukut ja meie kadusime valgukiirusel sellest majast.

Tänaval pani Laine kohvri maha. Tal olivat kauplemisest isu täis, väitis ta.

Ütlesin, et minul samuti.

Kõndisime siis tagasi linna poole.

„Hiiglavastik mees, see klaasivabrikant,“ tähendas Laine.

Leidsin sedasama. Aga ma ei suutnud jätta meelde tuletamata, et ta oli paari päeva eest sellest mehest hoopis teisel arvamisel.

„Mis sa ajad!“ ütles Laine pahaselt. „Mulle pole kunagi meeldinud säärased kehkenpüksid. Mees peab ikka olema mees.“

„Nagu härra Turvas?“ oletasin mina.

„Just nagu härra Turvas!“ Laine vaatas mulle sõjakalt otsa, et kas ma julgen öelda selle vastu midagi.

Loomulikult ma ei lausunud sõnagi. Viisin jutu hoopis hädaohutumatele asjadele:

„Nüüd lähme, otsime mulle korteri.“

„Lähme jah,“ oli Laine nõus, „vahest saab nalja.“ Sellest nalja tagaajamise tõvest ei parrandanud teda vist miski rohi.

Kui jõudsime jälle Kivisillale, oli silla teine veer inimesi paksult täis. Kõik vahtisid alla jõkke.

Meie poetasime endid teiste vahele ja vaatasime ka. Seal polnud näha midagi, peale vee ja jääveere vähe kaugemal, mida vahtida on ju võimalik igal kellaajal. Pöördusin sellepärast enda kõrval seisva proua poole, et küsida, mis on selles natukeses lahtises vees täna nii iseäralikku.

„Keegi tüdruk olevat siia täna sisse hüpanud,“ vastas proua.

Nüüd tundus mullegi sillaalune olevat juba palju huvitavam. Vahtisin tükk aega teraselt veepinda, aga ei näinud midagi.

„Millal ta hüppas?“ pärisin. „Kas ammu? Kas teie nägite?“

„Ei näinud,“ raputas proua kahetsedes pead. „Tulin natuke aega enne teid. Eemalt nägin juba, et rahvast terve sild täis, tulin siis ka vaatama, mis juhtunud, et ega nad ilma asjata siin ikka seisaks. Aga sees ta olevat juba hulk aega.“

Keegi näitas eemal kaugele üle sillaääre upitades näpuga jääveere poole. Jäime kõik sinna vahtima ja mina vähemalt soovisin, et mu silmad oleksid nagu mõnel putukaliigil pika toru otsas, nii et avaneks võimalus neid sirutada välja kuni jää-ääreni. Niiviisi, kaugelt, ei püüdnud mu silmad sealt küll mitte midagi kinni. Ja ega vist teistegi käsi käinud paremini. Laine, kes on kaunis lühikese nägemisega, müksis kogu

aeg mind ja teisel pool ta kõrval seisjat ja nõudis, me pidavat talle ütleva, mis seal on. Kellelgi polnud aga selleks aega, pidime ju kõik oma jõud koondama, et teada saada, mis asi oli see, mida too üle sillaääre upitaja härra nii teraselt vahtis. Alles kui ta tagasi tõmbus teiste inimeste ritta ja pead raputades mõista andis, et see polnud mitte midagi, loobusime meie teisedki oma silmade pingutamisest.

„Ega ta siis peale ei tulegi,“ seletas asjatundlikult härra portfelliga, kes kärsitult iga silmapilk kella vaatas, nähtavasti kartes kuhugi hiljaks jääda. „Enne kui kevadel, kui vesi soojemaks läheb. Praegu ta seisab põhjas nagu kivi. Või läks jää alla, mine võta sa teda sealt kinni.“

„Ei tea,“ huvitus proua minu kõrval, „mispärast ta õige sisse hüppas?“

„Ju tal ikka mõni hingevalu pidi olema,“ ütles keegi eemalt haleda häälega.

„Vast õnnetu armastus?“ oletas preili, kes nii hiljaks jäi tulekuga, et sillaveerel enam platsi ei saanud, mispärast pidi leppima üle minu öla vahtimisega.

Selle peale hakkas üks vanamees sarjama käriseva häälega tervet meie aja noorsugu. Et nii õrnad teised, midagi ei kannata. Niikui poiss ja plika tülli lähevad, kohe jooksevad vette. Vanasti olnud selles suhtes maailmakord küll

palju parem, väitis ta. Antud kummalegi poolele nahatäis ja õnnetu armastus olnud nagu peoga võetud.

Keegi noormees tahtis tükkida minu ja Laine vahele, aga meie seisime kindlalt paigal ega lasknud end liigutada. Siis ta läks vihaselt minema, torisedes, et küll olevat mõnel inimesel palju aega. Võib tundide kaupa sillal seista ja vett vahtida. Ma ei näinud, kas ta mujal sai ennast pressida aja surnuuklööjate ridadesse, ta kadus mu silmist sillavärvavate taha.

„Ema olevat käinud küll pritsimajas abi kutsumas,“ rääkis naisehäälel meie taga. „Aga mis needki teha saavad. Jää ju siin silla juures nii õhuke, et ära ikka mine peale. Muidu vast katsuks kuidagi põhjast otsida.“

„Ah ema kah juba teab?“ huvitus teine häälel.

„Miks ei tea,“ kinnitas esimene. „Seisab seal teisel pool, vaeseke, ja nutab. Mis sa teed ära,“ lõpetas ta oma jutu sügava ohkega.

Mina, Laine, proua, kes mu kõrval seisis ja veel mõned inimesed, kel võimalus oli seda jutuajamist pealt kuulata, jätsime nagu kokkuräägitult, kuigi me üksteisele sõnagi ei lausunud, oma head kohad sinnapaika ja liikusime teisele sillaotsale. Uppunud meie ei saanud näha, see oli juba enam-vähem selge, nii siis tahtsime vähemalt näha ta ema ja seda, kuidas ta nutab.

Peagi leidsime ta kätte. Ta tõepoolest vah-
tis nuuksudes üle sillaääre üksisilmi vette. See
oli, nagu ma oma ehmatuses märkasin, mu
tädi. Tema kõrval seisis, ka sillaveerele toetu-
des ja vette vahtides, Jaan, ehk härra Paas.

Jooksin tädi juurde ja haarasin ta käsivar-
rest kinni.

„Tädi,“ karjusin ma, ka juba ehmatuses
poolnuttes, „ütle, mis on juhtunud.“

Tädi tegi säärase näo, nagu tahaks ta ise
üle sillaveere sisse hüpata. Aga ainult silma-
pilguks. Siis hakkas ta minuga hirmsasti kär-
kima. Nagu pikne. Et kuidas ma tohtivat teda
niiviisi ehmata. Tükk aega tegi ta mulle iga-
suguseid etteheiteid, enne kui hakkasin taipama,
et see uppunu, keda siin nii kangesti otsiti,
olin ma ise.

Olin hommikul rutuga unustanud kirjad
lauale, selle asemel et neid puruks rebida ja
paberikorvi visata. Tädi oli hommikul piima-
poodis käies kuulnud naistelt, kes olid jälle
omakorda kustki mujalt kuulnud, keegi naine
hüpanud hommikul üle Kivisilla ääre jõkke. Kui
ta hiljem minu laualt leidis need õnnetud kirjad,
ei kahelnud ta enam, et see olin mina. Kõige-
pealt oli ta joosnud härra Paasi kirja ümbrikul
antud aadressil Tähe tänavale, et sellele pere-
konnale minu surma pärast teha kibedaid ette-
heiteid. Kirjast, mis oli määratud tähendatud

perekonna isale ja mille tädi kelleltki luba küsimata lahti oli rebinud, arvas ta seda mulle täiesti arusaamatu loogikaga järeldada võivat. Ennast süüdistada polnud talle sekundiski pähe tulnud. Ja siis olid nad härra Paasiga rutanud õnnetuskohale. Mida ta kavatses siin tegema hakata, selle üle ma ei julgenud teateid pärida, samuti kui hoidusin avaldamast arvamist, et oleks vist tõepoolest parem olnud, kui oleksin uppunud. Sest seni kui mind arvati selles seisukorras viibivat, nuteti mind taga ja oleks vist ei tea mis antud võimaluse eest mind jälle kätte saada. Kui aga tõepoolest kerkisin elavalt lagedale, sain söimata.

„Lähme nüüd koju,“ käsutas tädi ja mul mitte ei tulnud üle keele see sõna, et olen otsustanud hakata iseseisvaks ning kavatsen praegu minna otsima endale uut korterit.

Kõndisime kolmekesi kodu poole. Laine seebikohvriga poetas enese tasakesi minema, et siis, kui tädi meeleolu muutub jälle normaalseks, vaatame, kas üldse maksabki talle rääkida minu uuest teenistuskohast.

Vaatasin neid kahte kõrvalt. Tädi oli ikka veel ärritatud, härra Paas aga kõndis meiega kaasa säärase endastmõistetava näoga, nagu oleksid lood kõige paremas korras.

„Kus sa olid hommikust saadik?“ küsis äkki tädi.

„Otsisin endale kohta,“ vastasin.

Tädi tõendas, mulle tulevat vahel väga imelikud ideed. Kas härra Paas ei leidvat seda?

„Jah,“ ütles see vastutulelikult, „tõepoolest naljakas, kuidas inimene võib üldse tulla säärasele mõttele.“

„Ja kas said koha?“ uuris tädi edasi.

„Jah,“ vastasin, „müüsin seepe.“

„Issand!“ karjatas tädi.

„Müüsite juba?“ huvitus ka härra Paas. „Kas palju?“

„Ühe,“ vastasin, jättes nimetamata, et see läks Lainele. Las arvavad, et mul on natukenegi kaupmeheandi.

Tädi ütles, mul olevat nähtavasti kavatsus teda põhjalikult ära teotada.

„Mis te arvate,“ pöördus ta jälle härra Paasi poole, „mis ma pean küll peale hakkama selle tüdrukuga?“

„Kõige parem on,“ ütles härra Paas, „kui paneksite ta mehele.“

Tädi punastus õnnelikult, nagu oleks ettepanek tehtud temale.

Hiljem, kui tädiga kahekesi olles lõplikult ära leppisime, kusjuures kahetsesime mõlemad, tema oma eilseid sõnu ja mina oma tänast tegu, ütles tädi:

„Ma leian, et härra Paas on meie aja kohta väga kena noormees. Üks haruldane eksemplar igatahes teiste endataoliste seas.“

Mõtlesin, et millega see poiss küll toime võis tulla. Võib-olla ta sooritas mõne rüütellikuse, näiteks suudles tädi kätt. Sihukesed asjad meeldivad tädile nagu kassile palderjan.

„Igatahes,“ rääkis tädi, „ta oli sinu kirjast kuuldes niisama või veel hullemini ehmunud nagu minagi. Ja tema isa, see läks nagu meelest ära. Mulle paistab, sel poisil on tõsised mõtted. Ega sa ei tea, kas tal midagi varandust peaks ka olema?“

Seda ma kahjuks ei teadnud.

Tädi vaatas mulle imestunult otsa. Ta vist mõtles, et kui tema oleks mõne poisiga tutvunud, esimene asi — ta oleks teinud järelepärimise selle varandusliku seisukorra kohta. Aga etteheiteid mu elutarkuse puudumise eest ma täna ei saanud. Liigutav leppimissilmapiilk oli alles liiga lähedal.

Kui härra Paas järgmisel päeval meid külastas, ei paistnud tädil enam midagi olevat selle vastu, jätta meid kahekesi. Ta isegi ei tulnud kordagi üle ukse vaatama, kas me jälle teineteisele liiga lähedal ei istu. Omavahel öeldud, seda me ka tegime. Ja kui olla päris õiglane: ma ootasin suure põnevusega, et ta hakkaks jälle rääkima säärasel teemal kui eelmine kord. Aga ta kahjuks ei teinud seda. Selle asemel käis ta mulle seni peale, et selgitaksin talle, kuidas tuln enesetapmisele ja mida tähendasid härra Semmeli saladuslikud jutud minu kohta (ta oli oma mõtetes need kaks asja ühe mütsi alla viinud), kuni ma tõepoolest kõik, alates ajalehekirjutisest härra Turba viibeteni piimapoos, ära rääkisin.

„Ja see raha on ikka veel teie käes?“ küsis härra Paas.

Ütlesin, et kavatsen selle jätta endale.

Minu imestuseks aga ta raputas laitvalt pead. Nähtavasti ta polnud täna põrmugi nii kergemeelses tujus kui eelmine kord.

„Peate selle tagasi viima,“ ütles ta kindlalt.

„Hm,“ arvasin mina. „Ma õieti-öelda olen ka sellele mõelnud. Aga ma ei julge. See daam, proua Parts, nagu kuulsin nüüd, on, otsustades meie viimase kohtumise järgi, minu peale väga kuri.“

„Ei tee viga,“ trööstis härra Paas. „Tulen teile kaitsejaks kaasa.“

Tahtsin ennast temale näidata heas valguses, sellepärast ma ei hakanud vastu vaidlema, kuigi nii raskelt teenitud rahast oli ka natuke kahju. „Kui teil on aega,“ pomisesin tagasihoidlikult.

„Aega on mul küllalt,“ tõendas tema, „loengut täna enam pole ja koju minna ma ka ei taha. Isa on minu peale kangesti kuri. Ta nimelt arvab, et teie endatapmise tahtmine oli tingitud minu käitumisest teie vastu.“

„Mul on kahju,“ vabandasin, „aga ma tõepoolest ei tahtnud teie perekondlikke vahekordi nii halvaks ajada.“

„Hea küll,“ viskas tema käega. „Need vahekorrad annavad ennast vast varsti juba seada. Kõigepealt aga lähme, viime raha ära.“

Kadunud raamatukaupmees Partsi maja oli umbes viie aasta eest, kui ta ehitati, oma uudse joone pärast meie linnas väikeseks sensatsiooniks. Sellepärast leidis siin ka vähe inimesi, kes seda maja ei teadnud. Seadsime sammud sinnapoole. Proua Parts elas, nagu näitas nime-

kaart, teisel korral. Kõlistasime seal ja jäime ootama.

Mul hakkas jälle proua Partsi ees kange hirm.

„Minge teie üksi sisse,“ palusin oma saatjat.
„Ma mitte ei julge. Õelge, et mina saatsin raha ära, mind ennast pole ju sinna vajagi.“

Härra Paas ainult noogutas nõus olles pead. Hääleaga vastata ta ei saanud enam, sest ukse tagant oli juba samme kuulda. Tõmbusin varjule.

Uks tehti lahti.

„Palun, kas ma võin proua Partsiiga kokku saada?“ ütles härra Paas. Sellest polnud kuigi raske järeldada, et avaja polnud mitte see proua isiklikult.

Teenija vist, oletasin mina. Ja ruttu, niipea kui uks suleti, litsusin kõrva vastu lukuauku. Oleksin võinud mürki võtta, et see, kes seespool rääkis härra Paasiga, oli mu vana tuttav härra Semmel.

„Mis te proua Partsist tahate?“ küsis see härra kaunis ebasõbralikult, nii palju kui ma aru sain.

„Tahaksin rääkida isiklikus asjas,“ kuulsin härra Paasi vastavat.

„Soo?“ ütles härra Semmeli hääl. „Huvitav, mis isiklikke asju teil peaks proua Partsiiga ajada olema. Minu teades...“ Hääl jäi vait,

nähtavasti selle omanik luges tarvilikuks järele mõelda, mida seesugune asi peaks tähendama.

Onkel on armukade, mõtlesin mina. Ja leidsin, et see on talle päris paras. Ise armastab, niipalju kui mina tast tean, väga ja igal võimalikul juhul teha kõrvalhüppeid. Nüüd vast tunneb natukenegi, mis seesugused lood teisele tähendavad.

Ei tea, kas härra Semmeli olemine muutus juba kardetavaks või hakkas härra Paasil lihtsalt igav seal seista ja lasta teist meest ennast vihaselt pörnitseda, aga kuulsin teda ütlevat:

„Noh, ma arvan, väga suur saladus see ei peaks olema, pealegi kuna teil paistavad proua Partsi suhtes kaunis suured õigused olevat. Tõin proua Partsile ta raha tagasi.“

„Mis? Raha? Missuguse raha?“ Härra Semmeli hääl muutus imelikult kõrgeks ja ärevaks.

Teise erutus võib-olla hirmutas härra Paasi, igatahes ta ei vastanud sõnagi. Arvatavasti püüdis ruttu järele mõelda, kuidas räägiks praegu mõni kuulus diplomaat tema asemel.

Aga härra Semmel läks nagu põlema.

„Jalamaid ütlete mulle, noormees, mis otsarbeks minu pruut“ (neid kahte viimast sõna saatis äge rusikahoop vastu mingit mööblitükki) „andis teile raha. Muidu...“ Tagumine sõna kõlas jälle jubedasti ähvardavalt.

Härra Paas näis enda halva vastuvõtmise jahmatusest juba hakkavat lahti saama. „Mis te teete muidu?“ küsis ta päris harilikus tema toonis.

Kihistasin ukse taga tasakesi naerda, sest kujutlesin, kui koomiline pidi härra Semmel praegu välja nägema oma ümmarguse kolba ja kõrgete kontsadega. Pealegi, kuna ta nüüd õige kiirete sammudega kuuldus toas ringi jooksvat.

„Mida te otsite?“ küsis härra Paas. „Revolvrit või?“

„Noormees . . . ,“ karjatas härra Semmel ja ta hääl värises. Võib-olla ta näitas rusikat või tegi mõne muu ähvardava liigutuse, sest härra Paas ütles: „Ärge vehkige ometi nii naljakalt. Kutsuge parem proua Parts siia, siis saavad asjad meie kõigi suhtes selgeks ühe korraga.“

Nüüd ma kartsin küll, et nad lähevad kokku. Surusin kõrva veel kõvemini vastu ust, et tarviduse korral kas vahele joosta või appi karjuda, aga siis kuulsin korraga oma selja taga mulle lähenevaid hiilivaid samme. Ajasin enese ruttu sirgeks ja pöördusin ümber. Proua Parts isiklikult seisis seal.

Endapäästmise vaist öeldakse olevat inimeses üks tugevamaid. Selle mõjul ma vist teotseingi, kui küsisin, kuigi ehmatuse mõjul kogeldes ja vägagi ennast süüditunnistava häälega:

„Vabandage, kas siin elab keegi härra Paas?“

Muidugi sain jalamaid isegi aru, et see küsimus oli väga väikeseks vabanduseks mu võõra korteri ukse taga kuulutamisele.

Proua Parts lausus väga jahedalt:

„Teil peaks häbi olema.“

Mul oli ju ka ja ma arvan, ta nägi seda väga hästi.

„Öelge mulle nüüd päris ausalt ära,“ jätkas proua Parts, „mida te siit otsite?“

Proua Partsi korteriuks tõmmati järsku lahti. Härra Semmel seisis seal ja vaatas oma pruuti, nagu ta enne seda prouat nimetas, väga kurjakuulutava näoga.

„Seal sa oledki, Olli,“ ütles ta. „Siin on üks noormees, kes ütleb, et sa olevat temale raha andnud, aga tema ei taha seda enam.“

Härra Paasi nägu tuli ka härra Semmeli kõrval nähtavale.

Proua Parts ütles, see olevat suurim häbematus, mis temale kunagi öeldud. Seda noormeest polevat ta kunagi näinud.

„Härra Paas tuli ainult minuga kaasa,“ ruttasin seadma tõsiolusid jalule, aga edasi rääkida mul enam ei lastud, sest proua Parts hakkas ise rääkima.

„Ah nii!“ hõikas ta. Nüüd tal hakkavat juba selguma, kustpoolt tuul puhub. Kas siis härra

Semmel ei tundvat mind, seda jultunud tüdrukut ja aferisti? Ma vist olevat ära näinud, et mul enam ei vea oma ohvritega ja uusi vahest ei leia ka, kes on nii rumalad, et lasevad endid sisse vedada. Nüüd ma olevat siis võtnud teise endasuguse kelmi kaasa ja tulnud siia vaatama, et vahest suudab oma vanadelt ohvritelt midagi välja pressida.

„Jumal tänatud,“ lõpetas ta oma pika ja sisuka kõne, „meil on olemas seadused, mis meid veel kaitsevad. Vähemalt viis aastat saate selle eest,“ tõendas ta. Ise puhkes sealsamas pisaraisse, aga kindlasti mitte sellepärast, et tal oleks meist kahju olnud. „Viska nad trepist alla, Artur,“ palus ta, „mu närvid ei pea enam vastu, kui ma nende inimeste nägusid pean veel kaua nägema.“

Härra Semmel astus väärrika näoga sammu ettepoole.

„Palun, lahkuge,“ ütles ta.

„Me lahkume niikuinii,“ rääkis härra Paas, „aga enne tahaksin ma siiski selle asja ära korraldada, mille pärast tulime.“

Proua Parts oigas, haaras peast kahe käega kinni ja vankus korteriuksest sisse. Härra Paas tahtis talle järgneda, aga selle nõu löikas härra Semmel katki, astudes talle teele ette.

„Kui tulete veel ühe ainsa sammu siia poole,“

deklameeris ta dramaatiliselt nagu õpilane kooli-aktusel, „siis ma lähen ja helistan politseisse.“

Uks tõmmati meie ees kinni.

Vaatasime teineteisele otsa ja kehtasime abitult õlgu. Siis tõstis härra Paas sõrme märgiks, et tal on hea idee. Ta võttis oma portfelli ümbriku, kirjutas proua Partsi nime peale, asetask sinna sisse viiskümmend krooni ja laskis siis kõik selle kirjakasti.

„Vähemalt meie poolt peaks nüüd olema asi korras,“ ütles ta rahuldunult.

Hakkasime minema trepist alla.

Ülal avati veel kord uks. Vaatasime tagasi. Seal seisis proua Parts. „Sähke!“ karjatas ta ja viskas meile midagi kõlinal järele. „Rohkem te minult enam ei saa, seda pidage meeles.“ Uks lendas nii kõvasti kinni, et ülikooli seismograaf kindlasti registreeris maavärisemise kustki Lõuna-Ameerika või Austraalia saartelt.

See, mis meile järele visati, veeres trepist alla ja lahtisest eesuksest tänavale. Siis tuli keegi härra, jäi sinna seisma, vaatas ette ja taha, viskas siis oma taskuräti maha ning kummardus seda üles võtma. Astus selle peale täiesti ükskõikse näoga edasi.

„Ütleme talle, et oodaku natuke,“ ütles härra Paas, „vast visatakse veel midagi.“

Selle peale naersime mõlemad ja hakkasime minema ühisel nõul linna poole.

Läksime kinno.

Kui astusime saali, kinolinal Joan Crawford parajasti suudles kedagi noorhärrat, keda ma ei tundnud. Või oli see vastupidi? Kolmas plats matsutas kõvasti, teine ja esimene vaatasid viisakalt vaikides pealt. Selle peale läks valgeks. Üks paar tagumises reas oli kõrgematest eeskujudest nii üles köetud, et oli hakanud seda sealsamas järele tegema. Nad jäid aga pisut hiljaks ja pidid nüüd, kõvasti punastudes muidugi, välja kannatama, et teised inimesed irvitasid nende üle.

„Lähme meie ka tagumisse ritta,“ ütlesin seda nähes.

Siis tehti saal poolpimedaks ja näidati kingi, kalosse, seepe, raadioaparaate ning muud niहुkest vallasvara.

„Kas müüsite sääraseid seepe, nagu see?“ küsis härra Paas.

„Ma ei saanudki vaadata, missugused nad olid.“

„Sst!“ tegi daam meie ees ja heitis vihase

pilgu seljataha. Ta vist ei osanud draama ja kalossinäitamise vahel vahet teha.

Kehitasime õlgu, aga mõtteid vahetama daami maitse üle ei hakanud. Vaatasime vaikides.

Saal tehti päris pimedaks ja hakati näitama vaatepilti. Linale ilmus uisutee. Kesk uisuteed põles kõrge tuli, selle ümber sagisid inimesed. Siis näidati tuld päris lähedalt. Siis teiselt poolt, ka lähedalt. Selle peale juba natuke kaugemalt. Kui arvati vist, et kõigile inimestele on nüüd põhjalikult selge, missugune nägi välja see tuli uisuteel, hakati meid kordamööda tutvustama inimeste nägudega, kes seisid ümber tule. Neid oli õige palju. Kui need ka kõigile olid selgeks saanud, siis võimaldati meil vaadata lapsi ja suurte inimeste jalgu.

„Ma arvan, see on vist õige energiline daam, kes istub meie ees,“ sosistas härra Paas. „Umbes nagu proua Parts. Halb, et me ei tundnud teda ennem, oleksime võtnud teise koha.“

„Pole teist kohta,“ ümisesin vastu.

„Pagana kahju,“ arvas mu naaber. „Mulle just praegu tuli peale niisugune hea jutuaajamise tuju.“

Daam meie ees pööras natuke pead. Mük-sasin hoiatavalt oma naabrit. Vaikisime ja vaatasime niisama tähelepanelikult linale, nagu suur enamus teisi sealolijaid.

Kui kõik eeskava lisad olid läbi, vaatasime mõlemad ootusrikaste silmadega daamile meie ees. Et vahest ta läheb nüüd minema. Ta ei mõelnudki teha midagi säärast. Valget aega ta kasutas selleks, et pöörduda ümber ja vahtida meid tükk aega hoiatava pilguga. Ta vist arutas sealjuures omas meeles küsimust, mis sihukesed tüübid, kes ei oska end ülal pidada, tulevad inimeste sekka. Vastasime tema pilgule nii süütute nägudega kui oskasime ja siis palus härra Paas mind vaadata, kas tal pole mitte lips viltu või nägu nõgine. Daam keeras väarikalt pea loomulikku asendisse tagasi.

Film algas peale. Joan Crawford oli miljönäri tütar. Ta nähtavasti tundis igavust, sest haigutas.

Kolmas plats haigutas kõvasti kaasa.

„Oleksime pidanud sinna minema,“ ütles mu naaber vaevaltkuuldavalt, osutades peaga ettepoole. „Seal võib nähtavasti teha, mis tahad.“

Keegi lakutud välimusega, aga gangsteri näoga noormees tuli Joan Crawfordile, keda filmis nimetati Wallyks, külla. Ta hoidis selja taga suurt vihta roose, mille ta just praegu kõrvaltoast vaasist üle lõi. Wally võttis lauanurgal võluvas poosis istet. Millest nad rääkisid, ei saanud ma sõnagi aru peale „ou“-de, mida nad

õige ohtralt puistasid muu jutu vahele, kuigi õppisin koolis tervelt viis aastat inglise keelt.

„Kas teate, mida ma õpin ülikoolis?“ sosistas härra Paas.

„Pole aimu. Kust ma peaksingi seda teadma?“

„Mõtlesin, et harilikult tüdrukud, keda mõni tudeng huvitab, lähevad ülikooli kantseleisse ja vaatavad sealt järele.“

„Arvate?“

„Seda ma tean kindlasti,“ tõendas tema. „Ah siis teie pole seal veel käinud? Siis ei pruugigi minna, ütlen teile ise. Õpin nimelt metsateadust.“

„Jaa,“ ütlesin mina, pidades kogu aeg natuke hirmunult silmas daami meie ees.

„Kevadel lõpetan ära. Koht on mul ka juba umbes valmis vaadatud. Öelge, kas teile meeldiks elada suures, ilusas metsas?“

„Ma ei tea,“ vastasin ja jäin kohe vait. Daam meie ees liigutas kardetavalt. Andsin oma naabrile jälle hoiatava müksu.

Miljonäritütär oma austajaga olid selle aja sees läinud aeda. Nad istusid laiade lehtedega puu all, lobisesid vahetpidamatult ja ütlesid „ou“ nagu ennegi.

„Ei tea, mis nad vahepeal tegid?“ küsis härra Paas.

Kehitasin õlgu. „Ei pannud tähele.“

„Küsimise selle daami käest järele,“ ütles mu naaber ja siis me kõhistasime mõlemad tasakesi naerda.

Daam vaatas ühe silmaga taha.

Linal Wally oma austajaga olid vahepeal millegi peale tülli pöördunud. Austaja läks vihaselt minema. Miljonäritütar astus tuppa ja võttis õige selle pahanduse peale ühe napsi.

Kolmas plats rüüpas ja laksutas keelt.

„Kui Peeter praegu tuleks siia,“ sosistas härra Paas, „kas hakkaksite siis jälle teda vah-
tima?“

„Ei hakkaks.“

„Kas olete juba unustanud tema?“

„Jah.“

„Küll käib säärane asi naiste juures ruttu,“ imestas härra Paas.

„Eks ole,“ vastasin tema stiilis.

„Kas teate,“ ütles härra Paas ja asetask oma käe tooli külgtolmu minu oma peale (ma ei tõm-
manud oma ära), „teiega on kinos pööraselt hea
olla. Ja ma arvan, igal pool mujal ka. Kas teie
ei leia, et mul on väga tark isa?“

See jutt juba meeldis mulle eriti. Mul tun-
dus ka tema kõrval nii kodune, nagu oleksime
juba jääajast peale istunud siin kõrvuti ja aja-
nud juttu.

Miljonäritütär kurameeris jälle kellegi mehega. Aga kas see oli endine peigmees või mõni teine, sellest ma ei saanud aru. Ameerika näitlejad on ju kõik nii magusalt ühtemoodi. Hea, et sedagi vahet saad teha, kes neist on mees, kes naine.

„Ei tea, kes see peaks olema?“ küsis härra Paas.

„Sst!“ ütles daam meie ees.

„Ma ei küsinud ju temalt,“ sosistas mu naaber, aga õige tasa.

Kavaler tõi jälle Wallyle roose. Kas ta ostis nad või lõi ka kustki üle, seda ma kahjuks ei näinud. Daami pärast meie ees ei usaldanud härra Paasilt ka küsida.

„Ou!“ ütles Wally ja nuusutas roose.

„Kas teate, mis mu eesnimi on?“ algas härra Paas jälle.

„Jaan,“ vastasin mina.

„Kust te seda teate?“

„Teie ema ütles seekord, et „Jaan, mis ma näen?““

„Teis on detektiivi kalduvusi,“ otsustas tema.

„Tss!“ pöördus daam nüüd juba õige energiliselt meie poole ümber. „Kui teie ükskord oma jutuaajamist ei lõpeta, ma kutsun korrapidaja ja lasen teid välja viia.“

Vabandasime viisakalt.

Miljonäritütar oli meie viimase jutu ajal läinud oma jahtlaevale, mille nimi oli ka Wally. Peigmehele samuti. Neid oli nüüd juba neli. Üks neist kandis halli pead ja suudles Wallyt ilusti otsaette. Pärast tuli välja, et see oli vana miljonär ise.

Peigmehele lamasid dekil lamamistoolidel ja suitsetasid. Wally seisis laeva äärel püsti. Ta tegi, nagu vaataks merd, aga õige põhjus seal-seismiseks oli vist see, et tal oli uus püdžaama seljas. Laev kiikus.

„Ei tea, miks neist ükski ei tee talle abiellumis-ettepanekut?“ püüdis härra Paas öelda võimalikult tasa.

„Vara veel,“ otsustasin mina, „seda tehakse harilikult filmi lõpus või natuke aega enne seda.“

Vaatasime pingutatud tähelepanuga meie ees istuvat daami. Ta ei liigutanud.

„Siis tuleb veel kaua oodata,“ ohkas härra Paas.

„Miks te siis just seda nii kangesti ootate?“ tahtsin mina teada.

„Tahan õppida,“ ütles tema tähtsalt. „Ma pole selles küsimuses veel kuigi vilunud, aga varsti tuleb mulle seda tarvis.“

Miljonäritütar oma austajatega muudkui promeneerisid mööda laevalage, kord ühega, siis jälle teisega. Armastust avaldada ei mõelnud neist nähtavasti veel keegi.

„Ma ei jõua oodata,“ algas jälle härra Paas. „Katsun seda teha ilma suurte eeskujudeta. Kuidas seda nüüd kõige paremini väljendada? Ma mõtlen, et . . .“

Daam meie ees tõusis kolinal üles ja ruttas välja.

„Ega ta viimati läinud korrapidajat kutsuma?“ oletasin natuke hirmunult.

„Viimati ka,“ arvas mu naaber. „Siis tuleb ruttu teha. Kas mäletate, kus kohal ma õieti pooleli jäin?“

„Kuidas seda nüüd kõige paremini öelda? Ma mõtlen, et . . .“ tuletasin talle ruttu meelde, vaadates ise vilksti ukse poole, et vahest segajad juba tulevad.

„Ma mõtlen, et kõige parem on öelda seda niimoodi,“ lausus härra Paas ja ilma ühegi eeskuju või tõuketa võttis mu ümbert kõvasti kinni ja suudles mind.

Kui otsustasime jälle olla mõistlikud, oli kinosaal vahepeal valgeks läinud. Rahvas vah-
tis puha tahapoole. Otse meie ees seisid vihane daam ja korrapidaja.

„Kuulge, teie,“ rääkis viimane, „mulle kaevati, et teie rikkuvat siin korda. Kui te ei loobu sellest, ma pean teid paluma kinosaalist lahkuda.“

„Me juba loobusime,“ ütles mu naaber.

Aga kui läks jälle pimedaks, tahtis härra Paas, ehk ütleme juba lihtsamalt, Jaan, mulle

lähemalt seletada, ainult paari sõnaga, kuhu ta pärast ülikooli lõpetamist loodab koha saada ja millal oleks kõige parem mind ta vanematele päevaajal näha viia, aga siis tõstis daam meie ees juba päris kohutavat kisa. Arvasime paremaks mitte oodata, kuni meid tõesti välja visatakse.

„Lähme parem,“ ütles Jaan, „me oskame ju isegi kõike, mida siin õpetatakse. Vahest saab kuski mujal rääkida ilma segamata.“

Kino kassa juures seisis Laine ja härra Turvas.

„Kas lähme looži?“ küsis härra Turvas parajasti Lainelt nõu.

„Ah,“ ütles Laine, „misjaoks raha raisata. Ega sealt paremini näe kui mujalt.“

Härra Turvas vaatas teda armunud pilguga ja ostis kaks kolmanda platsi piletit.

HIND 1 KR. 60 SNT.

65.-

ARM

A

72144

218361 i